

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**ÜNİVERSİTE GENÇLERİNİN KADINA YÖNELİK AİLE
İÇİ ŞİDDET FARKINDALIK DÜZEYİNİN
ARAŞTIRILMASI: SAKARYA ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Elifnaz ÖZKAN

**Enstitü Anabilim Dalı : Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri
Enstitü Bilim Dalı : Çalışma Ekonomisi ve Sosyal Siyaset**

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Fatma FİDAN

OCAK - 2018

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**ÜNİVERSİTE GENÇLERİNİN KADINA YÖNELİK AİLE
İÇİ ŞİDDET FARKINDALIK DÜZEYİNİN
ARAŞTIRILMASI: SAKARYA ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Elifnaz ÖZKAN

Enstitü Anabilim Dalı : Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri
Enstitü Bilim Dalı : Çalışma Ekonomisi ve Sosyal Siyaset

“Bu tez/....../201.. tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Oybirliği / Oyçokluğu ile kabul edilmiştir.”

JÜRİ ÜYESİ	KANAATI	İMZA
Doç. Dr. Fatma FİDAN	Basarılı	
Yrd. Doç. Dr. Yeliz YEŞİL	Basarılı	
Yrd. Doç. Dr. Serdar ORHAN	Basarılı	

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEZ SAVUNULABİLİRLİK VE ORJİNALLİK BEYAN FORMU

Sayfa : 1/1

Öğrenci Adı Soyadı	:	Elifnaz ÖZKAN
Enstitü Anabilim Dalı	:	Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri
Enstitü Bilim Dalı	:	Çalışma Ekonomisi ve Sosyal Siyaset
Programı	:	☒ YÜKSEK LİSANS ☐ DOKTORA
Tezin Başlığı	:	Kadına Yönelik Şiddeti Önlemede Toplumsal Unsurlar: Serdivan Örneği
Benzerlik Oranı	:	17%

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE,

☐ Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Tez Çalışması Benzerlik Raporu Uygulama Esaslarını inceledim. Enstitünüz tarafından Uygulama Esasları çerçevesinde alınan Benzerlik Raporuna göre yukarıda bilgileri verilen öğrenciye ait tez çalışması ile ilgili gerekli düzenleme tarafımda yapılmış olup, yeniden değerlendirilmek üzere@sakarya.edu.tr adresine yüklenmiştir.

Bilgilerinize arz ederim.

imza
Adı Soyadı Elifnaz ÖZKAN

☐ Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Enstitüsü Lisansüstü Tez Çalışması Benzerlik Raporu Uygulama Esaslarını inceledim. Enstitünüz tarafından Uygulama Esasları çerçevesinde alınan Benzerlik Raporuna göre yukarıda bilgileri verilen tez çalışmasının benzerlik oranının herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda verilen öğrenci bilgilerinin doğru olduğunu beyan ederim.

Yukarıda bilgileri verilen tezin jüri karşısında savunulabilir olduğunu bilgilerinize arz ederim.

Danışman
Unvanı / Adı-Soyadı: Doç. Dr. Fatma FİDAN

Tarih: 02.01.2018

imza:

.....// 20..... tarih ve sayılı EYK kararı ile tez savunma jürisine TEZ SAVUNULABİLİRLİK VE ORJİNALLİK RAPORUNUN gönderilmesine OYBİRLİĞİ/OYÇOKLU ile karar verilmiştir.

Enstitü Birim Sorumlusu Onayı

ÖNSÖZ

Kadına yönelik aile içi şiddet, hem dünyada hem de Türkiye’de önemli sorunlar arasında yer almaktadır. Alınan önlemler ve geliştirilen politikalara rağmen, kadına yönelik aile içi şiddet azalmamaktadır. Kadına yönelik aile içi şiddetin azaltılmasında ve bu şiddetle mücadelede, toplumun farkındalık düzeyi önemli bir yere sahiptir. Toplumun büyük çoğunluğunu oluşturan, gelecekteki aileleri ve geleceğin toplumunu oluşturacak gençlerin farkındalık düzeylerinin yükseltilmesi, kadına yönelik aile içi şiddetle mücadelede büyük öneme sahiptir. Kadına yönelik aile içi şiddetle mücadelede, gençlerin farkındalık düzeyinin büyük önem taşıması nedeniyle, bu konunun araştırılması ve çözüm önerileri geliştirilmesi hedeflenerek bu çalışma yapılmıştır.

Araştırma konusunun belirlenmesinde ve araştırma sürecinde, desteklerini ve bilgisini benden esirgemeyen danışman hocam Doç. Dr. Fatma FİDAN’a teşekkürlerimi sunuyorum.

Ayrıca, çalışmam boyunca bana her anlamda destek olan anneme, babama, abime, arkadaşım Sezgin UYSAL’a, kuzenim Tuğçe ELMAS’a ve yanımda olan sevdiklerime de ayrıca teşekkür ediyorum.

Elifnaz ÖZKAN

12.01.2018

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	iv
TABLO LİSTESİ	v
ŞEKİL LİSTESİ	vi
ÖZET	vii
SUMMARY	viii

GİRİŞ	1
-------------	---

BÖLÜM 1: KADINA YÖNELİK AİLE İÇİ ŞİDDET	6
--	----------

1.1. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Tanımı	6
1.2. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Türleri	9
1.3. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Yaklaşımları	12
1.3.1. Biyolojik Yaklaşım	13
1.3.2. İşlevsel Yaklaşım	13
1.3.3. Genelci Yaklaşım	14
1.3.4. Psikolojik Yaklaşım	15
1.3.5. Toplumsal (Sosyolojik) Yaklaşım	16
1.3.6. Feminist Yaklaşım	17
1.4. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Tarafları	20
1.4.1. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Faili: Erkek	20
1.4.2. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Mağduru: Kadın	21
1.5. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Nedenleri	23
1.5.1. Biyolojik Nedenler	24
1.5.2. Psiko-Sosyal Nedenler	24
1.5.3. Ekonomik Nedenler	26
1.6. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Sonuçları	27

BÖLÜM 2: TÜRKİYE’DE KADINA YÖNELİK AİLE İÇİ ŞİDDET	29
---	-----------

2.1. Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Genel Görünümü	29
2.1.1. Eğitim	29
2.1.2. Coğrafi Bölge	34
2.1.3. Aile Büyüklüğü	38
2.1.4. Evlilik Biçimi	38
2.2. Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddete Yönelik Düzenlemeler	42
2.2.1. Yasal Düzenlemeler	42

2.2.2. Eylem Planları.....	48
2.2.3. Eğitim Çalışmaları	49
2.2.4. Projeler.....	51
2.2.5. Kurumsal Hizmetler.....	53
2.2.5.1. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	54
2.2.5.2. İşçileri Bakanlığı	56
2.2.5.3. Adalet Bakanlığı.....	57
2.2.5.4. Sağlık Bakanlığı	57
2.2.5.5. Diğer Kurum ve Kuruluşlar	57
2.3. Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Nedenleri.....	58
2.3.1. Sosyo-Kültürel Nedenler.....	62
2.3.2. Ekonomik Nedenler.....	63
2.3.3. Bireysel Nedenler.....	63
2.3.4. Yasal Nedenler.....	63
2.4. Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Sonuçları	64
BÖLÜM 3: ÜNİVERSİTE GENÇLERİNİN KADINA YÖNELİK AİLE İÇİ	
ŞİDDET ALGISI.....	73
3.1. Araştırmanın Amacı	73
3.2. Araştırmanın Yöntemi	73
3.3. Araştırmanın Örneklemi.....	74
3.4. Araştırmanın Kısıtları	74
3.5. Araştırma Süreci	74
3.6. Araştırmanın Bulguları ve Analizi	74
3.6.1. Güvenirlik Testi	74
3.6.2. Faktör Analizi	75
3.6.3. Normallik Testi	77
3.6.4. Demografik Özelliklerin Dağılımı.....	78
3.6.5. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Algı ve Farkındalık Düzeyi Ölçeğinin Ortalamaları ve Standart Sapmaları	80
3.6.6. Korelasyon Analizi	85
3.6.7. Mann- Whitney U Testi	89
3.6.8. Kruskal Wallis H Testi	91
SONUÇ.....	95
KAYNAKÇA	104

EKLER.....	109
-------------------	------------

KISALTMALAR

ASPB	: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı
BM	: Birleşmiş Milletler
CEDAW	: Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women
İstanbul Sözleşmesi	: Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi
KADEM	: Kadın ve Demokrasi Vakfı
KAMER	: Kadın Merkezi
KEFEK	: Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu
KSGM	: Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü
ŞÖNİM	: Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri
TCK	: Türk Ceza Kanunu
TMK	: Türk Medeni Kanunu
UN WOMEN	: Birleşmiş Milletler Cinsiyet Eşitliği ve Kadınların Güçlendirilmesi Birimi
USAK	: Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu
WHO	: Dünya Sağlık Örgütü

TABLO LİSTESİ

Tablo 1:	Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Algısı ve Farkındalık Düzeyi	74
Tablo 2:	KMO Tablosu.....	75
Tablo 3:	Faktör Analizi Bulguları.....	75
Tablo 4:	Kolmogorov Simirnov Testi	77
Tablo 5:	Demografik Özelliklerin Yüzde Dağılımları.....	78
Tablo 6:	Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Algı ve Farkındalık Düzeyi Ölçeğinin Dağılımı.....	80
Tablo 7:	Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Algı ve Farkındalık Düzeyi Ölçeğinin Boyutları Ortalamaları ve Standart Sapmaları	84
Tablo 8:	Şiddet Yaklaşımları ile Şiddet Nedenlerinin Korelasyonu	85
Tablo 9:	Şiddetin Önlenmesi ile Şiddet Sonuçları Korelasyonu	86
Tablo 10:	Şiddete Yönelik Tepkiler ve Şiddetin Saklanması ile Şiddet Yaklaşımları Korelasyonu	87
Tablo 11:	Şiddette Erkeğin Durumu ile Şiddet Nedenleri Korelasyonu	88
Tablo 12:	Demografik Özellikler ile Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Algı ve Farkındalık Düzeyi Korelasyonu	89
Tablo 13:	Üniversite Gençlerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Kruskal Mann-Whitney U Testi	90
Tablo 14:	Üniversite Gençlerinin Sınıf Değişkenine Göre Mann-Whitney U Testi	90
Tablo 15:	Üniversite Gençlerinin Bölgelerine Göre Kruskal Wallis H Testi.....	91
Tablo 16:	Üniversite Gençlerinin Anne Eğitimlerine Göre Kruskal Wallis H Testi....	92
Tablo 17:	Üniversite Gençlerinin Baba Eğitimlerine Göre Kruskal Wallis H Testi	93
Tablo 18:	Üniversite Gençlerinin Gelir Değişkenine Göre Kruskal Wallis H Testi	93

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1: Çalışmada Önerilen Model.....	102
--	-----

Tezin Başlığı: Üniversite Gençlerinin Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Farkındalık Düzeyinin Araştırılması: Sakarya Üniversitesi Örneği	
Tezin Yazarı: Elifnaz ÖZKAN	Danışman: Doç.Dr. Fatma FİDAN
Kabul Tarihi: 12.01.2018	Sayfa Sayısı: vii (ön kısım) + 111 (tez)
Anabilimdalı: Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri	Bilimdalı : Çalışma Ekonomisi ve Sosyal Siyaset
Kadına yönelik aile içi şiddet, geçmişten günümüze kadar mücadele edilen bir sorun olmuştur. Toplamların şiddeti önleme çabalarına rağmen, kadına yönelik aile içi şiddet giderek artmaktadır. Gençlerin, kadına yönelik aile içi şiddet ile ilgili algı ve farkındalıklarının ortaya koyulması, bu şiddetin daha ortaya çıkmadan yok edilmesi bakımından önemlidir. Çalışmada, gençlerin kadına yönelik aile içi şiddete yönelik farkındalık düzeyleri araştırılmıştır. Bu amaçla, araştırma Sakarya Üniversitesi 4 yıllık bölümlerinde öğrenim gören 3. ve 4. sınıf öğrencileri üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya, 513 öğrenci dahil olmuştur. Araştırmada tesadüfi örnekleme metodu kullanılmıştır. Araştırma, nicel araştırma yöntemleri kullanılarak yapılmıştır. Veri toplamada anket formları kullanılmıştır. Anket formları, öğrencilerin kadına yönelik aile içi şiddet algı ve farkındalık düzeylerini ölçmeye yönelik olarak hazırlanmıştır. Veriler SPSS Statistics 24 programında analiz edilmiştir ve verilerin analizinde, güvenilirlik, faktör, korelasyon analizleri, normallik testi, Kruskal Mann-Whitney U, Kruskal Wallis H Testleri kullanılmıştır. Verilerin analizinde, öğrencilerin, şiddetin nedeni ve çözümüne ilişkin net bir düşünceye sahip olmadığı görülmüştür. Kadına yönelik aile içi şiddetin toplum sorunu mu yoksa aile sorunu mu olduğu noktasında çelişkiler bulunmaktadır. Kadına yönelik aile içi şiddet, öğrencilerin çoğu tarafından bir toplum sorunu olarak görülmemektedir. Ayrıca, öğrenciler, kadına yönelik aile içi şiddeti sadece fiziksel şiddet olarak algılamaktadır. Diğer şiddet türleri, öğrenciler tarafından bilinmemektedir. Tüm bu sonuçlar, öğrencilerin kadına yönelik aile içi şiddete yönelik farkındalık düzeyinin düşük olduğunu kanıtlar niteliktedir. Öğrencilerin kadına yönelik aile içi şiddet ile ilgili farkındalık düzeyinin artırılması, bu şiddetle mücadelede önemli bir adım olacaktır.	
Anahtar Kelimeler: Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet, Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Önlenmesi, Gençler, Aile İçi Şiddet, Şiddet,	

Title of Thesis: Research on the Level of Awareness of Domestic Violence Against Women of University Youth: The Case of Sakarya University

Author: Elifnaz ÖZKAN

Supervisor: Assoc..Prof. Fatma FİDAN

Date of Acceptance: 12.01.2018

Number of Pages: viii (pre text) + 111 (main body)

Department : Labour Economics and Industrial Relations

Subfield : Labour Economics and Social Policy

Domestic violence against woman is a historical issue which is a struggle from past to present. In despite of social prohibitions, domestic violence is still an ever-increasing problem. Revealing the perception and awareness of domestic violence against woman for youngsters can be a prevention of violence's occurrence. In this study the awareness levels of youngsters was surveyed from University of Sakarya. Survey conducted by quantiative methods with 513 youngsters which picked randomly amongst senior grades and data was processed through SPSS-24. Through SPSS data was examined with correlation analysis, normality, Kuruskal Mann-Whitney U and Kruskal Wallis H tests. After that analysis we can say that youngters have no clear thought about the reasons and consequences of that particular violence. There are contradictions about the source of violence between familial or social. Domestic violence against woman seen as a social problem by the majority. Besides, their sense of domestic violence is only physical and other types of violence is ignored. As a result, we can say that awareness levels of youngsters about domestic violence is low. Increased student awareness of domestic violence against woman will be an important step to overcome this problem.

Keywords: Domestic Violence Against Women, Prevention of Domestic Violence Against Women, Youth, Domestic Violence, Violence

GİRİŞ

Toplumda ve ailede, kadın erkekten güçsüz görülmekte ve erkek bu durumu kanıtlamak ve bazı durumlarda içindeki öfkeyi bir şekilde yok etmek için kadına şiddet uygulamaktadır. Ailede yaşanan şiddet, aile bireylerini ve tüm toplumu etkileyen ciddi bir sorundur.

Kadına yönelik aile içi şiddet; alınan onca önleme, geliştirilen onca yasaya rağmen her geçen gün artış göstermektedir. Bu şiddetin ortaya çıkmasında, çocuklukta şiddete tanık olma, psikolojik hastalıklar, bireyin yetişme biçimi, ailenin bilinç düzeyi, ailenin eğitim düzeyi, şiddetin toplumda normal kabul edilmesi ve erkeğin üstünlüğünü kanıtlaması, cinsiyete dayalı normların toplumda egemen olması, ekonomik nedenler, erkeğin alkol aşırı alkol tüketimi gibi birçok neden etkili olmaktadır.

Kendini kadından üstün hisseden erkek, en küçük bir tartışmada ya da kendi istekleri gerçekleşmediğinde kadına şiddet uygulamaktadır. Erkek, şiddet uygularken, şiddeti nedenlere dayandırmaktadır. Erkek, ekonomik sorunlarının olması, psikolojik sorunlarının olması, kadının erkeğin isteklerini yerine getirmemesi, kadının erkeğin istediği gibi davranmaması, bazen ise hiçbir nedeninin olmaması gibi durumlarda kadına şiddet uygulamaktadır. Ancak burada unutulmaması gereken şey, şiddetin hiçbir nedene dayandırılmaması gerektiğidir. Haklı ya da haksız nedenlerle, hiçbir şekilde kadına şiddet uygulanmamalıdır! Kadına yönelik aile içi şiddetin, hiçbir şekilde nedenselleştirilmemesi gerekmektedir.

Kadına yönelik aile içi şiddetin sonucunda ise, yaralanmalar, ölümler, psikolojik problemler, şiddetin nesiller arasında aktarımı ve hatta toplumun ruh sağlığının bozulması gibi olumsuz durumlar ortaya çıkmaktadır. Kadına yönelik aile içi şiddet; şiddete uğrayan kadını fiziksel ve ruhsal olarak, şiddete tanık olan çocuğu fiziksel/ruhsal olarak olumsuz yönde etkilemekte ve tüm toplumu derinden sarsıcı izler bırakmaktadır.

Özellikle toplumsal normlar ve toplumsal cinsiyet eşitsizliği ülkemizde kadına yönelik aile içi şiddetin artış göstermesinde büyük etkidir. Toplumsal normlar, kadını “özel alan” olarak nitelendirilen, ev-aile içinde kalması gerektiğine dair algılar oluşturmaktadır. Bu algılar, kadını edilgen hale getirmekte ve toplum içerisinde

silikleştirmektedir. Kadının edilgen hale gelmesi, erkeği üstün kılan bakış açılarını yaygınlaştırmaktadır.

Ülkemizde ataerkil toplum yapısı, kadının davranışlarını, giyim kuşamını, insan ilişkilerini ve hatta aile ilişkilerini belirlemektedir. Ataerkil toplumda kadın, ev içerisinde kendine yaşam alanı oluşturmali, ailenin ev içindeki gereksinimlerini karşılamalı ve kadın olarak kendine yakışan şekilde davranmalıdır.

Kadın, tüm bu bakış açılarıyla sürekli bir denetim-kontrol altındadır. Ve aksi şekilde davrandığında ya şiddete maruz kalmaktadır ya da toplum tarafından dışlanmaktakınanmaktadır. Kadın, her anında ve her davranışında toplum normlarının denetimi altındadır.

Erkek, toplumda oluşan bu bakış açıları ve normlar karşısında, kendini üstün konumda hissetmektedir. Toplumsal normlar, erkeği yüceltmektedir ve erkeğin dominant roller üstlenmesine neden olmaktadır. Tüm bu süreçlerin son aşaması ise, şiddetin ortaya çıkmasıdır.

Ülkemizde kadına yönelik aile içi şiddeti önlemede yasal düzenlemeler artış göstermektedir. Türkiye, Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Yok Edilmesi Sözleşmesi ve Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi gibi uluslararası sözleşmelere taraf ülkelerden biridir. Bu sözleşmeler, kadına yönelik her türlü ayrımcılığın önlenmesini ve kadına yönelik aile içi şiddetle mücadele edilmesi gerektiğine dair hükümler içermektedir. Bu sözleşmeler uyarınca, dönemsel raporlama sistemleri bulunmaktadır. Ve Türkiye, bu sözleşme kapsamında dönemsel raporlar oluşturmaktadır.

Türk Ceza Kanunu, Türk Medeni Kanunu ve Anayasada, kadın erkek eşitliğine dair hükümler artırılmaktadır. Ayrıca, kadına yönelik aile içi şiddet ve töre cinayetleri ile ilgili cezalar ağırlaştırılmaktadır. Emniyet ve Jandarma Genel Müdürlüğü bünyesinde kadına yönelik aile içi şiddetle mücadelede bürolar kurulmuştur. Ayrıca, Adalet Bakanlığı, Barolar Birliği gibi kuruluşlar da kadına yönelik aile içi şiddetle mücadelede bürolar kurmakta ve şiddete maruz kalan kadınlara yol gösterici nitelikte destek mekanizmaları geliştirmektedir. Diğer bakanlıklar bünyesinde, kamu çalışanlarına ve kadına yönelik aile içi şiddetle ilgili hizmet veren çalışanlara da eğitimler verilmektedir.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ve Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, kadına yönelik aile içi şiddeti önlemede etkin rol oynamaktadır. Kadına yönelik aile içi şiddeti önlemede sosyal politikalar bu kurumlar aracılığıyla geliştirilmektedir.

Bu kurumlar, Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri ve Kadına Konukevleri hizmetlerinin sunulması, kadına yönelik aile içi şiddeti önlemede Eylem Planları'nın geliştirilmesi ve uygulanması, kadına yönelik aile içi şiddeti önlemede projeler geliştirilmesi ve uygulanması gibi hizmetler sunmaktadır.

Tüm bu önlemler, düzenlemeler ve sosyal politikalara rağmen, ülkemizde kadına yönelik aile içi şiddet istenen oranlarda azalmamaktadır. Bu konudaki eksiklik, yasaların ve politikaların etkin takip ve denetiminin olmamasından kaynaklanmaktadır.

Kadına yönelik aile içi şiddetle mücadelede, yalnızca yasa koymak ve politika geliştirmek yeterli değildir. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ve ilgili Bakanlıklar, yürürlüğe koyulan yasaların etkin denetimini sağlamalıdır. Ayrıca sosyal politikalar geliştirilmeye devam etmeli ve çeşitlendirilmelidir.

Şiddete maruz kalan ve koruma altında olan kadınların, daha etkin şekilde korunması gerekmektedir. Kadın devlet tarafından koruma altında olmasına rağmen, erkek kadına ulaşabilmektedir. Bu durum çoğunlukla kadın cinayetleriyle sonuçlanmaktadır. Daha etkin koruma tedbirlerinin alınması büyük önem taşımaktadır.

Kadına yönelik aile içi şiddette, ülke medyasının dili de büyük önem taşımaktadır. Medyada yer alan kadına yönelik şiddet haberleri, genellikle “cinnet” ya da “namus, töre” gibi nedenlere dayandırılmaktadır. Bu durum toplumda, kadına yönelik aile içi şiddetin, bu koşullar altında normal olduğu algısı yaratmaktadır.

Tüm toplumda, kadına yönelik aile içi şiddet konusunda farkındalık düzeyinin artması gerekmektedir. Kadına yönelik aile içi şiddet, yukarıda sayılan tüm nedenlerden dolayı toplumda normalleşmektedir. Normalleşen şiddet algısı, bireylerin daha fazla şiddet uygulamasına neden olmaktadır. Ayrıca, yeni şiddet türleri (flört şiddeti, ısrarlı takip vb.) gibi ortaya çıkmaktadır. Kadına yönelik aile içi şiddet çeşitleri de artış göstermektedir.

Çalışmanın Amacı

Toplumun kadına yönelik aile içi şiddet farkındalık düzeyinin yükseltilmesinde ve sonucunda kadına yönelik aile içi şiddetin önlenmesinde çocuk ve gençlerin farkındalık düzeylerinin yükseltilmesi büyük önem taşımaktadır. Gençler, geleceğin toplumu ve aileleri olacaktır. Dolayısıyla, gelecek nesillerde, şiddetin önlenmesi- şiddetin olup olmayacağı, gençlerin tutum ve davranışlarına bağlı olacaktır. Gençlerin bilinç ve farkındalık düzeylerinin artırılması, bu kişilerin şiddete karşı tutum ve davranışlarını olumlu yönde etkileyecektir. Kadına yönelik aile içi şiddete yönelik farkındalık düzeyi yükselen gençler, gelecekte şiddetsiz toplumları oluşturacaktır. Bu nedenle çalışmada, gençlerin kadına yönelik aile içi şiddet algı ve farkındalık düzeylerinin araştırılması amaçlanmıştır.

Çalışmanın Önemi

Kadına yönelik aile içi şiddetle mücadelede, gençlerin şiddet algıları ve farkındalık düzeylerinin ölçülmesi, bu alanda yapılacak düzenlemelere, geliştirilecek sosyal politikalara ve verilecek eğitimlere yön verici nitelikte olacaktır. Bu sayede, kadına yönelik aile içi şiddet, daha ortaya çıkmadan önlenebilecek ve gerçek başarıya ulaşılmış olacaktır. Bu doğrultuda araştırmanın gençler üzerinde yapılmasının nedeni, potansiyel şiddet olgusunun en aza indirilmesinde, gençlerin algı ve farkındalık düzeylerinin büyük önem taşımasıdır.

Bu çerçevede oluşturulan çalışma 3 bölümden oluşmaktadır. Çalışmanın 1. bölümünde, kadına yönelik aile içi şiddetin tanımı, türleri, kadına yönelik aile içi şiddete yaklaşımlar, kadına yönelik aile içi şiddete konu olan taraflar (kadın-erkek), kadına yönelik aile içi şiddetin nedenleri ve sonuçları ele alınmıştır.

Çalışmanın 2. bölümünde, Türkiye’de kadına yönelik aile içi şiddetin genel görünümü; eğitim, coğrafi bölge, aile büyüklüğü, evlilik biçimi gibi unsurlarla ele alınmıştır. Türkiye’de kadına yönelik aile içi şiddete yönelik düzenlemeler, Türkiye’de kadına yönelik aile içi şiddetin nedenleri ve sonuçları; Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ve diğer kurumların araştırmaları kapsamında ele alınmıştır.

Çalışmanın 3. bölümünde ise, öğrencilerin kadına yönelik aile içi şiddet algı ve farkındalık düzeylerini ölçmek amacıyla yapılan araştırmanın bulguları yer almaktadır.

Çalışma, Sakarya Üniversitesi 4 yıllık bölümlerinde öğrenim gören 3. ve 4. sınıf öğrencilerini kapsamaktadır.

Çalışmanın Yöntemi

Çalışmanın veri toplama sürecinde, nicel araştırma yöntemleri kullanılmıştır. Verilerin toplanmasında, çalışmanın amacı doğrultusunda hazırlanan anket formundan yararlanılmıştır.

BÖLÜM 1: KADINA YÖNELİK AİLE İÇİ ŞİDDET

1.1. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Tanımı

Kadına yönelik aile içi şiddet; bir insan hakları ihlalidir. Aynı zamanda Dünya Sağlık Örgütü (WHO) bu sorunu, bir halk sağlığı sorunu olarak ele almaktadır. Kadına yönelik aile içi şiddetin geniş kitlelere yayılması, hızlı başlaması ve kronik olması gibi nedenlerle kadın sağlığında olumsuz etkiler yaratması hatta kadın ölümlerine yol açması, bu şiddetin bir halk sağlığı sorunu olarak görülmesine neden olmuştur (Korkut-Owen ve Owen, 2008: 7). Şiddet; din, etnik köken, eğitim seviyesi, statü ya da coğrafi bölge ayırt etmeksizin dünyanın birçok yerinde karşımıza çıkmaktadır.

Tarihi insan tarihi kadar eski olan şiddetin giderek artış göstermesi ve geniş kitlelere yayılması; şiddeti anlaşılması ve üzerinde düşünülmesi gereken bir sorun haline getirmiştir. Bu nedenle, öncelikle şiddet kavramının tanımlanması önemlidir.

Şiddet en temel anlamıyla; kaba güç, karşıt görüşte olanlara kaba kuvvet uygulama olarak tanımlanmıştır (Türk Dil Kurumu, 2017- www.tdk.gov.tr).

WHO'ya göre şiddet; fiziksel kuvvet veya gücün, kişinin kendisine, başka birine, bir grup ya da bir topluluğa karşı kasıtlı olarak kullanılması ve sonucunda yaralanmalar, ölümler, ruhsal, bedensel zararlara yol açan ya da bu zararlara yol açma ihtimali bulunan, kasıtlı biçimde uygulanan fiziksel, cinsel ve psiko-sosyal davranışlardır. WHO, şiddeti kesin bir tanıma dayandırmanın zor olduğunu, kim tarafından ve ne için tanımlandığının önemli olduğunu belirtse de (WHO, 2002: 4), şiddet olgusuna genel bir çerçeve çizmiştir.

6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un 2.maddesinde şiddet; “kişinin, fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik açıdan zarar görmesiyle veya acı çekmesiyle sonuçlanan veya sonuçlanması muhtemel olan hareketleri, buna yönelik olan tehdit ve baskıyı ya da özgürlüğün keyfi engellenmesini de içeren, toplumsal, kamusal veya özel alanda meydana gelen fiziksel, cinsel, psikolojik, sözlü veya ekonomik her türlü tutum ve davranış” olarak tanımlamıştır (www.resmigazete.gov.tr).

Şiddet, kişinin bedensel ve ruhsal olarak zarar görmesine, yaralanmasına ya da sakatlanmasına neden olan kişisel ve kolektif hareketlerin tümü olarak da tanımlanmaktadır (Mavili, 2006: 15).

Tüm bu tanımların ortak noktası; şiddetin eşitsizlik ilişkisinden doğması, bir kişi ya da grup üzerinde egemen olma amacı içermesi, kişiye fiziksel ve/veya psikolojik zarar vermesi ve kasıtlı bir eylem olmasıdır.

Özetle şiddet; aralarında eşitsiz güç ilişkisi bulunan bireyler arasında gerçekleşen, güçlü olanın güçsüz olan kişiye kasıtlı olarak fiziksel ve/veya psikolojik olarak zarar verdiği tutum ve davranışlardır.

Şiddet, tüm bu tanımlamalarının yanı sıra derin anlamlar içermektedir. Toplumsal hayatın birçok alanında şiddete rastlamak mümkündür. Ancak toplumun temel yapı taşı olan aile içerisindeki şiddetin irdelenmesi oldukça önemlidir.

Aile içi şiddet, eylemi gerçekleştiren, mağdurla aynı evi paylaşsın veya paylaşmasın ya da daha önce paylaşmış olsun veya olmasın, aile içinde veya aile biriminde veya mevcut veya daha önceki eşler veya birlikte yaşayan bireyler arasında meydana gelen fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik şiddet içeren eylemler olarak tanımlanmaktadır. Ayrıca kadın terimi, 18 yaşından küçük kızları da kapsamaktadır. (İstanbul Sözleşmesi, 2012: md.3, www.resmigazete.gov.tr).

WHO aile içi şiddeti, aile bireyi veya eşten kaynaklanan ve büyük ölçüde evde meydana gelen şiddet olarak değerlendirmektedir (WHO, 2002: 5).

Başka bir tanıma göre; bir kişinin eşine, çocuklarına, anne babasına, kardeşlerine ve/veya yakın akrabalarına uyguladığı her şekilde gerçekleştirilen eylem olarak tanımlanmaktadır. Bu tanım sadece kaba kuvvete dayalı davranışları içermemekte, kişinin özgürlüğünü kısıtlama davranışlarını da içermektedir. Aile içi şiddet sonucu, kişiler kendisine olan saygısını ve çevresine olan güvenini kaybetmektedir. Bu durumlara neden olan davranışlar da aile içi şiddet kapsamındadır. Aile içinde şiddet çoğunlukla erkek tarafından kadına yönelik olarak gerçekleşmektedir (Özbey, 2012: 39).

Kadına yönelik şiddet; kadının hayatı boyunca birçok şekilde uğradığı bir taciz/şiddet döngüsüdür (UNICEF, 2000: 3).

Kadına yönelik şiddetle ilgili olarak farklı kavramlar kullanılmaktadır. Ancak hem suçlunun hem de konunun daha çarpıcı bir biçimde ortaya konulabilmesi için erkek şiddetinin odak noktasında yer alması önemlidir. Bu nedenle çalışmada “kadına yönelik aile içi şiddet” kavramının kullanılması tercih edilmiştir.

Kadına yönelik aile içi şiddet, çoğunlukla aile üyesi erkeğin, kadın üzerinde cinsiyet temelli olarak, kadını baskı altına almayı ve kadın üzerinde üstünlük kurmayı hedeflediği; bu süreçte fiziksel, ruhsal, cinsel ve ekonomik şiddete başvurduğu bir durumdur (Öztürk, 2014: 40).

Toplumda erkeğin kadına göre daha üstün konumda olduğu algısı, kadına yönelik şiddet olgusunda en önemli dayanak haline gelmiştir. Algılanan eşitsizlik sonucunda, erkekler kadınları birçok alanda denetleme hakkına sahip olduğunu düşünmektedir. Toplumda yaygın olarak kullanılan atasözleri, deyimler ve halk arasındaki söylemler (dayak cennetten çıkmadır, kızını dövmeyen dizini döver, koca sever de döver de, sen kadınsın alttan al, kadının karnından sıpayı sırtından sopayı eksik etmeyeceksin) de erkeğin kadına şiddet uygulamasında meşru zemin oluşturmaktadır.

Aile içi şiddetin çoğunlukla kadına yönelik olarak gerçekleştirilmesi ve şiddetin bu eşitsizlik ilişkisinden doğması, genellikle aile içi şiddet kavramının “kadına yönelik aile içi şiddet” olarak ele alınmasına ve tanımlanmasına neden olmuştur.

Birleşmiş Milletler (BM) kadına yönelik aile içi şiddeti; ister kamusal ister özel alanda meydana gelmiş olan, kadına karşı fiziksel, cinsel veya psikolojik zarara veya acıya yol açma olasılığı yüksek olan cinsiyetçi bir eylem olarak tanımlamıştır. Bu eylemler, kadını, baskı ve zorlama yoluyla, keyfi olarak özgürlükten yoksun bırakmaktadır (1993: md.1). Birleşmiş Milletler Cinsiyet Eşitliği ve Kadınların Güçlendirilmesi Birimi (UN Women) ise yakın bir zamana kadar bu şiddet türünü, özel bir sorun veya ailevi bir sorun olarak ele almıştır. Günümüzde ise bir kamu sorunu olduğunun kabul edildiğini belirtmiştir (UN Women, 2012: 12).

Kadına yönelik aile içi şiddet, bu durumlarla sınırlı olmamakla birlikte; dayak ve hırpalama, ev halkından olan kız çocuklarına cinsel istismar, evlilik içi tecavüz, kadına zarar veren geleneksel uygulamalar, eşler arası sömürüye dayalı şiddet, cinsel taciz, kadın ticareti veya buna zorlama, eş miras (dul eşin ve mülkünün, ölen kocasının kardeşine geçmesi şeklinde uygulamalar), kol bükme, bıçaklama, yakma, tehdit,

zorlama, sözlü saldırı, aşağılama, sürekli gözetimde tutma, kadının iş yerinde, eğitim kurumlarında ya da herhangi bir toplumsal alanda korkutulması, sindirme, nerede olduğu fark etmeksizin devlet tarafından işlenen veya göz ardı edilen fiziksel, cinsel veya psikolojik şiddet... ; çok eşli evlilik, erken evlendirilme, zorla evlendirilme, çok sayıda çocuk doğurmaya zorlama, zorla kısırlaştırma ya da cinsel taciz veya ensesti başkalarına anlatmaması konusunda baskı ve tehdit gibi davranışlar da şiddet kategorisinde değerlendirilmektedir (BM, 1993: md.2; Sallan Gül, 2014: 181).

Kadına yönelik aile içi şiddet; aile içerisinde –genellikle ev ortamında- gerçekleşen, fiziksel olarak güçlü olan erkeğin, kadın üzerinde baskı kurarak uyguladığı fiziksel ve/veya psikolojik tutum ve davranışlardır.

Dünya çapında kadınların, neredeyse %30'u yani 3'te 1'i yaşamları boyunca eşleri tarafından fiziksel ve/veya cinsel şiddete uğradıklarını belirtmektedir (WHO, 2016 - www.who.int). Küresel Sağlık Gözlemevi verilerine göre kadınların %38'i bir eş ya da eşi olmayan biri tarafından fiziksel/cinsel şiddet yaşamıştır. %7'si ise yaşam boyu eşi olmayan biri tarafından cinsel şiddete maruz kalmıştır. Bu veriler doğrultusunda, şiddetin en yüksek olduğu kıta Afrika, en düşük olduğu kıta ise Avrupa olarak belirtilmiştir (WHO, 2010 – www.who.int).

WHO'nün tanımında da belirtildiği üzere kadına yönelik aile içi şiddet yalnızca fiziksel şiddet türü olarak ele alınmamaktadır. Şiddet, görünür ve görünmez birçok şekilde uygulanmaktadır. Bu noktada şiddetin türlerinin anlaşılması ve ne şekilde uygulandığının bilinmesi önemlidir.

1.2. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Türleri

Kadına yönelik aile içi şiddet türleri sınıflandırılırken birden fazla sınıflandırmaya rastlamak mümkündür. Şiddet türlerini genel kabul gören kategorilerinin dışında, bazı araştırmacıların şiddete dair farklı bakış açıları bulunmaktadır.

Bunlardan biri; şiddet türlerini sosyolojik bir metafor olarak değerlendiren Randall Collins'tir. Collins, şiddeti zaman dinamiklerine göre ayırmıştır.

Collins'e göre şiddetin uygulanma süresi o şiddetin tüneli anlamına gelmektedir. Şiddet tünelleri 3'e ayrılmaktadır. Kısa şiddet tüneli, birkaç dakika veya daha az sürmektedir. Kısa kavgalar ve çete çatışmaları kısa şiddet tüneli başlığı altında değerlendirilmektedir.

Orta şiddet tüneli, bir saat ya da daha fazla sürmektedir. Bu şiddet tüneline örnek olarak ise, okul ve işyerlerindeki şiddetli cinayetler, futbolda holigan şiddeti, çetelerin uyguladığı şiddetler verilmektedir. Uzun şiddet tüneli, birkaç gün hatta haftalar boyu sürebilmektedir. Bu şiddet tüneline farklı kişi ve farklı ortamlar da ortaya çıkmaktadır. Soykırımlar, ayaklanmalar, birkaç gün süren soygun ve cinayetler bu şiddet tüneline örnek olarak verilmektedir (Collins, 2012: 137-138).

Collins'in metaforu soyut bir altyapıya dayanmakta fakat; şiddetin zaman boyutuyla ele alınması bakımından oldukça çarpıcıdır. Kadına yönelik şiddet türleri de bu zaman boyutlarına göre değerlendirildiğinde; kısa süreli vurmalar, dayaklar, kadına eşya fırlatmak gibi eylemler kısa şiddet tüneli; uzun süren dayak, sözlü tartışmalar orta şiddet tüneli; haftalar süren kavgalar-dayak, evdeki sürekli huzursuzluk, hakaretler ise uzun şiddet tüneli kapsamında değerlendirilebilmektedir.

WHO'ye göre ise şiddet, şiddeti gerçekleştiren kişiye göre 3'e ayrılmaktadır: kişinin kendisine uyguladığı şiddet, kişiler arasında uygulanan şiddet ve toplu uygulanan şiddet (WHO, 2002: 4). Kadına yönelik aile içi şiddet; genellikle aile içindeki bireyler arasında gerçekleştiği için, kişiler arası şiddet türü kapsamında değerlendirilebilmektedir.

Kadına yönelik şiddet türlerinin genel kabul gören kategorileri fiziksel şiddet, duygusal şiddet, ekonomik şiddet ve cinsel şiddettir. Bunun dışında sözel şiddet, psikolojik şiddet, sosyal şiddet, ısrarlı takip (stalking) ve flört şiddeti kategorileri de bulunmaktadır.

Fiziksel şiddet; kadına karşı yöneltilen fiziki saldırı kapsamına giren hareketlerdir. Fiziksel şiddette fiziki güce başvurulmaktadır. Erkeğin fiziki gücünü kadın üzerinde göstermesi sonucu, fiziksel şiddetin izleri gözle görülebilmektedir. Kadının vücuduna zarar vermek ve canını acıtmak bu şiddet türü kapsamında değerlendirilmektedir. Tokat atmak, tekme atmak, ısırarak, herhangi bir nesneyle vurmak fiziksel şiddete örnek verilebilir.

Silah, balta, bıçak gibi öldürücü aletler kullanarak şiddet uygulamak ölümle sonuçlanabilir ve en tehlikeli fiziksel şiddet örneğidir (Mavili, 2006: 33).

Duygusal şiddet; kadının insan onurunu zedelemek, onu duygusal açıdan yaralamak, kadını duygusal anlamda yıpratmak duygusal şiddet kapsamına girmektedir. Kadına hakaret etmek, bağırarak, aşağılamak, tehdit etmek bu şiddet türüne örnektir.

Ekonomik şiddet; banka hesabındaki paraya erişimi kısıtlama, ev halkı için harcamaları kısıtlama, banka hesabına erişimi kısıtlama, telefon, ulaşım veya sağlık harcamalarında kısıtlama gibi davranışları içermektedir (CODAPAR, 2002: 10).

Ekonomik şiddette, kadın ekonomik özgürlüğe sahip değilse, erkek tarafından çaresiz olarak görülmekte ve ekonomik baskılarla sindirilmektedir. Toplumda ekonomik özgürlüğü elinde olmayan kadınların sayıca fazla olması, bu şiddet türünü yaygın hale getirmektedir. Ne yazık ki kadın ekonomik açıdan erkeğe bağımlı hale gelmekte ve şiddete boyun eğmek durumunda kalmaktadır.

Kadının istediği işte çalışmasını engellemek ya da çalışmasını engellemek gibi davranışlar da ekonomik şiddet kapsamında ele alınmaktadır. Bu davranışlarla kadının, ekonomik açıdan erkeğe bağımlı hale gelmesi kaçınılmazdır.

Cinsel şiddet; evlilik bağı ya da evlilik bağı olmaksızın birlikte yaşayan eşler arasında, kadının rızası dışında gerçekleşen cinsel ilişkidir (Vatandaş, 2003: 25). Cinsel şiddet sadece zorlanılan cinsel ilişki değildir, kadının rızası olmadan vücuduna yapılan cinsel hareketler, cinsel imaların hepsi cinsel şiddet kapsamında ele alınabilir.

Kız çocukların doğmadan önce ya da doğduktan hemen sonra öldürülmeleri, küçük yaşlarda evlendirilmeleri, kadın sünneti uygulamaları, erken hamileliklerin ortaya çıkması ve hamilelikten korunmanın engellenmesi, namus adı altında kadına yönelik işlenen suçlar, beşik kertmesi, başlık parası berdel, kuma, yaşlı erkeklerle genç kızların evlendirilmesi gibi uygulamalar, çocuk doğurmaya ya da doğurmamaya (kürtaj) zorlamak da cinsel şiddet kapsamında ele alınmaktadır (Korkut-Owen ve Owen, 2008: 18)

Kadının rızası olmadan ve razı olmadığı şekillerde cinsel ilişkiye mecbur bırakmak, seks işçiliğine zorlamak, cinsel organlarına zarar verici hareketler, cinsel konularda aşağılayıcı davranmak, gebelikten ve cinsel yolla bulaşan hastalıklardan korunma hakkını engellemek gibi davranışlar da cinsel şiddete örnek gösterilmektedir (Öztürk, 2014: 41).

Sözel şiddet; bazı çalışmalarda duygusal şiddetle, bazılarında ise psikolojik şiddetle aynı kategoride ele alınmaktadır. Bu şiddet türü, tehdit, aşağılama, küçümseme, bezdirme, alay etme gibi sözlü saldırıları içermektedir.

Psikolojik şiddet; kadının psikolojik olarak baskı altına alındığı, aşağılandığı şiddet türüdür. Bu şiddet türünde sözlü şiddete sıkça başvurulmaktadır. Kadının özgüvenini kaybetmesine neden olan davranışlar sergilenmekte ve bu şekilde kadın üzerinde baskı kurulmaktadır. Kadın bu davranışlar sonucu kendini değersiz hissetmekte ve ruhsal bir çöküş içerisine girmektedir.

Sosyal şiddet; kontrol etme davranışı olarak da adlandırılmaktadır. Bu şiddet türünde, kadının eşi ya da birlikte olduğu kişi, kadını kontrol altında tutmaya çalışmaktadır. Kadını; başka insanlar ya da aile bireylerinin yanındayken aşağılamak, küçük düşürmek, kadının; zaaflarıyla dalga geçmek, davranışlarını kontrol altına almak, kıskanmak, arkadaşları, ailesi, komşularıyla görüşmesini engellemek, dışarı çıkmasına izin vermemek, gittiği yerleri eşine/partnerine sürekli söylemek zorunda bırakılması, giyimine karışmak, başka erkeklerle konuştuğunda kızmak... gibi davranışlar sosyal şiddet kapsamında ele alınmaktadır (Tatlılıoğlu ve Küçükköse, 2015: 198).

Yurt dışına gelin olarak götürülen, yabancı olduğu şehirde dışarı çıkmasına engel olunan kadınların yaşadığı durum sosyal şiddet kapsamına girmektedir. Kadın bu şekilde, her türlü sosyal hak ve etkinlikten yoksun kalmaktadır. (Karıncı, 2001: 27).

Israrlı takip; günümüzde oldukça tehlikeli hale gelmiş olan şiddet türüdür. Bireyin görsel ya da fiziksel yakınlıkta bulunduğu bir kişiye karşı gerçekleştirdiği, sürekli taciz veya tehdit edici davranışlar ya da bu davranışların bir kombinasyonudur. Sürekli iz sürmek, taciz edici telefon görüşmeleri gerçekleştirmek, yazılı mesaj veya nesneler göndermek, kişinin malına zarar vermek gibi davranışlar ısrarlı takip davranışına örnektir (CODAPAR, 2002: 10; Tjaden & Thoennes, 2000: 5).

Flört şiddeti, son dönemlerde yaygınlaşan bir şiddet türüdür. Kadın ve erkeğin flört aşamasında, erkeğin kadına fiziksel, sözlü, cinsel ya da ekonomik olarak uyguladığı şiddet flört şiddeti olarak nitelendirilmektedir. Bu şiddet türü, özellikle genç bireyler arasında yaygındır. Erkeğin, sahiplenme ve kıskanma bahanesi altında uyguladığı şiddet türüdür.

1.3. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Yaklaşımları

Kadına yönelik aile içi şiddet, tarih içerisinde toplumsal ve tarihsel koşullara bağlı olarak farklı biçimlerde ve bakış açılarıyla ele alınmıştır. Bu yaklaşımlardan; biyolojik

yaklaşım, işlevsel yaklaşım, genelci yaklaşım, psikolojik yaklaşım, toplumsal yaklaşım ve feminist yaklaşım ele alınacaktır.

1.3.1. Biyolojik Yaklaşım

Biyolojik yaklaşım; kişinin biyolojik ve fizyolojik yönden eksikliklerin/kusurların olduğunu ve bu nedenle şiddeti gerçekleştirdiğini savunur. Bu yaklaşım, şiddet uygulayan kişilerin genetik yapılarını incelemekte ve şiddetin biyolojik nedenlerinin belirlenmesi için çalışmalar yürütmektedir.

Biyolojik yaklaşım, saldırgan kişinin merkezi sinir sistemi ve şiddet olgusu arasında bir bağın olup olmadığına dair araştırmalar yapmaktadır. Bu araştırmalara göre, özellikle erkek hormonlarının, şiddet davranışının ortaya çıkmasında etkili olduğu saptanmıştır. Fakat bu yaklaşımın literatüre etkisi sınırlı kalmıştır, çünkü şiddetin psikolojik ve sosyal yönünün değerlendirmesinde eksik kalmıştır (Suğur, 2009: 151).

Biyolojik yaklaşım genellikle kişilerin biyolojik özelliklerini ve bu biyolojik özelliklerin, şiddeti etkileyip etkilemediğini incelemektedir. Bu doğrultuda kişilerin genetik yapıları, hormonları, kalıtsal hastalıkları ve diğer birçok özellikleri incelenmektedir.

1.3.2. İşlevsel Yaklaşım

İşlevsel yaklaşım, toplumu birbiriyle bağlı parçalardan oluşan bir sistem olarak ele almaktadır. Bu sistemi oluşturan öğelerin birinde ortaya çıkacak herhangi bir sorun, diğer öge ya da öğeleri de etkileyecektir. Bu durum sistemde aksaklıklara neden olacaktır. Toplumsal cinsiyet farkları ise, bu toplumsal bütünü ayakta tutan öğelerden biridir (Anbarlı Bozatay, 2014: 134).

İşlevsel yaklaşım, toplumsallaşma sürecine önem vermektedir. Toplumsallaşma sürecinde cinsiyet farklılıklarına göre edinilen roller, aile içinde iş bölümüyle dayanışmayı sağlayacaktır. (Giddens, 2013: 515).

İşlevsel yaklaşım, toplumu oluşturan parçaların, uyum içerisinde olması durumunda herhangi bir aksaklık yaşanmayacağını savunmaktadır. Bu unsurlardan birisi de ailedir. Aile içerisinde oluşan uyum ve huzur, topluma yansımaktadır. Bu durum toplumsal uyum ve huzurun oluşmasına katkı sağlayacaktır.

İşlevsel yaklaşım, toplumsallaşma sürecinde edinilen rollerin, erkeğin kadın üzerindeki egemenliğini destekler nitelikte olması nedeniyle feministler ve diğer sosyologlar tarafından eleştirilmiştir (Giddens, 2013: 516).

1.3.3. Genelci Yaklaşım

Genelci yaklaşım, şiddet mağdurlarının sorunlarına çözüm üretmeyi amaçlamaktadır. Mevcut bilgi birikimlerini kullanarak, mevcut problemin çözümüne katkıda bulunmayı hedeflemektedir.

Şiddet, bir tek nedene dayanmamaktadır ve tek bir kaynaktan beslenmemektedir. Şiddetin kaynağını yalnızca ataerkil sisteme dayandırmak ya da sadece psikolojik nedenli olduğunu düşünmek tek taraflı bir bakış açısı ortaya çıkarmaktadır.

Bu düşünceden hareketle, aile içi şiddete müdahalenin uygulamaları da çeşitli olmaktadır. Kadını sadece şiddet uygulayan eşinden uzaklaştırmak olayın çözümüne yönelik değil, kadını korumaya yöneliktir. Genelci kuram, hem kadının korunması hem de şiddetin kaynaklandığı çevreyi incelemektedir. Bu incelemelere göre, çeşitli çözüm önerileri (mikro, mezzo, makro) geliştirmektedir (Altıparmak, 2015: 45-46; Atasü Topçuoğlu, 2013: 35).

Mikro müdahaleler; birey, aile, grup ile doğrudan yapılan çalışmaları içermektedir. Müdahale edilen ve değişim yaratılmak istenen konu, birey ya da birey grubu ilişkileridir. Bunlar; psiko-sosyal destek, yaşam koçluğu, aile terapisi, aile danışmanlığıdır.

Mezzo müdahaleler, kurum odaklı çalışmaları içermektedir. Birey-kurum bazında mezzo müdahale; bireyler ve kurumlar arasındaki ilişkiler ve bu ilişkilere yönelik müdahale etmeyi içermektedir. Bireylerin kurumlara yönlendirilmesi ve bireylere kurumlar aracılığıyla kaynak aktarılması bu müdahaleye örnektir.

Kurum-kurum bazında mezzo müdahale; kurumlararası ilişkiler ve bu ilişkilere yönelik müdahaleleri içermektedir. Kurumlararası bazda ya da konu bazında işbirlikleri sağlanmaktadır. Örneğin; bir sosyal çalışma kurum ve bakanlık arasındaki ilişkilerin yürütülmesi bu müdahaleye örnek gösterilebilir.

Kurum-topluluk bazında mezzo müdahale; topluluklar ve kurumlar arasında ilişki kurma ve bu ilişkilere yönelik müdahaleleri içermektedir. Bu müdahaleye örnek olarak,

yeni bir toplum merkezinin topluma tanıtılması, toplum ve kurum arasındaki ilişkiler bazında etkinliklerde bulunmak gösterilebilir.

Makro müdahale, sosyal politika odaklı çalışmaktadır. Toplumda sosyal politika geliştirilmesi, hakkının savunulması, yasal düzenlemelerin yapılması bu müdahaleye örnek gösterilebilir.

Aile içi şiddet sorununu ortadan kaldırmaya yönelik olarak, şiddet mağdurlarına mikro müdahalelerin yapılması yeterli değildir. Aile içi şiddet konusunda, kurumların hizmetlerinin artması, hizmet kapasitelerinin yükseltilmesi, kurumların koordinasyonu gibi mezzo müdahaleler ve aynı zamanda makro boyutta, şiddet konusunda toplumsal bilinç oluşturulması, sosyal politikaların geliştirilmesi de gerekmektedir (Atasü Topçuoğlu, 2013: 35-36).

Görüldüğü üzere, genelci yaklaşım adından da anlaşılacağı gibi, sorunlara genel bir bakış açısıyla yaklaşmaktadır. Sorunun saptanmasında ve çözümünde çok boyutlu müdahaleleri içermektedir.

1.3.4. Psikolojik Yaklaşım

Psikolojik yaklaşıma göre, şiddet belli kişilik tiplerine göre açıklanmaktadır. Bozuk kişilik yapısına sahip bireyler, çevresiyle iletişim kurmakta güçlük çekenler, psikopat ve şizofreni kişilikler, içine kapanık ve toplumdan kendisini soyutlamış bireyler şiddete eğilimli olmaktadır. Bu yaklaşıma göre dengesiz olan ve ruhsal bozuklukları olan bireylerin, şiddet eğilimi daha fazladır. Freud, açlık ve cinsellik gibi saldırganlığın da tatmin edilmesi gereken içgüdülerin arasında yer aldığını belirtmektedir. Freud'a göre cinsellik ve saldırganlık insanın iki temel içgüdüsüdür. İnsan doğasındaki bu temel içgüdülerin kullanılma şekli ve niteliği, insanın gördüğü eğitime bağlı olarak değişmektedir. Bireyler, saldırganlık içgüsünden kaynaklanan enerjiyi şiddet yoluyla ya da bazı sosyal etkinliklerle dışarı atabilir. Gerekli toplumsal terbiyeye sahip bireyler, bu içgüdülerin bastırılmasında daha kontrollü ve dikkatli olmaktadır. Bireyi kontrol eden mekanizmaların –norm ve kurallar- yetersiz ve işlevsiz olması ya da bireylerin bu mekanizmaları yok sayması durumunda saldırganlık içgüdüsü şiddete doğru yönlenecektir. Ruhsal bozukluğu olan bireyler, bu noktada şiddetten zevk alabilmektedir (Doğan, 2014: 592; Suğur, 2009: 151).

1970’li yıllardan itibaren gelişen modern bilimsel yöntemler, Freud’un saldırganlığın doğuştan olduğuna dair görüşlerini zayıflatmaktadır. Bu yöntemler, saldırganlığın sonradan öğrenildiğini kabul etmektedir (Doğan, 2014: 592).

1.3.5. Toplumsal (Sosyolojik) Yaklaşım

Toplumsal yaklaşım, bireysel-biyolojik yaklaşımların aksine şiddeti toplumsal öğelerle açıklamaktadır. Bu yaklaşım, şiddette gelir durumu, eğitim düzeyi, toplumsal kurumların işleyişi, aile yapısı, gelenek ve görenekler ve toplumsal değerlerin önemini vurgulamaktadır.

Sosyolojik yaklaşım, şiddet uygulayan ve şiddete maruz kalan bireylerin bulunduğu toplumsal ortamı incelemektedir. Bu yaklaşıma göre, şiddetin kaynağında; toplumsal öğeler, biyolojik ve psikolojik nedenlerden daha fazla yer almaktadır. Sosyalleşme-toplumsallaşma sürecinde bireylerin şiddete maruz kalması, ilerleyen yaşlarda saldırgan davranışlar sergilemeyi tetiklemektedir. Şiddete tanık olarak büyüyen birey, sağlıklı ilişki ve etkileşimin mümkün olmadığı bir ortamda büyümektedir. Bu durum aile bireylerinin toplumsal ilişkilerinde başarısızlık getirmekte, duygu ve heyecanlarını yönetmekte zorluk çekmelerine neden olmaktadır. Bu bireyler aynı zamanda duygusal anlamda da olgunlaşmamaktadır. Gelir dağılımında eşitsizlik, yoksulluk, toplumsal kontrol mekanizmalarındaki yetersizlikler de şiddeti etkilemektedir (Doğan, 2014: 595; Suğur, 2009: 151).

Medya, değişen toplumda önemli ve etkili bir noktada yer almaktadır. Medya, toplumların gelişmişlik düzeyine göre amacını aşan işlevler yürütmektedir. Medya; kültür yayan ve kültür üreten bir mekanizmadır ve bir teknoloji ürünüdür. Teknolojinin olumlu gelişmelere yol açması, kültür işleviyle paralel gitmesiyle doğru orantılıdır. Fakat, bu uyum ve paralellik, medyanın hitap ettiği toplumdan soyutlanarak elde edilememektedir. Medya ile gelen kültür, toplumda farklı bir etki yarattığında olumsuz sonuçlarla karşılaşılabilir. Bu durum medyatik kültüre hazırlıksız yakalanmaktır ve bazı toplumlar bu durumla karşılaşmıştır. Gazete ve derginin girmediği evlere, radyo ve televizyon girmiştir.

Televizyon toplum üzerinde daha etkili ve sonuçları belirgin olan bir araçtır. Şiddet içeren film ve programların çocuklar ve gençler üzerinde olumsuz etkiler bıraktığına dair araştırma sonuçları bulunmaktadır (Doğan, 2014: 599).

Toplumsal yaklaşım, şiddetin toplumu içeren öğelerden etkilendiğini savunmaktadır. Bu yaklaşıma göre, toplumun gelişmişlik ve bilinç düzeyi ile şiddet kullanımı arasında paralellik bulunmaktadır. Geniş kitlelere ulaşan medya organları, şiddeti olumlu ya da olumsuz yönde etkilemektedir. Bu durum, medyanın toplumu nasıl yönlendirmek istediğine bağlı olarak farklılık gösterebilir. Eğitimin niteliğinin iyi olması ve medyanın toplumu olumlu yönde etkilemesi, şiddeti azaltmada etkili olacaktır.

1.3.6. Feminist Yaklaşım

Feminizm; temel olarak kadın özgürlüğüne dayanan, toplumda kadın ve erkek eşitliğine vurgu yapan, söylemlerinde ise cinsiyet rollerini ön planda tutan eleştirel bir teoridir (Yıldırım, 2016: 82). Feminist yaklaşımın kökenleri 18. yy sonlarında dayanmaktadır. Kadının rolleri ve hakları bu yaklaşımda önemli bir noktada yer almaktadır.

Bu teori, erkeklerin güç kazanmak, güce sahip olmak, kendilerini baskın ve güçlü/üstün hissetmek amacıyla kadına şiddet uyguladığını savunmaktadır. Feminist teorilere göre şiddet, gücün dışarı vurmuş halidir (Fidan, Atila Demir ve Nam, 2013: 43)

Feminizm, özellikle sanayileşmiş toplumlarda ortaya çıkmıştır. 1. ve 2. Dünya Savaşı esnasında, erkeklerin boşalttığı işgücünü doldurmak için kadın emeği kullanılmıştır. Kadınların kitleler halinde çalışma hayatına dahil olması, feminizme altın yıllarını yaşatmıştır (Usta, 2006: 21).

Feminizm, muhalif toplumsal hareketlerin artışta olduğu 1960'ların ikinci yarısından itibaren daha da kurumsallaşarak, erkekler cephesinde de yankılanmıştır (Bozok, 2009: 270). Feminist yaklaşım zamanla farklı ideolojilerden etkilenmiştir ve farklı bakış açıları ortaya çıkmıştır.

Liberal feminizm, toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin temelinde toplumsal ve kültürel tutumları aramaktadır. Liberal düşünce etkisiyle ortaya çıkan liberal feminizm, liberalizmin temel öğretisi olan; insan olarak eşitlik ve birey özerkliğini elde etme amacı taşımaktadır. Liberal feministler, erkek ve kadın arasındaki eşitsizliğe katkıda bulunan çok sayıda farklı etkene dikkat çekmektedir. İşyerinde, okulda ve medyada kadını hedef alan cinsiyetçi ve ayrımcı tutumlara savaş açmışlardır. Liberal feministler, güçlerini, kadınlara fırsat eşitliği yaratmak ve bu eşitliği korumak için, yasal ve diğer demokratik yolları kullanmak yoluyla göstermektedirler. Birleşik Krallık'taki Eşit Ücret Yasası ve Cinsiyet Ayrımcılığı Yasası, liberal feministler tarafından desteklenmiştir. Bu

yasalar, kadınların yasa düzeyinde eşit haklara sahip olmasını içermektedir ve kadınları hedef alan ayrımcılıkları sona erdirmeye amacı taşımaktadır. Liberal feministler, reformlarda kademeli geçişleri tercih etmektedir. Köktenci bir bakış açısında sahip değildirler (Giddens, 2013: 517; Yıldırım, 2016: 82).

Marksist feminizm, feminizme ekonomik fırsat eşitliliğinin de eklenmesi noktasında katkıda bulunmuştur. Marksist feministler, sınıflı toplumlarda eşitliğin sağlanmayacağını ifade etmektedir. Ayrıca, kadının eşitsizliğe ve ayrımcılığa maruz kalmasında temel sebep, tüm ezilen sınıfların maruz kaldığı kapitalizm ve etkileridir. Bu yaklaşıma göre, sosyalist sistemin katkılarıyla, kadın ekonomik özgürlüğünü elde edecektir ve bu sayede kadın eşit haklara sahip olma fırsatı yakalayacaktır (Yıldırım, 2015: 78).

Marx, toplumsal cinsiyet eşitsizliğine dair çok fazla şey söylememiştir. Marx'tan ziyade Engels, Marksist yaklaşıma dair açıklamalar geliştirmiştir. Engels, kapitalist toplumlarda maddi ve ekonomik koşulların, kadınların erkeklere hizmet etmesini sağlayacak şekilde zemin hazırladığı ve ataerkilliğin köklerinin özel mülkiyette olduğunu belirtmiştir. Kapitalizm, servetin ve iktidarın, az sayıda erkeğin elinde toplanmasına neden olmuş ve ataerkilliği –erkeklerin kadınlar üzerindeki egemenliği– güçlendirmiştir.

Engels'e göre kapitalist ekonomi, başarıya ulaşmak için özellikle kadınları, ihtiyaçların sürekli mal ve hizmet tüketimi yoluyla karşılanacağına inandırma amacı taşımaktadır. Bunun sonucunda kadınlar birer tüketici olarak tanımlanmıştır.

Engels, kapitalizmin, evde bakım ve temizlik işleri için kadına muhtaç olduğunu belirtmiştir. Ayrıca, kapitalizmin erkekleri düşük ücretlerle, kadınları ise bedava çalıştırmakta ve sömürmekte olduğunu vurgulamaktadır. Ev işlerinde ücret ödenmesi birçok feminist bakış açısının ortak isteğidir.

Sosyalist feministler, liberal feministlerin reformcu yaklaşımını yetersiz bulmuştur. Ailenin yeniden inşası, aile içi köleliğin ortadan kaldırılması ve çocuk yetiştirmek için ortak sorumluluk alınması gibi konularda çağrıda bulunmuşlardır. Sosyalist feministlere göre; bu konularda sonuca ulaşmak için, Marx'ın da belirttiği gibi herkesin ihtiyaçlarına cevap verebilecek devlet merkezli bir ekonomi ve sosyalist devrim gerekmektedir (Giddens, 2013: 518).

Radikal feminizm, 1970'li yıllarda ortaya çıkmıştır. Radikal feministlere göre, erkek egemenliği ve kadınlara hükmetme toplumdaki baskının temelidir. Kadınlar, ataerkillik, ataerkil aile gibi eril yapılarda ezilmektedir ve erkek egemenliği altındadır. Kadınlara uygulanan baskı genellikle aile içerisinde. Aile içinde kalan sorunları –özellikle şiddeti- toplumsal alana taşımayı hedeflemişlerdir. Özel olan politiktir, bağır herkes duysun gibi söylemleri bulunmaktadır. Radikal feministlere göre erkekler, kadınların ücretsiz olarak yaptığı ev işlerine bel bağlamaktadır ve kadınların güçlü ve etkili konumda olmalarına engel olmak istemektedir.

Radikallerin; ataerkilliğin her toplumda görüldüğü, dolayısıyla ataerkilliğin evrensel bir fenomen olduğu iddiası eleştirilmektedir. Bu biyolojik indirgemecilik, toplumsal cinsiyet eşitsizliği ile ilgili tüm sorunları basite indirgemektedir (Giddens, 2013: 518-520; Yıldırım, 2016: 83).

Siyah feminizm, yukarıda bahsedilen tüm feminizm türlerine eleştiri getirmektedir. Siyah feministlere göre, bu söylemler beyaz kadın kadar siyah kadının deneyimlerini yansıtmamaktadır. Özgür bir kadın grubunun deneyimlerinden hareketle, bütün kadınlara ilişkin genel kuramlar oluşturmak geçerli bir yöntem değildir.

Siyahi kadınlar, ırklarından dolayı ve toplumsal cinsiyet temeline dayalı ayrımcılığa uğramışlardır. Son yıllarda ise kadın özgürleşme hareketinin merkezinde bulunmaktadır.

Siyah feministlere göre, ırkçılığı hesaba katmayan yaklaşımlar, siyah kadınların maruz kaldığı baskıları açıklamada yetersiz kalacağını belirtmektedir.

Bazı siyah feministler, bu yaklaşımın gücünün konuyu ırk, sınıf ve toplumsal cinsiyet bağlamında ele almasından kaynaklandığını düşünmektedir. Çünkü siyah kadınlar çoğu zaman, ten renkleri, cinsiyetleri ve sınıfları dolayısıyla dezavantajlı duruma düşmektedir (Giddens, 2013: 520-523).

Postmodern feminizm ise, siyah feminizm gibi her kadının aynı kimlik ve deneyime sahip olduğu fikrine karşı çıkmaktadır. Bu yaklaşım postmodernizmden etkilenmiştir. Bu yaklaşıma göre, birçok farklı bakış açısı bulunmaktadır ve bu bakış açıları eşit olarak geçerlidir. Farklı kadın grup ve bireyler, farklı deneyimlere sahiptir ve bu konuda çeşitlilik bulunmaktadır. Ötekilik, olumlu anlamıyla bu bakış açısında yer almaktadır.

Çoğulculuk, çeşitlilik, farklılık postmodernizmde kendine yer bulmuştur (Giddens, 2013: 523).

1.4. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Tarafları

Şiddet olgusu her ne kadar kendine yönelik şiddeti de içerse de, kadına yönelik aile içi şiddette genellikle kişilerarası şiddet türünün görüldüğünü belirtmiştik. Kişilerarası şiddet, kendi içinde taraflara sahiptir. Kadına yönelik aile içi şiddette, genel itibariyle şiddetin faili erkek olarak görülmektedir. Mağdurları ise, kadınlardır. Bu durum, nadiren kadının fail erkeğin mağdur olması şeklinde de görülebilmektedir. Fakat çalışmada; şiddetin failinin erkek, mağdurunun kadın olduğu ve daha yaygın olan şekli ele alınacaktır.

1.4.1. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Faili: Erkek

Şiddet olgusunun ortaya çıkması, bir yerde bir şeylerin doğru gitmediğini kanıtlar niteliktedir. Şiddet, bir sağlık sorunudur ve şiddetin uygulanmasının altında birtakım nedenler olması kaçınılmaz bir gerçektir.

Kadına uygulanan şiddete ilişkin yaklaşımlara göre, erkek şiddeti toplumsallaşma sürecinde öğrenmektedir. Bu süreçte erkek, toplumsallaşma sürecinde şiddete eğilimli ve şiddet faili olacak biçimde desteklenmektedir. Dahası erkek şiddete özendirilmektedir. Bazı kültürlerde erkeğin kadına uyguladığı şiddet “normal” karşılanmakta ve asıl suçlunun kadın olduğu görüşü yaygındır. Kadın, erkeğe karşı “kadınlık” görevlerini yerine getirmemekte ve bu durum şiddetle sonuçlanmaktadır (Vatandaş, 2003: 35). Ne yazık ki toplum bunu normalleştirmiş hatta benimsemiştir...

Erkeklerin, ergenlik ve yetişkinlik dönemindeki ikili ilişkilerindeki deneyimler ve hayatı boyunca yaşamış olduğu zorluklar da şiddet eğilimini artırmaktadır.

Çocukluk döneminde ailede yaşanan deneyimlerle, fiziksel şiddetin aile üyeleri arasında kabul edilebilir olduğu gözlemlenmesi, bireylerin ebeveynlerinin birbirine vurduğunu gözlemlenmesi şiddetin ilk öğrenimleridir (Seltzer ve Kalmuss, 1988: 474).

Şiddet uygulayan erkeğin özelliklerinden biri, genellikle özgüven düşüklüğüdür. Kişiler yaptıkları eylemlerin sorumluluğunu üstlenmemekte aksine; şiddet uyguladıkları kadını, şiddete neden olduğu için suçlamaktadır (www.domesticviolence.org).

Şiddet uygulayan erkekler genel itibariyle hasta ruhlu, kıskanç, empati yap(a)mayan, bencil ve alkolik olarak nitelendirilmektedir. Toplumda bu yüzden şiddet uygulayan erkek sayısı oldukça fazladır. Fakat Mor Çatı'nın yaptığı araştırmaya göre; durum tam tersi de olabilir. Şiddet uygulayan erkeklerin hepsi normal, bildik, tanıdık şekilde davranan erkeklerdir. Kadınların çoğu, şiddet uygulayan kocalarının dışarıda melek olduğunu belirtmektedir. Hatta bazıları, şiddeti yakınlarından sakladıklarını belirtmekte, şiddete uğradıklarını söyleseler bile inanmayacaklarını düşünmektedir. Dışarıda melek olan bu erkekler evde Azrail ve zorba kesilmektedir.

Alkol kullanımı da erkeklerin şiddet uygulamasına neden olmaktadır. Alkol şiddeti iki yönde etkilemektedir. Erkekler alkollü olduğunda rahat ve fütursuz davranmakta ve bunun sonucunda şiddet uygulamaktadır. Şiddet uyguladıklarında ise, alkolün arkasına saklanmaktadır. Alkol, şiddette kaynak olarak değil, erkeklerin güç ve üstünlük elde etmek için kullandığı bir araç olarak karşımıza çıkmaktadır.

Şiddet uygulayan erkeklerin çoğunluğu gelir getiren bir işe sahiptir, geri kalan kısım ise büyük bir gelire sahip olmayan kişilerdir. Toplumda şiddet uygulayan erkek “bir baltaya sap olmayan” olarak nitelendirilmekte fakat bu çalışma bu yargıyı geçersiz kılmaktadır.

Şiddet uygulayanlar mühendis, doktor, mali müşavir, yazar, sanatçı, pazarcı, lokantacı, tesisatçı, marangoz, polis, bekçi, zabıta vb. birçok meslek kategorisinde yer almaktadır. Bu durum şiddet uygulayanların her meslek grubundan ve her kesimden olduğunu göstermektedir (Mor Çatı, 1996: 40-41).

Şiddetin altında yatan toplumsal bakış açısı, aile içindeki öğrenimler, alkol kullanımı, kişilik özellikleri gibi nedenler kişileri genellikle olumsuz yönde etkilemektedir. Bu durum toplumda şiddet kullanımını artırmaktadır ve durumun daha da vahim hale gelmesine neden olmaktadır.

1.4.2. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Mağduru: Kadın

Şiddetin etkilerine maruz kalan, bu etkilerle hem bedensel hem de ruhsal olarak mücadele eden taraf kadındır. Şiddeti gerçekleştiren erkeğin birçok nedeni olduğu gibi, şiddete maruz kalan kadının da karşılaştığı birçok sorun vardır. Özellikle şiddete uğradıktan sonra...

Şiddete uğrayan kadının özellikleri şu şekilde sıralanmıştır;

- Üst düzey korku, buna bağılı gelişen çaresiz, güvensiz ve ümitsiz hissetme,
- Öğrenilmiş çaresizlik olarak adlandırılan, kadının olaylar karşısında tepkisiz olması ve olayları değıştirmek adına yapacak hiçbir şeyinin olmadığına inanması,
- Yoğun endişe ve panik,
- Kabuslar, tedirgin uykular, uykusuzluk ve uyku bozuklukları,
- Aşırı yeme ya da anoreksiya (mümkün olduğunda az yemek yeme-öldürücü boyutta az yeme),
- Mide ve baş ağrısı, baş dönmesi, bayılma,
- Depresyon,
- Utanç,
- Suçluluk hissi,
- Alkol ve/veya uyuşturucu bağımlılığı,
- Başarısız iş hayatı ve sosyal ilişkilerde bozukluk,
- Düşük özgüven, kendini değersiz hissetme,
- İntihar,
- Ölüm/cinayet,
- Yaralanmalar ve daha birçok diğerk özellik (Mor Çatı, 1996: 91-92).

Şiddetin bedensel ve ruhsal etkilerini silmek oldukça zordur. Şiddetten ve etkilerinden kurtulamayan kadınların bazıları ise ölmeyi istemekte ve intihar etmektedir.

Kadının şiddet içeren bu ilişkiyi sürdürmek zorunda olması, şiddete katlanmasını da zorunlu hale getirmektedir. Kadın, çoğu zaman ekonomik olarak kocasına bağımlıdır ya da evliliğini sona erdirmesi çocuklarını babasız bırakacaktır, ayrıca toplumdan alacağı tepki büyüktür (Vatandaş, 2003: 39-40).

Kadının çoğu zaman sığınacağı bir ailesi yoktur ya da şiddet sebebiyle geri döndüğünde aile tarafından hoş karşılanmayacaktır. Aileye göre kadın; kocasının yaptıklarına katlanmak zorundadır. Yuvasına sahip çıkmalı, düzenini bozmamalıdır. Aile içinde böyle durumlar olabilmektedir, kadının alttan alması gerekmektedir.

Tüm bu bakış açıları kadını şiddete mahkum etmekte ve çaresiz bırakmaktadır. Kadın gittikçe silikleşmekte ve mevcut durumu sürdüren, hissiz bir varlığa dönüşmektedir. Bu döngü devam ettikçe, toplumsal unsurlar şiddeti meşru hale getirmeye devam edecektir.

1.5. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Nedenleri

Her davranış/eylemin ortaya çıkış nedeni olduğu gibi, kadına yönelik aile içi şiddetin ortaya çıkmasında da birtakım nedenler vardır.

Un Women'e göre şiddetin nedenleri 3 kategoriye ayrılmaktadır:

1. Dış sosyal faktörler; kültür, ekonomi, siyaset, önemli demografik hareketler vb.
2. Aile içi faktörler; bireylerin yetişme tarzı, aile eğitimi vb.
3. Kişisel faktörler; bireylerin zihinsel sağlık sorunları, alkol bağımlılığı, stres, kültür seviyesi, kişilik bozuklukları, aile ilişkilerindeki kişisel deneyimler, ekonomik koşullardaki zorluklar, ebeveynlerden biri olmadan büyümek vb.

UN Women şiddetin nedenlerini ise; alkol tüketimi, uyuşturucu kullanımı, kıskançlık, agresif karaktere sahip olma, işsizlik, aile çatışmaları, aile içinde anlaşmazlıklar, evlilik dışı ilişki, aile içi şiddetin olduğu bir ailede büyümek, zihniyet... şeklinde sıralamıştır (2011: 19).

Kaufman ise şiddeti; “Erkek Şiddetinin 7’P’si” olarak ele almıştır. 7’P: *Patriarchal Power*: Ataerkil güç-toplum, *Privilege*: Ayrıcalık, *Permission*: İzin verme, *The Paradox of Men’s Power*: Erkek gücünün çelişkisi, *The Psychic Armour of Manhood*: Erkeklerin psikolojik duvarları-zırhları, *Psychic Pressure Cooker*: Ruhsal olarak düdüklü tencere gibi olmak, *Past Experiences*: Geçmiş deneyimler.

Ataerkil güç-toplum: Ataerkil toplumda şiddet veya şiddet tehdidi, toplumda bazı kesimlere ayrıcalık sağlamaktadır. Örneğin; zengin fakir karşısında, erkek kadın karşısında ayrıcalıklı hale gelmektedir. Ataerkil toplumda şiddetin her türlü meşru kılınmaktadır ve bireylerin şiddeti içselleştirilmesi beklenmektedir.

Ayrıcalık: Toplumda şiddete neden olan eşitsizlikler, aynı zamanda bilinçli ya da bilinçsiz bir şekilde “ayrıcalık hissi” yaratmaktadır.

İzin verme: Şiddetin nedeni ne olursa olsun, gelenekler, yasalar, kolluk kuvvetleri ve dini öğretilerde şiddete dair yasakların olması gerekmektedir. Bu yasaklar olmadığı sürece şiddete “izin” verildiği algısı oluşmaktadır.

Erkek gücünün çelişkisi: Güç, toplumda egemenlik ve kontrol etme kapasitesi olarak inşa edildiğinde; bireyler güçlü olduğunu belli eden yöntemler kullanma eğilimindedir.

Bu yöntemler kullanıldığında, başkalarının korktuğu ayrıcalıklı insanlar ortaya çıkar. Özellikle erkekler bu gücü iktidar kurma şeklinde kullanmaktadır.

Erkeklerin psikolojik duvarları-zırhları: Genellikle erkeklerin duygusal olarak mesafeli duruşları ve empatiden uzak durmaları şiddet uygulama eğilimlerini artırmaktadır.

Ruhsal olarak düdüklü tencere gibi olmak: Kültürel olarak erkeklerin korku ve acı duyguları küçük yaşlardan itibaren bastırılmaktadır. Sürekli erkeklerin ağlamaması gerektiği ve erkek gibi davranmalarının gerektiği empoze edilmekte ve bunun sonucunda erkeklerin duygusal tepkiler vermesi engellenmektedir.

Geçmiş deneyimler: Dünyanın dört bir yanında ailesinden şiddet görerek büyüyen erkekler bulunmaktadır. Bazıları şiddeti benimserken, bazıları ise şiddetten dersler çıkarmaktadır. Fakat çoğunlukla şiddete tanık olarak büyüyen erkekler, şiddete eğilimli olmaktadır (Kaufman, 1999: 1-4).

UN Women ve Kaufman'ın şiddet kategorileri dikkate alındığında, şiddetin tek bir nedene bağlı olarak ortaya çıkmadığını görmekteyiz. Şiddet, çocukluk döneminde öğrenilmeye başlamaktadır. Bireyler yetişkin olana dek, şiddeti kültürel olarak içselleştirmektedir ve sonuç olarak ileride çevresine, ailesine şiddet uygulamaktadır.

Tüm bu nedenler biyolojik nedenler, psiko-sosyal nedenler ve ekonomik nedenler olarak 3 başlık altında ele alınacaktır.

1.5.1. Biyolojik Nedenler

Şiddet uygulayan tarafın çoğunlukla erkek olması, erkeklik hormonu ve yaştan kaynaklanan değişimlere dayandırılmaktadır. Bunun nedeni ise, saldırgan davranışların ilerleyen yaşla birlikte azalmaya başlamasıdır. Biyolojik nedenler arasında, bazı ruhsal bozukluklar (paranoyak, şizofreni vb.), kıskançlık, kendini beğenmişlik, antisosyal kişilik bozuklukları, çabuk heyecanlanma ve kızma yer almaktadır (Çiftci, 2013: 30; Salman, 2011: 20; Özbey, 2012: 39; Öztürk, 2011: 35).

1.5.2. Psiko-Sosyal Nedenler

Şiddet öğrenilen bir davranış olarak karşımıza çıkmaktadır. Şiddet uygulamanın en temel kaynaklarından biri ise, şiddetin aile içerisinde öğrenilmesidir. Çocukluk ve

gençlik dönemlerinde aile içi şiddete tanık olan, fiziksel ve cinsel istismara uğrayan kişilerin, aile içerisinde şiddet uygulama eğilimleri daha yüksektir. Şiddeti çatışma çözme biçimi olarak öğrenen çocuklar bu davranışı sürdürebilmektedir. (Özbey, 2012: 39; UNICEF, 2000: 8). Erkeğin özgüven ve tolerans eksikliği, aşırı alkol tüketimi ve diğer uyuşturucular da kişiyi agresifleştirmekte, şiddet eğilimini artırmaktadır. Ataerkil yapıya sahip ailelerde, kadın erkeğin hizmetkârı olarak görülmektedir ve erkek kararlarda tek başına söz sahibi olmaktadır. Ataerkil ailelerde bu durum oldukça normaldir (Somunoğlu İkinci, 2014: 23; UNICEF, 2000: 8). Bu eşitsiz ilişki aile içi şiddeti tetiklemektedir.

Toplum iki ebeveynli aileyi ideal olarak görmektedir. Bu konuda katı yargılar bulunmaktadır. Toplumda, ne olursa olsun ailenin bir arada olması gerektiğine dair hakim bir görüş bulunmaktadır. Ancak huzursuz aile ortamında çocuk ve kadının ruh sağlığının nasıl olacağı ve hatta can güvenliğinin olup olmayacağı tartışma konusudur (Mavili, 2006: 43-44).

Yakın çevrenin şiddeti normal olarak karşılaması ya da şiddete karşı uygulanan yaptırımların yetersiz kalması; toplumda, geleneksel toplumsal cinsiyet normları (erkeğin kadından üstün görülmesi) ve şiddeti normal sayan, destekleyen bakış açıları şiddeti artırmaktadır (Korkut-Owen ve Owen, 2008: 21). Cinsiyete dayalı bu normlar, eşitliğe engel olmakta ve kadını haklarından mahrum bırakmaktadır. Şiddet, bu eşitsizliği sürdüren bir rol oynamaktadır. Kadın ve erkek arasındaki bu iktidar eşitsizliği, erkeğin kadın üzerinde denetim kurmasını kolaylaştırmaktadır (Karıncı, 2011: 30). Toplumsal normların yanı sıra, töreler ve kanunlar da şiddete zemin oluşturmaktadır. Töre ve namus meselesi olarak adlandırılan namus cinayetleri şiddetin en vahim noktasıdır. Toplumsal normlar ve töreler şiddeti mahrem mesele olarak görmekte (Koç, 2015: 17) ve engellenmesi için hiçbir şey yapmamaktadır. Evin kutsal olarak görülmesi ve yasal korumanın olmaması, kadınlara karşı şiddeti devam ettiren güçlü bir faktördür (UNICEF, 2000: 8). Kanunlar ve yaptırımları şiddet uygulamada caydırıcı rol oynamamakta ve yetersiz gelmektedir.

Toplumların iletişim becerilerinin yetersiz olması, duygu ve düşüncelerin bireyleri kışkırtacak şekillerde dışa vurulması, bilinçsizce suçlamaların yapılması da şiddeti beslemektedir (Şenbalkan, 2013: 40).

Erkeğin, aile içinde kadına karşı hakimiyetini sağlamak için en etkili yöntemi şiddet olarak görmesi, alışılmış bir davranış kalıbı oluşturmakta ve erkeğin zihninde süreklilik arz etmektedir. Erkek doğru kabul ettiği davranışları sözlü olarak kabul ettiremediğinde, şiddete başvurur. Şiddetin boyutu durumlara göre değişebilmekte ve kullanılan şiddet türleri artış gösterebilmektedir. Kadının şiddete tepkisiz kalması veya şiddeti bir uyarı olarak benimsemesi, kadını erkeğin istediği gibi yönlendirebilmesine neden olmaktadır. Şiddet eylemleri arttıkça, kadın şiddeti normalleştirmektedir (Yıldırım, 2016: 86).

Eşler arasındaki yaş farkının fazla olması da şiddeti artırmaktadır. Kadının yaşça küçük olması, erkeğin şiddet kullanmasını kolaylaştırmaktadır.

Kadının eğitilmiş ve vasıflı olması çoğu zaman şiddet nedenidir. Erkek eğitilmiş değilse, bu durumu kabullenmekte zorlanmakta ve ilişkide şiddete başvurur.

Kitle iletişim araçları, şiddeti sosyal açıdan etkilemekte ve şiddetin artmasına katkıda bulunmaktadır (Çiftçi, 2013: 31). Televizyondaki kadına şiddet haberleri, şiddetin artması ile doğru orantılı olarak artmaktadır. Şiddet haberleri arttıkça, insanlar şiddete alışmakta, benimsemekte ve şiddete karşı duyarsızlaşmaktadır.

Psiko-sosyal nedenler yalnızca ev içinde şiddeti besleyen faktörleri değil, toplumun, kültürün bireylere dayattığı ve şiddeti beslediği faktörleri de barındırmaktadır. Bireyler, kişisel ve aile içi sorunları için psikolojik ve ailevi destek almalıdır. Toplumsal normların değişmesi için ise tüm toplumun birlik olup şiddete karşı çıkması gerekmektedir. Şiddeti azaltmak hatta bitirmek, tüm toplumu ilgilendiren bir konudur ve toplumun katkıları olmadan çözülmesi zordur.

1.5.3. Ekonomik Nedenler

Kadına yönelik aile içi şiddete neden olan ekonomik nedenlerden biri yoksulluk ve işsizliktir. Evi geçindirme sorumluluğu hisseden erkek, maddi sorunlar ve yoksulluk nedeniyle bu sorumluluğu yerine getirmekte zorlandığında agresifleşmekte ve şiddete başvurur.

Kadın ekonomik olarak erkekten daha iyi konumdaysa, erkek bu durumda kendini yetersiz ve kadının alt konumunda görmektedir. Bu durumu içselleştiremeyen erkek, tahammülsüz hissettiğinde şiddete başvurur.

Kadının ekonomik getirisi olmadığı ve ailesinden destek bulamadığı durumlarda, erkek kadının kendisine bağımlı olduğunu bilmektedir. İlişkide çatışma anında ise şiddet kullanmaktan çekinmeyecektir.

1.6. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Sonuçları

Şiddetin her türü, kadın üzerinde izler bırakmaktadır. İster fiziksel ister sözel ister cinsel olsun, şiddet kadını derinden etkilemekte ve kadında fiziksel ve psikolojik etkiler bırakmaktadır.

Fiziksel etkiler; yaralanmalar, vücutta kırık ve çıkıklar, yaralar, çürükler, sağırılık, organ kaybı, istenmeyen gebelik, kalıcı hastalıklar, cinsel yolla bulaşan hastalıklar, alkol ve madde bağımlılığı, kafatasında hasarlar, idrar yolu enfeksiyonu, yoğun sırt ve baş ağrıları, mide ve bağırsak problemleri, hamilelik döneminde şiddet görülmesi halinde erken doğum, intihar veya ölüm..dür (Bozkurt Şener, 2011: 18; Çiftci, 2013: 36; Page ve İnce, 2008: 88; WHO, 2002: 8).

Fiziksel etkiler ölüme kadar varabilmektedir fakat ölümcül olmayan diğer etkiler, kadın sağlığını önemli ölçüde etkilemekte ve kadına zarar vermektedir. Fiziksel etkiler aynı zamanda kadının psikolojisine de zarar vermektedir ancak; psikolojik etkilerin sayısı oldukça fazladır.

Psikolojik etkiler; korku, utanç, suçluluk hissi, yalnızlık hissi, depresyon, anksiyete, cinsel işlev bozukluğu, değersiz hissetme, yetersiz hissetme, çaresiz hissetme, düşük özgüven, panik atak, şok hali, hissizlik, Travma Sonrası Stres Bozukluğu, uyku ve iştah bozuklukları, psikosomatik bozukluklar, yabancılaşma, insanlardan kaçma, duygusal açıdan kapanma, umutsuzluk, beklentisiz olma, hırçınlık, odaklanamama, ürkek ve kaygılı olma, unutkanlık, öfke, insanlara güvenememe, şiddeti/istismarı önemsememe ve inkar etmedir (Bozkurt Şener, 2011: 18; Çiftci, 2013: 35-36; Korkut-Owen ve Owen, 2008: 38-39; Somunoğlu İkinci, 2014: 24; WHO, 2002: 8).

Aile içinde şiddete tanık olan çocuklar da en az kadınlar kadar etkilenmektedir. Şiddete tanık olan çocuğun, ileride şiddet uygulamaya eğilimli bir birey olma ihtimali yüksektir ve kadının maruz kaldığı etkiler çocuklarda da görülebilmektedir.

Tüm bu etkilerin dışında toplumsal ve ekonomik etkiler de bulunmaktadır. Şiddet sonucu kadın, üretkenliğini kaybetmektedir. Kadınların işgücüne katılımı düşmekte, bu durum ülkenin ekonomisini de olumsuz etkilemektedir.

Şiddet, toplumun kanayan yarası ve bir halk sağlığı sorunudur; yalnızca şiddete uğrayan kişiyi değil, çocukları, toplumu ve ekonomiyi de olumsuz yönde etkilemektedir. Şiddetin sona ermemesi, gelecek kuşaklara da aktarılmasına neden olacaktır. Bu değer yargılarıyla büyüyen çocuklar, gelecekte hastalıklı ve şiddet uygulayan bir toplumu oluşturacaktır. Şiddet, tüm toplumun duyarlı olması ve ilgilenmesi gereken ciddi bir sorundur ve en kısa zamanda çözülmesi gerekmektedir.

BÖLÜM 2: TÜRKİYE’DE KADINA YÖNELİK AİLE İÇİ ŞİDDET

2.1. Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Genel Görünümü

Kadına yönelik aile içi şiddet, toplum tarafından “mahrem” bir konu olarak kabul edilmektedir. Bu kabulün etkisiyle, bireylerin mahrem alanda gerçekleşen şiddet olayına müdahalesi doğru olmayacaktır. Uzun süre bu bakış açısına maruz kalan kadına yönelik aile içi şiddet, son 30 yıldır, toplumda düşünülür, konuşulur hale gelmiştir.

Türkiye’de kadın hareketi Cumhuriyet öncesine dayansa da, 1980’li yıllarla birlikte ciddi bir ivme kazanmıştır. Dolayısıyla, kadın hakları ile ilgili akademik çalışmalar da artan ivmeye paralel olarak artmıştır. Kadın çalışmaları arttıkça, bu alanda ciddi bir literatür oluşmaya başlamıştır (Buğra, 2015: 13). Kadın çalışmaları, kadının sivil ve siyasi hakları, sosyal hakları, kadınlar için sosyal politikalar geliştirilmesi gibi alanlarda çeşitlenerek devam etmiştir. Kadına yönelik aile içi şiddet, artık gözle görülür hale gelmiştir. Üstelik akademisyenler, sivil toplum örgütleri ve hükümetler bu konuda çalışmalarını artırmıştır.

Kadına yönelik aile içi şiddet, birçok yönden ele alınmaktadır. Ancak çalışmada toplumsal unsurlar bağlamında alınacak ve kadına yönelik aile içi şiddetin Türkiye’deki genel görünümü bu çerçevede çizilmeye çalışılacaktır. Türkiye’de kadına yönelik aile içi şiddetin genel görünümü, özellikle Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu ve Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (ASPB)- Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (KSGM) çalışmaları temel alınarak ortaya koyulmaya çalışılacaktır.

2.1.1. Eğitim

Aile içi şiddet ve eğitim düzeyi arasında bir orantı kurulmak istendiğinde, eğitim seviyesi arttıkça şiddet kullanımının azalacağı düşünülmektedir. Bu varsayım doğru olabilmektedir fakat yapılan çalışmalarda eğitilmiş bireylerin şiddet kullanımı azımsanmayacak düzeydedir.

T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu’nun gerçekleştirdiği Aile İçi Şiddetin Sebepleri ve Sonuçları çalışması, 12 ilden 4.287 haneyi kapsamaktadır. Çalışma; İstanbul, İzmir, Denizli, Ankara, Çorum, Afyon, Erzurum, Malatya, Samsun, Trabzon, Adana ve Antalya illerinde gerçekleştirilmiştir.

Çalışmaya katılan kadınların, % 12.9'u okuma yazma bilmemektedir ve ağırlıklı olarak ilkokul mezunudur. İlkokul mezunu % 46.93, ortaokul mezunu % 7.60, lise mezunu % 13.92, lisans mezunu % 4.54 ve lisansüstü eğitim yapan % 0.16'dır. Tüm bu verilere göre, ortalama eğitim süresi 4.14 yıldır.

Çalışmaya katılan erkeklerin, % 88'i okuma yazma bilmemektedir ve ağırlıklı olarak ilkokul mezunudur. İlkokul mezunu %38.96, ortaokul mezunu % 9.96, lise mezunu % 19.04, lisans mezunu % 14.50 ve lisansüstü % 0.48'dir. Tüm bu verilere göre ortalama eğitim süresi 8.06 yıldır (Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, 1995: 78-80).

Çalışma sonuçlarına göre, eşlerin eğitim düzeyinin yükselmesi, şiddet uygulama oranını azaltmaktadır. Özellikle kadının en az ilkokul eğitimi almış olması, eğitimsiz olması haline göre çok ciddi davranış değişikliği yaratmaktadır (Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, 1995: 209-210).

2008 yılında gerçekleştirilen Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddet Araştırması, 1800 kadını kapsamaktadır. 1520 kadın İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflaması kullanılarak oluşturulan örnekleme, 280 kadın ise ek olarak oluşturulan K.Doğu Anadolu, Orta D.Anadolu ve G.Doğu Anadolu Bölgeleri'nde yer alan kadınların oluşturduğu örnekleme yer almaktadır.

Çalışmaya katılan kadınların, % 19.1'i okuma yazma bilmemektedir ve ağırlıklı ilkokul mezunudur. İlkokul mezunu % 45.7, ortaokul mezunu % 7.8, lise mezunu 11.6, yüksekokul/lisans mezunu ise % 7.2 oranındadır.

Çalışmaya katılan kadınların eşlerinin, % 3.9'u okuma yazma bilmemektedir ve ağırlıklı olarak ilkokul mezunudur. İlkokul mezunu % 44.6, ortaokul mezunu % 14.6, lise mezunu % 18.5, yüksekokul/lisans mezunu ise % 12.1 oranındadır (Altınay ve Arat, 2008: 73).

Çalışma sonuçlarına göre; alınan eğitimin düzeyi yükseldikçe fiziksel şiddet görme oranı azalış göstermektedir. Okuma yazma bilmeyen kadınlar arasında en az bir defa şiddete maruz kalmış kadınların oranı %43 iken, yükseköğrenim seviyesinde olan kadınlar arasında oran % 12'dir. Fakat; eğitim düzeyi ve sosyoekonomik statünün artışı, kadınların şiddet gördüğünü itiraf etmesini zorlaştırmaktadır. Ayrıca, yüksekokul ve üniversite mezunu kadınların "bile" şiddete uğramasının da göz ardı edilemez bir durum olduğu unutulmamalıdır.

Erkeklerde ise, okuryazar olmayan erkeklerin yarısının şiddet uyguladığı saptanmıştır. Yükseköğrenim ve üniversite mezunu olanların şiddet uygulama oranı ise % 18'e düşmektedir (Altınay ve Arat, 2008: 82).

Görüşülen kadınların % 14'ü, en az bir defa istememesine rağmen cinsel ilişkiye zorlanmıştır. Cinsel şiddete maruz kalan kadınların % 67'si aynı zamanda fiziksel şiddete de maruz kalmıştır.

Ekonomik şiddet bağlamında, “gelir getiren bir işe sahip olunması ve çalışmak istemeleri durumunda eşlerin kadınları engelleyip engellemeyeceğine dair sorulan soruya, kadınların % 36'sı engelleyeceği yönünde cevap vermiştir (Altınay ve Arat, 2008: 87).

KSGM'nin 2008 yılında yaptığı çalışma, 12,795 kadını kapsamaktadır. Çalışma, 12 NUTS bölgesi ¹ düzeyinde gerçekleştirilmiştir.

Çalışmaya katılan kadınların, % 18.7'si eğitim almamış ya da ilkokulu bitirmemiştir. % 42.8'i ilköğretim birinci kademe mezunudur. % 15.2'si ilköğretim ikinci kademe mezunudur. % 23.3'ü lise ve üzeri mezunudur (KSGM, 2009: 43).

Bu veriler ışığında, eğitimi almamış olan ya da ilköğretimi bitirmemiş olan kadınlardan, % 56'sı hayatlarının herhangi bir sürecinde, % 17'si ise son 1 yıllık süreçte fiziksel ya da cinsel şiddete uğramıştır.

İlköğretim birinci kademe mezunlarının % 42'si hayatlarının herhangi bir sürecinde, % 13'ü son 1 yıllık süreçte fiziksel ya da cinsel şiddete uğramıştır.

İlköğretim ikinci kademe mezunlarının % 38'i hayatlarının herhangi bir sürecinde, % 15'i son 1 yıllık süreçte fiziksel ya da cinsel şiddete uğramıştır.

¹ 12 bölgeyi kapsayan iller:

İstanbul: İstanbul

B. Marmara: Tekirdağ, Edirne, Balıkesir, Çanakkale, Kırklareli,

Ege: Uşak, İzmir, Aydın, Afyon, Kütahya, Manisa, Muğla, Denizli

D. Marmara: Bolu, Düzce, Yalova, Kocaeli, Bursa, Bilecik, Sakarya, Eskişehir

B. Anadolu: Karaman, Konya, Ankara

Akdeniz: Antalya, Osmaniye, Burdur, İçel, Kahramanmaraş, Hatay, Adana, Isparta

Orta Anadolu: Kırşehir, Kırıkkale, Aksaray, Niğde, Sivas, Yozgat, Nevşehir, Kayseri,

B. Karadeniz: Çankırı, Çorum, Amasya, Samsun, Zonguldak, Kastamonu, Karabük, Tokat, Bartın, Sinop

D. Karadeniz: Giresun, Rize, Artvin, Trabzon, Gümüşhane, Ordu

K. D. Anadolu: Ağrı, Iğdır, Kars, Bayburt, Erzurum, Ardahan, Erzincan

Orta D. Anadolu: Bingöl, Van, Bitlis, Hakkari, Tunceli, Malatya, Elazığ, Muş,

Güney D. Anadolu: Şırnak, Kilis, Diyarbakır, Gaziantep, Mardin, Şanlıurfa, Siirt, Adıyaman, Batman,

Lise ve üzeri mezunlarının % 27'si hayatlarının herhangi bir sürecinde, % 10'u son 1 yıllık süreçte fiziksel ya da cinsel şiddete uğramıştır (KSGM, 2010: 11).

Araştırmaya katılan kadınların, % 44'ü hayatlarının herhangi bir sürecinde % 25'i ise son 12 içinde duygusal şiddete uğramıştır. Kadınların % 23'ü ise eşi veya birlikte olduğu kişi/kişilerin, çalışmalarını engellediğini ya da işten ayrılmasına neden olduğunu belirtmekte, ekonomik şiddete uğramaktadır (KSGM, 2010: 12-13).

Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu (USAK)'nın yaptığı araştırmaya göre, refah, eğitim, sağlık değişkenlerine göre hazırlanmış bölgesel insani gelişim endeksi verilerine göre, insani gelişmişlik düzeyinin görece düşük olduğu bölgelerde, kadına uygulanan fiziksel ve cinsel şiddetin sıklığı artmaktadır. İnsani gelişmişlik düzeyi düşük bölgelerde şiddet yaygınlığı incelendiğinde; fiziksel şiddet uygulama oranı % 47, cinsel şiddet uygulama oranı % 18.9 iken; insani gelişmişlik düzeyi yüksek bölgelerde fiziksel şiddet uygulama oranı % 26.7, cinsel şiddet uygulama oranı % 10.3'tür (USAK, 2012: 30).

ASPB'nin 2014 yılında yaptığı çalışma, 15.072 kadını kapsamaktadır. Çalışma, 12 NUTS bölgesi düzeyinde gerçekleştirilmiştir.

Çalışmaya katılan kadınların, % 16.1'i eğitim almamış ya da ilkokulu bitirmemiştir. İlkokul mezunu % 40.9, ortaokul mezunu % 16.9, lise mezunu 16.6, lisans ve lisansüstü mezunu ise % 9.5 oranındadır (ASPB, 2015: 68).

Bu verilere göre, eğitim almamış ya da ilkokulu bitirmemiş olan kadınların % 41.4'ü hayatlarının bir sürecinde fiziksel şiddete uğramıştır. Son 1 yıllık süreçte fiziksel şiddete uğrayanların oranı ise % 8.1'dir. Bu kadınların % 14.4'ü yaşamlarının herhangi birinde, % 6.3'ü ise son 1 yıllık süreçte cinsel şiddete uğramıştır.

İlkokul mezunu kadınların % 39.9'u hayatlarının bir sürecinde fiziksel şiddete uğramış, son 1 yıllık süreçte fiziksel şiddete uğrayanların oranı ise % 7.9'dur. Bu kadınlardan % 12.9'u hayatlarının bir sürecinde cinsel şiddete uğramış, % 5.8'i ise son 1 yıllık süreçte cinsel şiddete uğramıştır.

Ortaokul mezunu kadınların, % 39.9'u hayatlarının bir sürecinde fiziksel şiddete uğramış, son 1 yıllık süreçte fiziksel şiddete uğrayanların oranı ise % 11.9'dur. Bu

kadınların % 12.6'sı hayatlarının bir sürecinde cinsel şiddete uğramış, % 5.1'i ise son 1 yıllık süreçte cinsel şiddete uğramıştır.

Lise mezunu kadınların, % 24.7'si hayatlarının bir sürecinde fiziksel şiddete uğramış, son 1 yıllık süreçte fiziksel şiddete uğrayanların oranı % 7.4'tür. Bu kadınların % 9'u hayatlarının bir sürecinde cinsel şiddete uğramış, % 4.2'si ise son 1 yıllık süreçte cinsel şiddete uğramıştır.

Lisans veya lisansüstü mezunu kadınların, % 19.5'i hayatlarının bir sürecinde fiziksel şiddete uğramış, son 1 yıllık süreçte fiziksel şiddete uğrayanların oranı ise % 5.5'tir. Bu kadınların % 5.8'i hayatlarının bir sürecinde cinsel şiddete uğramış, % 2.8'i ise son 1 yıllık süreçte cinsel şiddete uğramıştır.

Bu verilere göre, eğitimi olmayan veya ilkokulu bitirmeden evlenen kadınların uğradığı şiddet oranının, lisans ve üzeri eğitim alan kadınların oranının iki katı olduğu ortaya çıkmaktadır. Fakat, eğitim düzeyi yüksek kadınların, hayatlarının herhangi bir sürecinde fiziksel şiddete uğrama oranının % 20'lerde olması önemli bir sorundur. Son 1 yıllık süreçte görülen şiddetler baz alındığında, şiddete uğrama oranlarında düşüşler olduğu görülmektedir.

Farklı eğitim düzeylerine göre yaşamın herhangi bir döneminde cinsel şiddete uğrama oranları incelendiğinde, özellikle lise ve daha yüksek eğitimlerde oran gözle görülür derecede azalmaktadır (ASPB, 2015: 92).

Cinsel şiddet bağlamında, cinsel şiddeti içeren 3 farklı davranışın içinden “kadının istemediği durumlarda korktuğu için cinsel ilişkiye girmesi” Türkiye’de ve yerleşim yeri düzeyinde en sık görülen cinsel şiddet biçimidir. Kadınların % 9'u hayatlarının herhangi bir sürecinde, % 4'ü ise son 1 yıllık süreçte bu şiddet türüne maruz kalmıştır. Zorla cinsel ilişkiye girme ise ikinci sırada yer almaktadır. Kadınların % 7'si hayatlarının herhangi bir sürecinde, % 3'ü son 1 yıllık süreçte bu şiddet türüne maruz kalmıştır (ASPB, 2015: 88).

Türkiye genelinde, kadınların % 44'ü duygusal şiddet/istismar biçimlerinden en az bir tanesine maruz kaldığı saptanmıştır (ASPB, 2015: 92).

Genel itibariyle yapılan çalışmalar göz önüne alındığında; eğitim düzeyinin yükselmesi şiddet uygulama oranını ve şiddete maruz kalma oranını azaldığı görülmektedir.

Eğitimin, şiddeti kabullenme ve şiddete izin verme alışkanlığını azalttığını söylenebilmektedir.

Şiddete maruz kaldığında kadınların genellikle şiddete uğradıklarını paylaşmama eğiliminde olduğu görülmüştür. Ancak eğitim düzeyi arttıkça, şiddete uğradığını paylaşan kadınların sayısı oldukça azalmaktadır.

Erkeklerde, eğitim düzeyi arttıkça, şiddete başvurma azalmaktadır. Çalışmalar her ne kadar bu yönde veri sunsa da, eğitilmiş ailelerde de şiddetin olduğu göz ardı edilmemelidir.

2.1.2. Coğrafi Bölge

2008 yılında yapılan, Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet araştırmasına göre, şehir merkezinde oturanlar, ilçelerde oturanlara göre daha fazla şiddete maruz kalmaktadır. Bu veri ışığında en az şiddet ilçelerde, en fazla şiddet ise şehirlerde görülmektedir.

Fiziksel şiddete uğramamış olan kadınların, % 62’si il merkezinde, % 73.1’i il merkezinde, % 65.1’ köylerde yaşamaktadır. En az bir defa fiziksel şiddete uğrayan kadınların, % 37.1’i il merkezinde, % 26.2’si ilçe merkezinde, % 34.6’i köyde yaşamaktadır.

Doğu bölgeleri için ise sonuçlar farklılık göstermektedir. Fiziksel şiddete uğramamış kadınların % 65.4’ü il merkezinde, % 59.1’i ilçe merkezinde, % 57.1’i ise köyde yaşamaktadır. En az bir defa fiziksel şiddete uğrayan kadınların, % 34.6’sı il merkezinde, % 40’ı ilçe merkezinde, % 42.9’u köyde yaşamaktadır. Fakat, bu ilişki istatistiksel olarak anlamlı sonuç vermemiştir. Ekonomik şiddet ise, doğu örnekleminde % 52’ye ulaşmıştır (Altınay ve Arat, 2008: 86-87).

KSGM’nin 2008 yılında yaptığı çalışmada, kadınların bölge ve yerleşim yerlerine göre; İstanbul’da kadınların %37’si hayatlarının herhangi bir sürecinde, % 8’i ise son 1 yıllık süreçte; Batı Marmara’da kadınların % 35’i hayatlarının herhangi bir sürecinde, % 6’sı ise son 1 yıllık süreçte; Ege Bölgesi’nde kadınların % 31’i hayatlarının herhangi bir sürecinde, % 5’i ise son 1 yıllık süreçte; Doğu Marmara’da kadınların % 36’sı hayatlarının herhangi bir sürecinde, % 7’si son 1 yıllık süreçte; Batı Anadolu’da kadınların % 42’si hayatlarının herhangi bir sürecinde, % 12’si son 1 yıllık süreçte; Akdeniz Bölgesi’nde kadınların % 42’si hayatlarının herhangi bir sürecinde, % 12’si

son 1 yıllık süreçte; Orta Anadolu'da kadınların % 50'si hayatlarının herhangi bir sürecinde, % 13'ü son 1 yıllık süreçte; Batı Karadeniz'de kadınların % 43'ü hayatlarının herhangi bir sürecinde, % 8'i son 1 yıllık süreçte; Doğu Karadeniz'de kadınların % 38'i hayatlarının herhangi bir sürecinde, % 7'si son 1 yıllık süreçte; Kuzey D. Anadolu'da kadınların % 53'ü hayatlarının herhangi bir sürecinde, % 18'i son 1 yıllık süreçte; Orta D. Anadolu'da kadınların % 47'si hayatlarının herhangi bir sürecinde, % 15'i son 1 yıllık süreçte; Güney D. Anadolu'da ise kadınların % 48'i hayatlarının herhangi bir sürecinde, % 19'u son 1 yıllık süreçte eşi veya birlikte olduğu kişi(ler)den fiziksel şiddete maruz kalmıştır (KSGM, 2010: 7).

Bu veriler ışığında; coğrafi bölge ve fiziksel şiddet yaygınlığı göz önüne alındığında, en fazla Kuzey D. Anadolu'da, en az ise Ege Bölgesi'nde fiziksel şiddet uygulandığı sonucuna varılmaktadır.

Kentteki kadınların % 43'ü hayatlarının herhangi bir sürecinde, % 25'i son 1 yıllık süreçte; kırdaki kadınların % 46'sı hayatlarının herhangi bir sürecinde, % 24'ü son 1 yıllık süreçte eşi veya partneri tarafından duygusal şiddet/istismar'a maruz kalmıştır.

Ekonomik şiddet bağlamında, yaşamın herhangi bir döneminde çalışmaya engel olma ya da işten çıkma gibi sorunlar yaşadığını belirten kadınların % 29'u Doğu Marmara, % 27'si İstanbul bölgesindedir. Bu oranlar, bölgeler arasında en yüksek oranlardır ve kentte yaşayan kadınlar, kırdaki yaşayan kadınlara göre iki kat daha fazla ekonomik şiddete maruz kalmaktadır (KSGM, 2010: 12-13).

USAK araştırmasına göre; kadınların; İstanbul'da % 36.7'si, Batı Marmara'da % 24.6'sı, Doğu Marmara'da % 36.5'i, Ege'de % 31.1'i, Akdeniz'de % 41.7'si, Batı Karadeniz'de % 42.9'u, Doğu Karadeniz'de % 38'i, Kuzey D. Anadolu'da % 53.2'si, Orta Anadolu'da % 49.5'i, Orta D. Anadolu'da % 47.2'si, Güney D. Anadolu'da % 47.7'si fiziksel şiddete maruz kalmaktadır. Fiziksel şiddetin en yaygın görüldüğü bölge % 53.2 ile K. D. Anadolu, en az görülen bölge ise % 24.6 ile B. Marmara olmuştur.

Kadınların, İstanbul'da % 11.2'si, Batı Marmara'da % 8.7'si, Doğu Marmara'da % 12.8'i, Ege'de % 13.9'u, Akdeniz'de % 16.1'i, Batı Karadeniz'de % 17.5'i, Doğu Karadeniz'de % 17.6'sı, Kuzey D. Anadolu'da % 29.5'i, Orta Anadolu'da % 22.8'i, Orta D. Anadolu'da % 19.7'si Güney D. Anadolu'da ise % 19.7'si cinsel şiddete maruz

kalmaktadır (USAK, 2012: 26-27). Cinsel şiddetin en yaygın görüldüğü bölge % 29.5 ile K. Doğu Anadolu iken, en az görüldüğü bölge % 8.7 ile Batı Marmara'dır.

ASPB'nin araştırmasına göre; ; kadınların bölge ve yerleşim yerlerine göre; İstanbul'da kadınların % 36.3'ü hayatlarının herhangi bir sürecinde, % 7.5'si ise son 1 yıllık süreçte; Batı Marmara'da kadınların % 29.7'si hayatlarının herhangi bir sürecinde, % 8.9'u ise son 1 yıllık süreçte; Ege Bölgesi'nde kadınların % 37'si hayatlarının herhangi bir sürecinde, % 8.7'si ise son 1 yıllık süreçte; Doğu Marmara'da kadınların % 30.3'ü hayatlarının herhangi bir sürecinde, % 5.4'ü son 1 yıllık süreçte; Batı Anadolu'da kadınların % 42.2'si hayatlarının herhangi bir sürecinde, % 10.1'si son 1 yıllık süreçte; Akdeniz Bölgesi'nde kadınların % 36.5'i hayatlarının herhangi bir sürecinde, % 9.1'i son 1 yıllık süreçte; Orta Anadolu'da kadınların % 42.8'i hayatlarının herhangi bir sürecinde, % 10.6'sı son 1 yıllık süreçte; Batı Karadeniz'de kadınların % 34.3'ü hayatlarının herhangi bir sürecinde, % 8.3'ü son 1 yıllık süreçte; Doğu Karadeniz'de kadınların % 26.8'i hayatlarının herhangi bir sürecinde, % 6.5'i son 1 yıllık süreçte; Kuzey D. Anadolu'da kadınların % 38.6'sı hayatlarının herhangi bir sürecinde, % 8.3'ü son 1 yıllık süreçte; Orta D. Anadolu'da kadınların % 32.2'si hayatlarının herhangi bir sürecinde, % 7.1'i son 1 yıllık süreçte; Güney D. Anadolu'da ise kadınların % 32.5'i hayatlarının herhangi bir sürecinde, % 7.9'u fiziksel şiddete uğramıştır (ASPB, 2015: 84).

Bu sonuçlara göre fiziksel şiddetin en yaygın görüldüğü bölge, Orta Anadolu iken, en az görüldüğü bölge ise Doğu Karadeniz olmuştur.

Kadınların; İstanbul'da % 12.9'u hayatlarının herhangi bir sürecinde, % 5.7'si ise son 1 yıllık süreçte; Batı Marmara'da kadınların % 11.6'sı hayatlarının herhangi bir sürecinde, % 3.7'si ise son 1 yıllık süreçte; Ege Bölgesi'nde kadınların % 12'si hayatlarının herhangi bir sürecinde, % 5.5'i ise son 1 yıllık süreçte; Doğu Marmara'da kadınların % 10.6'sı hayatlarının herhangi bir sürecinde, % 4'ü son 1 yıllık süreçte; Batı Anadolu'da kadınların % 15'i hayatlarının herhangi bir sürecinde, % 5.6'sı son 1 yıllık süreçte; Akdeniz Bölgesi'nde kadınların % 11.8'i hayatlarının herhangi bir sürecinde, % 5.3'ü son 1 yıllık süreçte; Orta Anadolu'da kadınların % 9.9'u hayatlarının herhangi bir sürecinde, % 3.4'ü son 1 yıllık süreçte; Batı Karadeniz'de kadınların % 9.9'u hayatlarının herhangi bir sürecinde, % 4.3'ü son 1 yıllık süreçte; Doğu Karadeniz'de kadınların % 9.9'u hayatlarının herhangi bir sürecinde, % 5.6'sı son 1 yıllık süreçte;

Kuzey D. Anadolu’da kadınların % 16.2’si hayatlarının herhangi bir sürecinde, % 8.3’ü son 1 yıllık süreçte; Orta D. Anadolu’da kadınların % 10.9’u hayatlarının herhangi bir sürecinde, % 5.3’ü son 1 yıllık süreçte; Güney D. Anadolu’da ise kadınların % 11.4’ü hayatlarının herhangi bir sürecinde, % 7.2’si cinsel şiddete maruz kalmıştır (ASPB, 2015: 84).

Cinsel şiddetin en yaygın olduğu bölge %16.2 ile Kuzey D. Anadolu’da, en az görüldüğü bölgeler % 9.9’luk oranlarla Orta Anadolu, Doğu Karadeniz ve Batı Karadeniz olmuştur.

Kadınların; İstanbul’da % 48.4’ü hayatlarının herhangi bir sürecinde, % 30.2’si ise son 1 yıllık süreçte; Batı Marmara’da kadınların % 41.2’si hayatlarının herhangi bir sürecinde, % 22.4’ü ise son 1 yıllık süreçte; Ege Bölgesi’nde kadınların % 44.5’i hayatlarının herhangi bir sürecinde, % 24’ü ise son 1 yıllık süreçte; Doğu Marmara’da kadınların % 35.2’si hayatlarının herhangi bir sürecinde, % 19.2’si son 1 yıllık süreçte; Batı Anadolu’da kadınların % 54.3’ü hayatlarının herhangi bir sürecinde, % 33.8’i son 1 yıllık süreçte; Akdeniz Bölgesi’nde kadınların % 42.2’si hayatlarının herhangi bir sürecinde, % 25’i son 1 yıllık süreçte; Orta Anadolu’da kadınların % 49.7’si hayatlarının herhangi bir sürecinde, % 26.5’i son 1 yıllık süreçte; Batı Karadeniz’de kadınların % 38.6’sı hayatlarının herhangi bir sürecinde, % 21.5’i son 1 yıllık süreçte; Doğu Karadeniz’de kadınların % 36.5’i hayatlarının herhangi bir sürecinde, % 19.9’u son 1 yıllık süreçte; Kuzey D. Anadolu’da kadınların % 42.3’ü hayatlarının herhangi bir sürecinde, % 26.2’si son 1 yıllık süreçte; Orta D. Anadolu’da kadınların % 38.4’ü hayatlarının herhangi bir sürecinde, % 21.8’i son 1 yıllık süreçte; Güney D. Anadolu’da ise kadınların % 40.5’i hayatlarının herhangi bir sürecinde, % 24.5’i duygusal şiddete maruz kalmıştır (ASPB, 2015: 93).

Duygusal şiddetin en yaygın görüldüğü bölge % 49.7 ile Orta Anadolu iken, en az görüldüğü bölge % 36.5 ile Doğu Karadeniz olmuştur.

ASPB’nin yaptığı çalışmalar göz önüne alındığında fiziksel şiddet en fazla K. Doğu Anadolu ve Orta Anadolu’da, cinsel şiddet en fazla Batı Anadolu’da, duygusal şiddet ise en fazla Orta Anadolu’da görülmektedir. Orta Anadolu bütün şiddet türlerinin en fazla görüldüğü bölge olarak göze çarpmaktadır.

Fiziksel şiddet en az Batı Marmara ve Doğu Karadeniz’de, cinsel şiddet Orta Anadolu, Batı Karadeniz ve Doğu Karadeniz’de, duygusal şiddet ise en az Doğu Karadeniz’de görülmektedir. Doğu Karadeniz, bütün şiddet türlerinin en az görüldüğü bölge olarak göze çarpmaktadır.

2.1.3. Aile Büyüklüğü

Aile İçi Şiddetin Sebep ve Sonuçları çalışması, aile büyüklüğü ve aile içi şiddet arasındaki ilişkiyi ortaya koymak amacıyla aile tiplerini tanımlamıştır.

Çekirdek aile: karı-koca, -varsa- evlenmemiş çocuklar; genç geniş aile: karı-koca, evli çocuklar varsa torunlar; olgun geniş aile: karı-koca, varsa evlenmemiş olan çocuklar, aile büyükleri; geniş aile: karı-koca, evli çocuklar varsa torunlar ve aile büyükleri; ayrılmış yalnız eş: tek ebeveynli parçalanmış aile; diğer ise nikahın olmadığı beraberlikler-akrabalık bağı bulunmayan bireyler şeklinde ele alınmıştır.

12.027.185 hanenin % 82.80 i çekirdek aile, % 9.12’si olgun geniş aile, % 6.10’u genç geniş aile, % 1.832’si geniş aile ve % 0.15’i diğer kategorisindedir.

Çekirdek ailelerin oranı, kentte % 83.56 iken, kırdan % 81.76’dır. Olgun geniş ailelerin oranı, kentte % 8.53 iken, kırdan % 9.93’tür. Genç geniş ailelerin oranı, kentte % 6.32 iken, kırdan % 5.81’tir. Geniş ailelerin oranı, kentte % 1.33 iken, kırdan % 2.50’dir. Diğer aile tiplerinin oranı kentte % 0.26’dır (Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, 1995: 60-61).

Araştırma sonucuna göre, hanede birey sayısının artması ile aile içi şiddetin de arttığı sonucuna varılmıştır. İki ve üç bireyli hanelerde şiddet endeksi sırasıyla 2,3 ve 2,66 iken, birey sayısı arttıkça şiddet endeksi artış göstermektedir. Şiddet endeksi, 10 birey ve üzeri hanelerde 3,68’e varmaktadır (Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, 1995: 180). Bu sonuçlara göre, aile bireylerinin sayısının arttığı ailelerde, kadına yönelik aile içi şiddet de artış göstermektedir.

2.1.4. Evlilik Biçimi

Aile İçi Şiddetin Sebep ve Sonuçları çalışmasına göre, evli kadınların ve erkeklerin % 81.32’si evlenirken hem resmi hem de imam nikahı yapmışlardır. Sadece resmi nikah ile evlenenlerin oranı % 15.30, sadece imam nikahı ile evlenenlerin oranı % 3.16,

nikahsız birlikteliklerin oranı % 0.22'dir (Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, 1995: 80-81).

Evlenme biçimlerinde ise, görücü usulüyle evlenenler % 54.93, tanışıp anlaşılarak evlenenler % 45.07 oranlarındadır. Kent ve kırsal alanlarda, erkeklerin tanışıp anlaşılarak evlenme oranları görece yüksektir. Kadınlar için ise durum böyle değildir. Hem kent hem de kırsal alanda kadınların % 60'a yakını görücü usulü ile evlenmektedir (Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, 1995: 81-82).

Evlilik biçimleri göz önüne alındığında, kadınların evlilikleri hakkında söz hakkının kısıtlı olduğu sonucuna varılmaktadır. Erkeklerde görücü usulüyle evlenme oranı daha düşükken, kadınlarda bu oran daha yüksektir. Görücü usulüyle ve eşlerin birbirini yeterince tanımadan kurulan evliliklerde şiddet kullanımının daha fazla olacağı düşünülmektedir.

Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddet Araştırması'na göre, kadınların % 82'si hem resmi hem de imam nikahıyla evlenmiştir. % 15.1'i sadece resmi nikahla, % 2.2'si sadece imam nikahıyla evlenmiştir.

Doğu bölgelerinde ise, kadınların % 90.1'i hem resmi hem de imam nikahıyla evlenmiştir. % 3.4'ü sadece resmi nikahla, % 6.5'i sadece imam nikahıyla evlenmiştir.

Orta ve Batı bölgelerde, kadınların % 81.2'si hem resmi hem imam nikahıyla evlenmiştir. % 16.5'i sadece resmi nikahla, % 2'si sadece imam nikahıyla evlenmiştir (Altınay ve Arat, 2008: 64).

Sadece resmi nikahla evlenen kadınların yüzdesi, Doğu'da bariz bir biçimde düşüş göstermektedir. Genel itibarıyla evlilikler, Doğu ve Batı'da hem resmi hem de imam nikahıyla kurulmaktadır.

Nasıl tanışılıp evlenildiğine dair veriler incelendiğinde; kendi tanışıp, anlaşılan ve ailelerinin evliliği onayladığı evlilikler kuran kadınlar, Doğu'da % 28.9 iken, Orta ve Batı bölgelerde % 42.7'dir. Kendileri tanışıp, anlaşılan ve aileleri onaylamadığı halde evlenen kadınlar, Doğu'da % 0.2 iken, Batı'da % 2.4'tür. Kendi isteğiyle kaçarak evlenen kadınlar, Doğu'da % 3.2 iken, Batı'da % 6'dır. İstemediği halde kaçırılarak evlenen kadınlar, Batı'da % 0.5'tir. Görücü usulüyle evlenenler, Doğu'da % 65.6 iken, Batı'da % 47.7'dir. Berdel evliliği yapan kadınlar, Doğu'da % 1.8 iken, Batı'da %

0.5'tir. Beşik kurtmesiyle evlenen kadınlar, Doğu'da % 0.2 iken, Batı'da % 0.2'dir (Altınay ve Arat, 2008: 65).

Evlilik biçimlerine bakıldığında, görücü usulü ve kendileri tanışıp, anlaşarak, aile onayı alarak evlenme biçimlerinin en yüksek yüzdelerde olduğu görülmektedir. Batı'da kaçarak evlenen kadınlar % 0.5 iken, Doğu'da kaçarak evlenen kadınlar bulunmamaktadır.

Kendileri tanışan-anlaşan ve ailelerin onayıyla evlenen çiftlerin % 28'inde, görücü usulüne göre evlenen çiftlerin ise % 37'sinde fiziksel şiddete rastlanmaktadır. Kendileri tanışan ancak ailesinin onayı olmadan evlenenlerde bu oran % 49'a yükselmektedir. Türkiye'de aile onayı olmadan gerçekleşen evliliklerde, kadına yakın çevresinden gelen desteğin azalması, şiddeti artıran bir etken olarak düşünülmektedir (Altınay ve Arat, 2008: 81).

ASPB'nin Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddet Araştırması'na göre, evliliğin kuruluş biçimi 18 yaş öncesinde ve sonrasında kurulan evlilikler bakımından ayrı ayrı ele alınmıştır. Evlilik yaşına göre, evlilik kararı almada dikkat çeken erken evliliklerin sadece % 24'ünde evlilik çiftin "kendi" kararıyla gerçekleşmiştir. 18 yaş ve üzerinde kurulan evliliklerde, çiftlerin % 48'i kendi kararlarıyla evlenmiştir.

Kadınların rızası alınmadan aile kararıyla gerçekleşmiş evliliklerin oranı da evlilik yaşına bağlı olarak değişiklik göstermektedir. 18 yaş altında gerçekleşen evliliklerin % 20'si, 18 yaş üzerinde gerçekleşen evliliklerin kararı, % 6'sı kadınların rızası alınmadan, aileleri tarafından alınmıştır (ASPB, 2015: 75).

Evlilik kararı, 18 yaş öncesi evliliklerde % 46.8 aile onayıyla, % 19.9 aile onayı olmadan, % 24.3'ü kendi isteğiyle, % 9'u da kaçarak evlenmeyi de içeren diğer şekillerle alınmıştır. 18 yaşından sonra kurulan evliliklerin kararı, % 41.5'i aile onayıyla, % 6.2'si aile onayı olmadan, % 47.8'i kendi isteğiyle, % 4.6'sı kaçarak evlenmeyi içeren diğer şekillerle alınmıştır.

Evlilik şekilleri ise; 18 yaşından önce kurulan evliliklerin % 94.8'i resmi ve dini nikah, % 3.2'si sadece resmi nikah, % 1.9'u sadece imam nikahı olarak belirtilmiştir. 18 yaşından sonra kurulan evliliklerin, % 95.4'ü resmi ve dini nikah, % 1.6'sı sadece resmi nikah, % 2.8'i sadece dini nikahla kurulmuştur.

Evlenme yaşına göre nikah şeklinde bir farklılık bulunmamaktadır. Evlenme yaşından bağımsız biçimde, evliliklerin % 95'i hem resmi hem imam nikahı kıyılarak kurulmuştur. Yasal düzeyde, önceliğin resmi nikahta olmasına rağmen, 18 yaş öncesinde kurulan evliliklerin % 63'ü önce imam nikahı kıymıştır. Aynı oran 18 yaş sonrası kurulan evliliklerde % 47'dir. İmam nikahıyla evlenen kadınların, evlilik yaşı bakımından herhangi bir farklılığı bulunmamaktadır. İki koşulda da, imam nikahı oranı % 60'ın üzerindedir ve imam tarafından nikah kıyılmıştır. Bu durum, din görevlilerinin 18 yaş şartını dikkate almadığı ve resmi nikah olmaksızın imam nikah kıymaktadır (ASPB, 2015: 76-77).

Çalışmada evlilik biçimi ve aile içi şiddet arasındaki ilişkiye dair bir veri bulunmamaktadır. Fakat; evlilik yaşı ve aile içi şiddet arasında bir ilişki kurulmak istendiğinde, 18 yaş öncesi gerçekleştirilen evliliklerde hayatlarının herhangi bir sürecinde fiziksel şiddete uğrama oranı % 48 iken, 18 yaş sonrası gerçekleştirilen evliliklerde bu oran % 31'e düştüğü görülmektedir. Bu durum, evlilik yaşının küçüldükçe, şiddete maruz kalma oranının arttığını göstermektedir.

Son 1 yıllık süreçte fiziksel şiddete maruz kalma değerlendirildiğinde de sonuç benzer şekildedir. 18 yaş öncesinde evlenen kadınlar, daha fazla fiziksel şiddete maruz kalmaktadır.

Cinsel şiddet bağlamında ise, 18 yaş öncesinde evlenen kadınların % 19'u, 18 yaş sonrası evlenen kadınların % 10'u hayatlarının herhangi bir sürecinde cinsel şiddete maruz kalmıştır. Erken yaşta evlenen kadınlar fiziksel şiddete daha fazla maruz kaldığı gibi, cinsel şiddete de daha fazla maruz kalmaktadır.

Duygusal şiddet/istismar açısından değerlendirildiğinde; 18 yaşından önce evlenmiş kadınların % 51'i duygusal şiddet/istismara uğrarken, 18 yaşından sonra evlenmiş kadınlarda bu oran % 42'dir (ASPB, 2015: 99-100).

Tüm şiddet türleri göz önüne alındığında; erken yaşta evlenen kadınların, 18 yaş sonrasında evlenen kadınlara göre daha fazla şiddete uğradığı sonucuna varılmaktadır.

ASPB'nin 2008 ve 2014 araştırmaları karşılaştırıldığında; 2008 yılı araştırmasında; ülke düzeyinde hayatlarının herhangi bir sürecinde eşi veya eski eşi tarafından fiziksel şiddete maruz kalan kadınların oranı % 39 iken, 2014 yılı araştırmasında bu oran %

36'dır. Hayatlarının herhangi bir sürecinde fiziksel şiddete maruz kalan kadınlar; % 3 oranında azalmıştır.

Hayatlarının herhangi bir sürecinde duygusal şiddete uğrayan kadınların oranı; 2008 ve 2014 yıllarında % 44'tür ve değişim göstermemiştir.

En az bir defa fiziksel ya da cinsel şiddete maruz kalmış kadınların, eğitimi olmayanlar 2008 yılında % 55.7 iken, 2014 yılında % 43'tür (ASPB, 2017: 45-46).

Çalışma sonuçları değerlendirildiğinde; 2008-2014 yılları arasında, duygusal şiddet türü haricindeki tüm şiddet türlerinde düşüşler olduğu görülmektedir.

2.2. Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddete Yönelik Düzenlemeler

Türkiye’de kadına yönelik düzenlemeler Cumhuriyet’in kuruluşuna dayanmaktadır. Ancak 1980’den sonra kadına yönelik şiddetle mücadele için yürütülen kampanyalar artış göstermiştir. En çok ses getiren kampanya, 1987 yılında düzenlenen Dayağa Hayır kampanyasıdır. Bu kampanya, İstanbul’da başlayarak Ankara ve diğer şehirlere yayılmıştır. Kampanya sonucu, kadınlara sığınmaevleri ve kadın dayanışma merkezleri kurulmuştur (KSGM, 2009a:13).

1980 sonrasında Türkiye’de, kadına yönelik aile içi şiddet, toplumda ses getiren ve üzerinde düşünülen bir sorun haline gelmiştir. Bu durum, devlet eliyle yapılan düzenlemelerin artmasına neden olmuştur. Bu bağlamda, kadına yönelik aile içi şiddete yönelik düzenlemeler; yasal düzenlemeler, KSGM’nin gerçekleştirdiği eylem planları, eğitim çalışmaları, projeler ve kurumsal düzenlemeler olarak ele alınacaktır.

2.2.1. Yasal Düzenlemeler

Kadına yönelik yasal düzenlemelerin temelinde Anayasa bulunmaktadır. 1982 Anayasasında, kadın-erkek eşitliğini düzenlemeye yönelik 41. ve 66. maddelerde, 2001 yılında; 2004 yılında 10. ve 90. maddelerde; 2010 yılında ise tekrar 10. maddede değişiklikler yapılmış ve bu maddelerle kadın-erkek eşitliğine yapılan vurgu artmıştır.

Anayasa’da yer alan, “Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.” şeklinde olan 10. maddesine 2004 yılında, “Kadınlar ve erkekler eşit haklar sahiptir. Devlet bu

eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür.” ibaresi, 2010 yılında ise; alınacak tedbirlerin, eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamayacağına dair ibare eklenmiştir.

“Aile, Türk toplumunun temelidir.” ibaresinin bulunduğu 41. maddeye, “ve eşler arasında eşitliğe dayanır” ibaresi eklenmiştir.

Türkiye’de kadın-erkek eşitliği ilkesi; 2001 yılında Anayasa’nın 41. ve 66. maddeleri, 2004 yılında 10. ve 90. maddeleri, 2010 yılında ise yine 10. maddesinde değişiklikler yapılarak güçlendirilmiştir.

90. maddeye ise; "Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası anlaşmalarla ulusal kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi durumunda çıkabilecek ihtilaflarda milletlerarası anlaşma hükümleri esas alınır." ibaresi eklenmiştir. Bu ibare ile, Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Yok Edilmesi Sözleşmesi-Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women (CEDAW)² ve Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi)³ ulusal sözleşmeler karşısında üstün konuma getirilmiştir (KSGM, 2017g: 4).

² CEDAW, Birleşmiş Milletler’in kuruluşu sonrası, cinsiyet eşitsizliğini önlemeye yönelik çalışmaların sonucu olarak ortaya çıkmış bir sözleşmedir. Bu sözleşme, “Kadının İnsan Hakları Bildirgesi” olarak tanımlanmaktadır. Sözleşme, 1981 yılında yürürlüğe girmiştir. Türkiye ise sözleşmeyi 1986’da yürürlüğe koymuştur. Sözleşmenin 1. Maddesinde, kadın-erkek eşitliğine dayalı biçimde, kadınların medeni halleri dikkate alınmaksızın, ekonomik, politik, sosyal ve diğer alanlarda insan hakları ve temel özgürlüklere sahip olması ve bunlardan faydalanmasını engelleyici, ortadan kaldırıcı, cinsiyete dayalı her türlü ayırım veya sınırlama “kadınlara karşı ayırım” olarak tanımlanmıştır. Sözleşmeye taraf olan devletler ise, kadına karşı her türlü ayırımı kınar, kadınlara karşı ayırımı ortadan kaldırmak için uygun olan bütün yolları dener ve gecikmeksizin bu ayırımı ortadan kaldırıcı politika izlemeyi kabul eder (md. 2). Sözleşmenin 18. Maddesi, sözleşmeye taraf devletlerin, dört yılda bir dönemsel ülke raporlarını CEDAW Komitesi’ne sunma zorunluluğu getirmiştir. Türkiye, 2016 yılında 8. Raporunu sunmuştur. Ayrıca, Türkiye bu sözleşme kapsamında, 1987 yılında Kadına Yönelik Politikalar Danışma Kurulu’nun kurulması, 1990 yılında Kadın Statüsü ve Sorunları Başkanlığı, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu’na bağlı konukevinin açılması, 1993 yılında, Toplumsal Yapı ve Kadın İstatistikleri Şubesi’nin kurulması, üniversitelerde Kadın Araştırma ve Uygulama Merkezleri’nin kurulması ve yüksek lisans programlarının açılması gibi faaliyetlerde bulunmuştur (ASPB, 2015: 35, KSGM, 2017g: 15, USAK, 2012: 56-57).

³ İstanbul Sözleşmesi, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi tarafından, uluslararası hukuk bazında kadına şiddet ve aile içi şiddet konularında yaptırım gücüne sahip olan ilk sözleşmedir. Sözleşme, İstanbul’da imzalandığı için, İstanbul Sözleşmesi olarak anılmaktadır. Sözleşme, CEDAW’ı destekleyici niteliktedir ve CEDAW’da düzenlenen ayrımcılığı kaldırmaya, eşitliğin sağlanmasında yönelik destek sağlayıcı bir nitelik taşımaktadır. Türkiye, 13 ülkenin imzaladığı sözleşmeye ilk imzalayan ve “onaylayan” ülkedir. Sözleşme, 2012 yılında yürürlüğe girmiştir. Kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddete son veren bir Avrupa yaratmak amacıyla düzenlenen bu sözleşmede, kadına şiddetle mücadelede önleme (prevention), koruma (protection), kovuşturma (prosecution) ve mağdur destek mekanizmaları oluşturma (policy) konularında düzenlemeler yapılmıştır. Sözleşme, kadının medeni hali dikkate alınmaksızın tüm kadınları şiddetten korumayı, mağdur haklarını korumaya yönelik cinsel kimlik, cinsel yönelim ayırımı yapılmaksızın önlemler almayı amaçlamaktadır. Özetle; şiddetle mücadelede bir yol haritası çizilmiş, farkındalığı artırma, uzmanların eğitimi, önleyici müdahale, tedavi programları, özel sektör ve medyadan destek

Türk Ceza Kanunu (TCK)'nda kadına yönelik suçlara dair maddeler yer almaktadır. Örneğin, tecavüzün eşe yapılması suçtur. Töre cinayetlerinde cezalarda indirimler kaldırılmış, namus ve töre cinayetleri kasten öldürme kapsamında değerlendirilmiştir.

Evlilik içi cinsel saldırı, önceden suç kabul edilmemekteydi. Yeni TCK'nın 102. maddesinde cinsel saldırı bazı şekillerde eşe karşı işlendiği takdirde, mağdur olan eşin şikayeti ile soruşturma ve kovuşturma yapılabilecektir. Cezası ise, 7-12 yıl arasında hapistir (KSGM, 2008: 13).

Ayrıca TCK ile; kadın-kız ayrımını içeren madde çıkartılmış, cinsel suçlar, kişilere karşı suçlar başlığı altında ele alınmış ve cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar olarak değerlendirilmiş, zorla ırza geçme ve zorla ırza tasaddi kavramları yerine cinsel saldırı ve çocukların cinsel istismarı kavramları kullanılmış, cinsel saldırı tanımlanmış ve cinsel saldırı suçunun temel şekli tanımlanmış, cinsel suçlara dair cezalar artırılmış, kadının mağdur olduğu bir suç sonucu gebe kalması halinde, süresi yirmi haftadan fazla olmamak ve kadının rızası olmak koşuluyla gebeliği sona erdirene ceza verilmez. Ancak bunun için, gebeliğin uzman hekimler tarafından hastane ortamında sona erdirilmesi gerekir.” hükmü getirilmiş ve fuhuş, kadın ve çocuk ticareti, genital muayene, işkence ve eziyet gibi birçok konuda düzenlemeler yapılmıştır (KSGM, 2017g: 9-10).

1926 yılı Türk Medeni Kanunu (TMK)'nda, çocuk yaşta evlilikler, çok eşlilik yasaklanmıştır. Bu düzenlemeyle, kadın resmi nikah vasıtasıyla, evlenme isteğini devletin resmi görevlileri ve tanıklar eşliğinde açıklayarak, eşini özgürce seçebilme hakkına sahip olmuştur. Kadın, boşanma ve çocukların velayetinde, erkekle eşit haklara sahip olmuştur.

2001 yılında ise, kadın-erkek eşitliği, önceki yasadan daha ileri boyutlarda sağlanmıştır. Yeni TMK, 187. maddede kadının, kocasının soyadından önce kendi soyadının da yer alabilmesi, 336. maddede eşlerin çocukların velayetini birlikte kullanabilmesi gibi haklar yer almıştır.

TMK'da ayrıca, evlilik birliği sürerken ve birlikte yaşamaya ara verildiğine alınabilecek önlemler 195, 196, 197, 198. maddelerde yer almıştır.

alınması, psikolojik ve hukuksal destekler, sığınakların kurulması, acil yardım hatları açılması, çocuklar için koruma, bedensel zarara uğrayanların tazminat ve adli yardım hizmetleri konularında düzenlemeler yapılmıştır. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddete Karşı Mücadelede Uzmanlar Grubu (GREVIO) kurulması, bu grubun denetim mekanizması olarak yer alması ve devlet hakkında düzenli denetim raporlarının imzalanması öngörülmüştür (ASPB, 2015: 37, Moroğlu, 2011: 56-58).

2003 yılında, Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanun ile aile mahkemeleri kurulmuştur. Bu mahkemeler, aile içi şiddeti önlemek ve Anayasa, TMK gibi kanunların gerektirdiği, eşitliğe dayalı aile yapısını oluşturmak ve güçlendirmek bakımından önem taşımaktadır. (KSGM, 2008: 14-16).

2005 yılında, TBMM’de Töre ve Namus Cinayetleri ile Kadınlara ve Çocuklara Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi amacıyla bir komisyon kurulmuştur. 2006 yılında, Çocuk ve Kadına Yönelik Şiddet Hareketleri ile Töre ve Namus Cinayetlerinin Önlenmesi için Alınacak Tedbirler konulu Başbakanlık Genelgesi yayımlanmış ve kadına yönelik şiddet ve töre/namus cinayetleri konusunda, KSGM koordinatör kurum görevini üstlenmiştir (KSGM, 2017g: 47). Bu genelgede, kadına yönelik şiddetin önlenmesi bir devlet politikası olarak kabul edilmiştir. Bu konuda çözüm önerilerinin eyleme dönüşmesinde, kurumlar arası detaylı bir işbirliği öngörülmüş, sorumlu kuruluşların 3 ayda bir ayrıntılı faaliyet raporları hazırlaması istenmiştir. İlerlemelerin takibinin sağlanmaya çalışılması, bu tür düzenlemelerde bir iltir (Altınay ve Arat, 2008: 31).

2005 yılında, 5393 sayılı Belediyeler Kanunuyla, büyükşehirler ve nüfusu 50.000’i geçen belediyeler için, kadın ve çocuklara “koruma evleri” açma zorunluluğu getirilmiştir (KSGM, 2017g: 47).

1998 tarihli 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun ile aile içi şiddet kavramı ilk defa bir hukuk metninde yer almıştır. Bu kanunun kapsamı, 2007 yılında genişletilmiştir. Bu kanun, şiddete uğrama ihtimali bulunan kişilerin, en yakınlarında bulunan aile mahkemesine başvuruları halinde koruma emri alabilmesini sağlayan bir kanundur. 4320 sayılı yasa; başlangıçta hukuken geçerli evliliklerde korumayı kapsarken, 2007 yılında diğer aile bireylerini de koruma kapsamına almıştır. Aile içi şiddet türleri, yönetmelikle daha kapsamlı ele alınmış ve tekrar tanımlanmıştır. Koruma kararı almak için dava açan kadınların sayısı, daha ilk yılda 1727’ye ulaşmıştır. (Moroğlu, 2011: 63).

2008 yılında 4320 Sayılı Kanun’un Uygulanmasına Dair Yönetmelik yayımlanmıştır fakat; kanunun kapsamının genişlemesi ve yayımlanan yönetmeliğe rağmen, uygulamadaki sorunlar devam etmiştir. Bu sorunlara çözüm önerilerinde ise, bir kanun oluşturulması yer almıştır. Uzun çalışmalar sonucu, 6284 sayılı Ailenin Korunması ve

Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun” hazırlanmış ve 20 Mart 2012’de yürürlüğe girmiştir (KSGM, 2017g: 6).

6284 sayılı yasa, 4320 sayılı kanunla düzenlenmiş olan koruma tedbirlerini kapsamaktadır. Bu yasa gereğince, şiddet mağdurları için; şiddetin önlenmesi, koruma kararının alınması, kurumlar arası koordinasyonun kurulması ve şiddet mağduruna geçici maddi yardımın yapılması gibi düzenlemeler yer almaktadır (Moroğlu, 2011: 64). Kanun; şiddetten korunan kişi ve şiddet uygulayan, uygulama ihtimali olan kişi ile ilgili alınabilecek koruyucu ve önleyici tedbirleri ayrıntılı bir biçimde düzenlemiştir. Koruyucu ve önleyici tedbir kararlarının alınmasında, gecikmesinde sakınca görülen hallerde kolluk amirlerince koruyucu tedbir kararının alınmasında delil ve belge aranmayacaktır. Koruyucu ve önleyici tedbirlerden biri olarak, Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri (ŞÖNİM)⁴ kurulmuş ve yürüteceği hizmet ve faaliyetler düzenlenmiştir.

Kanunla ayrıca, korunan kişinin, işyeri ve yerleşim yerinde değişiklikler yapılması, aile konutu şerhinin konulması, hayati tehlike bulunması durumunda kimlik bilgileri ve diğer bilgi ve belgelerde değişiklik yapılması kararları hakim tarafından verilebilecektir. Şiddet uygulayan ya da uygulama ihtimali olan kişilere hakim tarafından, korunan kişiye şiddet tehdidi, hakaret, aşağılama veya küçük düşürücü söz ve davranışlarda bulunmama, evden uzaklaştırma, korunan kişi-kişilere yaklaşmasının engellenme, korunan kişinin kişisel ve ev eşyalarına zarar vermeme, silahı varsa ya da silah taşımaya zorunlu bir kamu görevi olsa dahi, silahı ilgili birimlere teslim etme, alkol, uyuşturucu veya uyarıcı madde bağımlılığı olan kişilerin hastaneye yatması, muayenesi ve tedavisinin sağlanması yetkisi verilmiştir. Tüm bu düzenlemelere ek olarak, hakim velayet, kayyum, nafaka ve kişisel ilişki kurulması ile ilgili kararları verebilecek, şiddet uygulayan kişi aynı zamanda aile geçimini sağlıyorsa, talep olmasa bile nafakaya hükmedebilecektir (KSGM, 2017g: 46-47).

2009 yılında, TBMM’de Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu (KEFEK)’nun kurulmasına ilişkin 5840 sayılı yasa yayımlanmıştır. KEFEK, kadın haklarının korunması, geliştirilmesi, ve kadın-erkek arasında eşitliğin sağlanması amacıyla

⁴ ŞÖNİM’lerde, şiddetin önlenmesi ve izlenmesine, şiddet mağduru ve şiddet uygulayan/uygulama ihtimali bulunan kişilere yönelik hizmetler sunulmaktadır. ŞÖNİM’ler, psiko-sosyal, koordinasyon, hukuki destek, eğitim destek, sağlık destek, çağrı destek hizmetleri sunmaktadır. Ayrıca, şiddet mağduru olan kişilere; barınma, geçici para yardımı, rehberlik ve danışmanlık, hayati tehlike durumunda koruma altında tutma, kreş yardımı, istihdam desteği gibi hizmetler sunmaktadır (KSGM, 2017d - www.kadininstatusu.aile.gov.tr)

kurulmuştur. Komisyon, Türkiye ve uluslararası alanda gelişmeleri takip eden, bu gelişmelerle ilgili TBMM’yi bilgilendiren, kendisine esas veya tali olarak havale edilen işleri görüşen, istenildiğinde, TBMM’ye sunulan kanun tasarı ve teklifleri, kanun hükmünde kararnameler ile ilgili görüşlerini sunan bir komisyondur.

2015 yılında, Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Meclis Araştırması Komisyonu oluşturulmuştur ve aynı yıl bu komisyon bir rapor yayımlamıştır (KSGM, 2017g: 47).

2016 yılında, Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri Hakkında Yönetmelik, konuyla ilgili tüm tarafların katkı ve katılımlarıyla hazırlanmıştır (KSGM, 2017g: 13-14).

2014-2018 yıllarını kapsayan, 10. Kalkınma Planı’nda, kadına yönelik şiddet ve ayrımcılığın ortadan kaldırılabilmesi için, özellikle erken çocukluk döneminden başlayan, örgün ve yaygın eğitim ile, toplumsal bilincin yükseltilmesi hedeflenmiştir.

65. Hükümet Programı (2016)’nda, kadınlara yönelik şiddete karşı yasaların etkin uygulanmasının sağlanacağı, kadınların şiddete maruz kaldıklarında başvurabilecekleri bilgi ve destek merkezlerinin, daha işlevsel ve erişebilir hale getirileceği ve erken evliliklerin önlenmesi amacıyla eğitim çalışmalarının artırılacağı belirtilmiştir (KSGM, 2017g: 45).

2011 yılında ise, Kadın ve Aileden Sorumlu Devlet Bakanlığı yerine, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı kurulmuştur. Bakanlık, kadınlar, yaşlılar, engelliler, çocuklar, aile ve toplum, şehit yakınları ve gaziler için çalışmalar yürütmektedir. Kadın sorunlarına yönelik çalışmalar ve düzenlemeler, KSGM tarafından yürütülmektedir.

KSGM, 1990 yılından itibaren farklı yasal statülerle yürütülmüştür. Son düzenleme ile, 2011 yılında ASPB’ye bağlanmıştır. KSGM, kadına yönelik şiddeti ortaya çıkaran ve bu şiddeti pekiştiren, olumsuz tutum ve davranışların ortadan kaldırılması ve toplumsal cinsiyet eşitliği konularında farkındalık yaratılması için, çeşitli bakanlıklarla koordineli bir biçimde eğitim programları hazırlamakta ve bu programları yürütmektedir (ASPB, 2015: 36).

2.2.2. Eylem Planları

KSGM, kadına yönelik şiddetle mücadele kapsamında, her üç yılda bir eylem planı hazırlamakta ve bu eylem planlarının uygulanmasını ve faaliyetlerini dönemsel olarak yaptığı toplantılarla izlemektedir (KSGM, 2017g: 48).

Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı ilk defa 2007 yılında hazırlanmıştır. 2007-2010 yıllarını kapsayan bu eylem planı, Türkiye’de kadına yönelik aile içi şiddetin her türünün ortadan kalkması için gereken önlemlerin alınmasını ve bu süreçte tüm tarafların işbirliğinin yer almasını amaçlamaktadır.

Ulusal Eylem Planı ile hedeflenenler; kadının sosyo-ekonomik konumunu güçlendirmeye yönelik düzenlemeler yapmak ve bu düzenlemelerin uygulanmasını sağlamak aile içi şiddeti ortaya çıkaran ve pekiştiren tüm olumsuz tutum ve davranışların ortadan kaldırılması için, toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadına yönelik aile içi şiddet konularında toplumsal bilinç/farkındalık oluşturmak ve bu konuda zihinsel bir dönüşüm sağlamak, toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadına yönelik aile içi şiddetle mücadelede yasal düzenlemeler yapılması ve uygulamada mevcut olan sorunları ortadan kaldırmak, aile içinde şiddet gören kadın ve varsa çocuğuna/çocuklarına ulaşılacakları koruyucu düzenlemeler yapmak ve bu düzenlemelerin uygulanmasını sağlamak, aile içinde şiddet gören kadın ve şiddet uygulayan kişilere yönelik tedavi ve rehabilitasyon hizmetlerine yönelik düzenlemeler yapmak ve bu düzenlemelerin uygulanmasını sağlamak, aile içinde şiddete uğrayan kadına ve varsa çocuk/çocuklarına hizmet sunumu esnasında kurum/kuruluş ve ilgili sektörler arasında işbirliği sağlamaktır (KSGM, 2009a: 21).

İkinci eylem planı, 2012 yılında hazırlanmıştır ve 2012-2015 yıllarını kapsamaktadır. Ve 2007-2010 Eylem Planı ile aynı hedeflere sahiptir (KSGM, 2012: 20).

3. Ulusal Eylem Planı’nda, 2016-2020 dönemi için güncelleme ve hazırlık çalışmaları yürütülmüştür. Bu çalışmalar kapsamında, İstanbul Sözleşmesi öncelikli olmak üzere taraf olunan uluslararası sözleşmeler, ulusal mevzuat hükümleri, Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı 2012-2015’in izleme ve değerlendirme raporları, Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması, 6284 sayılı Kanun’un Etki Analizi sonuçları TBMM’nin hazırlamış olduğu Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis

Araştırması Komisyonu Raporu incelenmiş ve son dönemlerde ortaya çıkan toplumsal ihtiyaçlar ve gelişmeler göz önünde bulundurularak ve ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum örgütleri, üniversitelerin kadın araştırma merkezlerinin de katkı/katılımları ile yeni Eylem Planı'nın hedef/strateji/faaliyetleri belirlenmiştir.

Aralık 2016'da yürürlüğe giren Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı 2016-2020'da; mevzuat düzenlemeleri, farkındalık yaratma ve zihniyet dönüşümü, koruyucu ve önleyici hizmet sunumu ve şiddet mağdurlarının güçlendirilmesi, sağlık hizmetlerinin düzenlenmesi ve uygulanması, kurum/kuruluşlar arası koordinasyon ve politika geliştirmek hedeflenmiştir.

2.2.3. Eğitim Çalışmaları

ASPB, kadına yönelik aile içi şiddetle mücadele etmek ve kadın erkek eşitliğini sağlamak amacıyla eğitim, konferans, seminer vb. etkinlikler düzenlemektedir. Bu eğitimlerin devamlılığının sağlanması ve etkinliğinin artırılması için ilgili kurum ve kuruluşlarla protokoller imzalanmıştır. Protokollerle, ilgili kurum ve kuruluşların işbirliğinin gerçekleştirilmesi amaçlanmıştır. Protokoller, Adalet Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı, Diyanet İşleri Başkanlığı gibi kuruluşlar ile ASPB arasında imzalanmıştır. Bu protokoller aracılığıyla, 2006 yılından bu yana Aile Mahkemesi Hakimi ve Cumhuriyet Savcısı, polis, sağlık personeli ve din görevlisine eğitim verilmiş, ayrıca, medya çalışanları, üniversite öğrencileri, mülki idare hakimleri ve çeşitli düzeyde kamu çalışanlarına seminerler düzenlenmiştir.

6284 sayılı Kanunun yayımlanması sonrasında, kanunun tanıtılması için, 2012 yılında, şiddete mağduru olan kadınlara hizmet sunan kamu çalışanlarına (6.500 kişiye) seminerler düzenlenmiştir (KSGM, 2017g: 50).

2010 yılında imzalanan, Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Din Görevlilerinin Katkısının Sağlanması Projesi Protokolü ile, hizmet içi eğitimler düzenlenerek, Aile İrşat ve Rehberlik Bürosu görevlileri ve vaizlerin; kadına karşı şiddet, aile içi şiddet, toplumsal cinsiyet eşitliği eğitimleri verilerek, şiddet mağdurlarına nasıl yaklaşılacağı, 4320 sayılı kanun ve diğer kanunların uygulanması bakımından farkındalık ve duyarlılığın artırılması hedeflenmiştir (www.kadininstatusu.aile.gov.tr).

2012 yılında Jandarma Genel Komutanlığı ve ASPB arasında Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Kapsamında Sunulan Hizmetlerde Kurumsal Kapasitenin Geliştirilmesine,

İşbirliği Yapılmasına ve Eşgüdümün Artırılmasına Dair Protokol imzalanmıştır. Bu protokol ile, İl Jandarma, İlçe Jandarma ve Jandarma Karakol Komutanlıkları ve Çocuk ve Kadın Kısım Amirlikleri'nde görevli personele, Çocuk Suçlarının ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi Kurs Programı düzenlenmiştir. Bu program kapsamında, Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi gibi konularda birer günlük kurslar verilmiştir. Ayrıca, Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele ders kitabı olarak basılmış ve Jandarma Okullar Komutanlığı'nda ayrı bir ders olarak okutulmuştur.

2013 yılında Milli Savunma Bakanlığı ve ASPB arasında Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Sağlanması ve Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Kurumsal Kapasitenin Güçlendirilmesi, İşbirliği ve Eşgüdümün Artırılmasına Dair Protokol imzalanmıştır. İmzalanan protokol ile, Türk Silahlı Kuvvetleri'nde vatani görevini yapan erbaşlar ve erler Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele konularında eğitim programlarına katılmıştır. Eğitim programlarının ilk aşamasında Uzman Eğitici Yetiştirme Programı gerçekleştirilmiştir. İkinci aşamada, Eğitici Eğitim Programı, üçüncü aşama olan Birlik Eğitici Programı gerçekleştirilmiştir. Tüm bu eğitimlerin ardından, acemi ve usta er ve erbaşlar eğitime tabi tutulmuş, subay, astsubay, sivil memur ve askeri öğrenciye konferans verilmiştir. Eğitimlerin devamlılığı sağlanması planlanmakta ve her yıl 450.000 er ve erbaşa bu eğitimlerin verilmesi hedeflenmektedir (KSGM, 2017g: 50).

2015 yılında, Sağlık Bakanlığı ve ASPB arasında Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede İşbirliği Protokolü imzalanmıştır. Bu protokolle, ASPB ve Sağlık Bakanlığı'nın, kadına yönelik şiddetle mücadele kapsamında hizmet sunumu ve sağlık çalışanlarının mesleki kapasitelerinin geliştirilmesi amacıyla yürütülen Aile İçi Şiddetle Mücadele Projesi kapsamında, sağlık çalışanlarının eğitimi, eğitim programlarının yürütülmesi, izlenmesi ve değerlendirilmesinde işbirliği yapması planlanmıştır. Ayrıca, İstanbul Sözleşmesi ve 6284 sayılı Kanun kapsamında, kadına yönelik şiddetle mücadelede kurumsal işbirliği ve koordinasyonun artırılması konusunda işbirliği yapılması planlanmıştır (KSGM, 2017b- www.kadininstatusu.aile.gov.tr)

2015 yılında, Adalet Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı ve ASPB arasında, Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü Denetimli Serbestlik Daire Başkanlığı bünyesinde yer alan elektronik izleme sistemi altyapısı ve elektronik kelepçelerin kullanıldığı sistemle, şiddet uygulayan ve şiddete maruz kalan kişilerin takip edileceği

pilot uygulamada işbirliği yapılmıştır. Bu kapsamda; Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Kapsamında Teknik Yöntemlerle Takip Sistemlerinin Kullanılmasına Yönelik Pilot Uygulama İşbirliği Protokolü ve bu protokolün süresinin dolmasının ardından 2016 yılında Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Teknik Yöntemlerle Takip Sistemlerinin Kullanılmasına Yönelik Pilot Uygulama İşbirliği Protokolü'nün Yenilenmesi Protokolü imzalanmıştır (KSGM, 2017g: 51).

2.2.4. Projeler

KSGM, kadına yönelik aile içi şiddet ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin geliştirilmesi gibi konularda projeler yürütmüştür.

Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Geliştirilmesi Projesi Avrupa Birliği Katılım Öncesi Mali İşbirliği Programı kapsamında, Türkiye’de kadınların toplumsal fırsatlardan yararlanırken, erkekler ile eşit haklara sahip olması ve kadının insan haklarının da korunması amacıyla hazırlanmıştır. Proje, 2007-2008 yılları arasında yürütülmüştür ve iki bileşenden oluşmaktadır. İlk bileşeni, Kurumsal Kapasitenin Geliştirilmesi Eşleştirme Projesi, ikinci bileşeni ise Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadele Projesi’dir.

Birinci bileşen olan Kurumsal Kapasitenin Geliştirilmesi Eşleştirme Projesi; iletişim, eğitim ve diğer araçlar sayesinde Türkiye’de toplumsal cinsiyet eşitliğini geliştirmek, toplumsal cinsiyet eşitliğini geliştirmek amacıyla KSGM’nin kurumsal kapasitesinin güçlenmesini sağlamak, toplumsal cinsiyet eşitliği ilkesinin hayata geçirilmesi için tüm kamu politikalarında yer almasını sağlamak, merkezi yönetim, yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşlarının desteği ve katılımlarıyla toplumsal cinsiyet eşitliğine dair kanunların uygulanmasına destek olmak, AB uygulamaları ve müktesebatına uygun biçimde bir Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Kurumu Taslak Modeli’nin oluşumuna katkıda bulunmasını amaçlamıştır (KSGM, 2017e - www.kadininstatusu.aile.gov.tr).

İkinci bileşen olan Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadele Projesi, aile içi şiddete maruz kalan ve şiddet konusunda risk altında bulunan kadınlara hizmet sağlayan kurum ve kuruluşların kapasiteleri eğitimler, toplantılar ve konferanslar yardımıyla artırılmış, ilgili paydaşların iletişim ve işbirliği artırılmış, görsel materyallerle toplumsal farkındalık ve duyarlılığın artması için çalışmalar yapılmıştır. Bu projenin kapsamında, ilgili tüm kamu kurum ve kuruluşları, yerel yönetimler ve üniversiteler ve şiddet ile

ilgili çalışmalar yapan sivil toplum kuruluşlarının temsilcilerinin katılımı ve işbirliği ile Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı 2007-2010 hazırlanmış ve bu eylem planı yürürlüğe girmiştir. Eylem Planı'nda yer alacak tedbirlerin uygulamaları, KSGM tarafından, belli periyotlarla gerçekleşen toplantılar ile takip edilmiştir.

2014-2016 aralığında, AB desteği ile Aile İçi Şiddetle Mücadele İçin Kadın Konukevleri kısa adı Aile İçi Şiddetle Mücadele Projesi uygulanmıştır. Proje ile, Türkiye'de kadınların insan haklarını korumak için yürütülen çalışmalara katkı sağlamak amaçlanmıştır.

Projenin teknik destek ve hibe ile destek olmak üzere iki bileşeni bulunmaktadır. Teknik Destek, 26 il kapsamında mevcut durumu analizleri ve eğitim ihtiyaç analizleri çıkarılmıştır. Şiddete mağduru olan kadınlara hizmet veren birimlerin personelleri, kadına karşı şiddet ve toplumsal cinsiyet eşitliği kapsamında eğitim programlarına katılmıştır. Hizmet birimlerinin iyileştirilmesi için iyi uygulama örnekleri geliştirilmiştir. Hibe kapsamında ise, sivil toplum kuruluşlarına hibe desteği sağlanmıştır.

Teknik destek kapsamında;

- 26 ilde mevcut durumun analizleri ve eğitime olan ihtiyaç analizleri yapılmıştır.
- Polisler, Yazı İşleri Müdürleri, Aile Mahkemesi Uzmanları, Sağlık Çalışanları ve ASPB Bakanlık personellerinden meydana gelen 1.123 kamu personeli eğitici eğitimleri almıştır.
- Sağlık Bakanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü, Adalet Bakanlığı ve ASPB Bakanlık personellerini içeren toplam 211 kişi süpervizyon eğitimleri almıştır. Bu eğitimlerle, 35.000 sağlık çalışanı ve 140.000 emniyet personeline ulaşılması beklenmektedir.
- ŞÖNİM'ler, konukevi ve konukevi öncesi ve sonrası süreçlerinin çalışma standartları oluşturulmuştur. Kadın Konukevleri, İlk Kabul Birimleri ve ŞÖNİM'lerde kullanılacak olan meslek formları ve idari formlar geliştirilmiştir.
- Ankara, İzmir, Denizli, Van, Düzce, Samsun ve Erzurum illerinde pilot uygulamalar yapılmıştır. Kadın Konukevleri, İlk Kabul Birimleri ve ŞÖNİM'ler için hizmet süreçleri oluşturulmuş, yaygınlaştırılması için çalışmalar devam etmektedir.

- ASPB ve diğer bakanlıkların web sayfalarında kampanya logosu ve spot filmleri gösterilmiştir.
- Yerel ve ulusal basın temsilcilerinin katılımı ile Yerel Medya Çalışması gerçekleştirilmiş ve çalışmaya toplamda 105 medya çalışanı katılmıştır.
- Antalya, Ankara, Trabzon ve İstanbul'da Aile Hekimi toplantıları düzenlenmiş ve toplantılara 280 aile hekimi katılmıştır.
- Trabzon, Gaziantep, Antalya ve Samsun'da Kamuda görev alan üst düzey temsilcilerine yönelik İstanbul Sözleşmesi ve 9284 sayılı yasanın uygulamalarına dair bilgi paylaşımında bulunulmuştur... (KSGM, 2017a - www.kadininstatusu.aile.gov.tr).

2013 yılında, KSGM ve Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu işbirliği ile, Suriye'den Türkiye'ye göç eden vatandaşların toplumsal cinsiyete dayalı şiddet ile ilgili farkındalıklarını artırmak amacıyla, Toplumsal Cinsiyete Dayalı Şiddetle Mücadele ve Müdahale İnsani Yardım Programı düzenlenmiştir. Bu program ile, Suriyeli vatandaşları toplumsal cinsiyete dayalı şiddet ile ilgili farkındalık sağlamak, erken yaşta gerçekleşen ve zorla yapılan evliliklerle ilgili bilgilendirmeler yapmak, kadınlar arasında dayanışma sağlamak, duygusal becerileri geliştirmek amacıyla toplantılar düzenlemek gibi faaliyetlerde bulunulmuştur. Bu toplantılarla, kadınların kendilerini ifade etmeleri ve birbirleri ile dayanışma içinde olmaları için uygun ortam oluşturmak erken yaşta gerçekleşen evlilikler ve kadına yönelik şiddetle ilgili bilgiler vermek amaçlanmıştır (KSGM, 2017f - www.kadininstatusu.aile.gov.tr).

KSGM, kadına yönelik şiddetle mücadelede, saha araştırmaları yapmakta ve bunları yazılı materyaller haline getirmektedir. Ayrıca, Eylem Planları, Toplumsal Cinsiyet Eşitliği çalışmaları, Şiddete Maruz Kalan Kadınlara Sunulan Hizmetler, Aile İçi Şiddetle Mücadele El Kitabı, Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadelede Temel Eğitim Seti gibi yazılı materyalleri de bulunmaktadır. Bu materyaller, kadının şiddete maruz kaldığı andan, hukuki/kurumsal destek alması gerekeceği ana kadar tüm adımlarda yardımcı olacak niteliktedir.

2.2.5. Kurumsal Hizmetler

Kurumsal hizmetler, kadına yönelik aile içi şiddet ile mücadelede, şiddete maruz kalan kadınlara/mağdurlara destek hizmetlerinde önemli bir noktada yer almaktadır. Bu

kapsamda, ASPB, İçişleri Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Adalet Bakanlığı ve diğer bakanlıklar, belediyeler, barolar ve sivil toplum kuruluşları kurumsal hizmet sunmaktadır.

2.2.5.1. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı

ASPB, fiziksel, duygusal, ekonomik, sözlü ve cinsel istismar/şiddete maruz kalan kadınların, şiddetten korunmak, psiko-sosyal ve ekonomik sorunlarını çözmek, kadınların daha güçlü kılmak ve bu süreçte kadınların ve varsa çocuklarının ihtiyaçlarını karşılaması amacıyla, geçici süre ile kalabilecekleri yatılı sosyal hizmet kuruluşları olan “kadın konukevleri” hizmeti sunmaktadır.

Kadın konukevleri, kuruma kabul edilmiş olan kadınların şiddet olmayan bir ortamda, evde yaşadıkları travmayı atlatabilmeleri, yeniden sağlıklı ilişkiler kurabilmeleri amacıyla destek sunulan birimlerdir. Tüm bunlara ek olarak, kadınların konukevinden ayrılması sonrasında, yaşamlarını kendi istekleri doğrultusundan sürdürebilmeleri için destek sağlanmaktadır.

İlk konuk evi 1990 yılında Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu’na bağlı olarak İzmir ve Ankara’da açılmıştır. Sivil toplum kuruluşlarınca açılan ilk kadın sığınmaevi, Kadın Dayanışma Vakfı tarafından 1993 yılında faaliyete girmiştir.

Kadın konukevleri, KSGM’nin yetki ve sorumluluğundadır. ASPB’ye bağlı 101 kadın konukevi, İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü’ne bağlı 1 konukevi, sivil toplum kuruluşlarına bağlı 1 konukevi, yerel yönetimlere bağlı 33 konukevi olmak üzere toplamda 136 konukevi bulunmaktadır. Bu konukevleri 3434 kişiye hizmet verebilmektedir.

Konukevlerinde; kadın ve çocukların barınma sorunları incelenmekte ve bu sorunların giderilmesine yönelik olarak, mesleki çalışmalar da yürütülmektedir. Ayrıca, kadın ve çocuklara doğrudan ya da ilgili kuruluşlara yönlendirerek danışmanlık güvenlik, kreş, hukuki destek, grup çalışmaları, geçici para yardımı, psikolojik destek, sosyal destek, eğitim desteği, harçlık, mesleki eğitim kursu, burs, sanatsal ve sportif aktiviteler gibi alanlarda destek/teşvik verilmektedir.

Konukevleri dışında, ASPB veya ŞÖNİM’lere başvuran kadınlara dair ilk gözlemlerin yapıldığı, psikolojik, sosyal ve ekonomik açıdan durumlarının incelendiği, geçici

kabullerinin iki haftaya kadar yapıldığı “İlk Kabul Birimleri” faaliyet göstermektedir. İlk Kabul Birimleri, ilde konukevi bulunmaması ya da ilde konukevi bulunduğu halde kapasitesinin yetersiz olması veya kadının şartları bakımından direkt olarak konukevine yerleşmeye uygun olmaması durumunda şiddet mağduru kadınları kabul eden birimlerdir. 2002 yılı öncesinde ilk kabul birimleri bulunmamakta iken 2011 yılı itibariyle 3 ilk kabul birimi açılmış ve bugün itibariyle ise 25 ilk kabul birimi hizmet vermektedir. İlin büyüklüğü ve başvuru sayıları dikkate alınmakta ve ihtiyaç bulunan illerde ilk kabul birimlerinin açılması için çalışmalar sürmektedir.

Kadın konukevi ve ilk kabul birimlerinden; 2015 yılında 18.562 kadın ve beraberinde 9.199 çocuk olmak üzere toplamda 27.761 kişi; 2016 yılında 29.612 kadın ve beraberinde 17.956 çocuk olmak üzere toplamda 47.568 kişi; Mayıs 2017 itibariyle 1.259 kadın ve beraberinde 608 çocuk olmak üzere toplamda 1.867 kişi hizmet almıştır.

Şiddete maruz kalan kadınların sosyal ve ekonomik hayatta yer almalarını sağlamak amacıyla, ilgili kurum ve kuruluşlar, yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşlarının birlikteliğiyle yürütülen çalışmalar sonucunda, 2016 yılında kadın konuk evinde kalan kadınlardan 6.764’ü farkındalık eğitimi almış, 1.003’ü okuma yazma kursu, 7.857’si sosyal, sanatsal ve sportif faaliyetlere katılmıştır. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı, belediye ve vakıflar yardımıyla 2.306 kadına ekonomik destek verilmiştir. 4.319 kadın, meslek edindirme kurslarından faydalanmış ve 1.123 kadın işe yerleştirilmiştir. 3.689 çocuk kreş ve çocuk kulüplerinden yararlanmıştır. 5.158 kadına ise hukuki destek sağlanmıştır.

ŞÖNİM’ler, Ocak 2017 itibariyle, 49 ilde hizmet sunmaktadır. ŞÖNİM’lerin 81 ilde yer almasına yönelik çalışmalar sürmektedir.

ŞÖNİM’lerde 2012-2016 aralığında, 91.156 kadın, 7.201 erkek ve 27.224 çocuk olmak üzere toplamda 125.581 kişi sunulan hizmetlerden faydalanmıştır. 2016 Ocak-Aralık itibariyle ise; 91.156 kadın, 7.201 erkek ve 27.224 çocuk, toplamda 125.581 kişi ŞÖNİM hizmetlerinden faydalanmıştır.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı İl Müdürlükleri ve Sosyal Hizmet Merkezleri, ŞÖNİM’lerin kurulmadığı illerde, şiddete maruz kalanlara danışmanlık, rehberlik ve sosyal destek hizmetleri vermektedir (KSGM, 2017g: 56-58).

ASPB, ALO 183 Çağrı Merkezi ile, aile, kadın, engelli, yaşlı, çocuk, şehit yakınları ve gazilere sunulan hizmetler ile ilgili bilgilendirme yapan ve bu hizmetlere yönlendirme sağlamaktadır. Bu hizmetler dışında, ihmal, istismar ve şiddet olayları, töre ve namus cinayetlerinin önlenmesi gibi konularda tedbir almak amacıyla ihbarları almakta, durumun aciliyetine bağlı olarak, ilgili acil müdahale ekip sorumlusu ve/veya kolluk kuvvetlerine bildirilmesi yoluyla müdahale edilmesini sağlamaktadır (KSGM, 2017c - www.alo183.aile.gov.tr).

2.2.5.2. İçişleri Bakanlığı

Mülki amirler, 6284 sayılı kanun kapsamında, şiddete uğrayan kadına ve varsa çocuğuna bir barınma yeri, geçici maddi yardım, psikolojik, mesleki, hukuki ve sosyal destek sağlamak, can güvenliği tehlike altında bulunan kadını ve varsa çocuğunu geçici koruma altına almak, kreş imkanının sağlanması için tedbir kararı vermek gibi hizmetler sunmaktadır.

Kolluk kuvvetleri, 6284 sayılı kanun kapsamında tedbir kararı alma, karar alınmasını talep etme, kararların uygulanması gibi yetkilere sahiptir.

Emniyet Genel Müdürlüğü'nün, merkez biriminde Asayiş Daire Başkanlığı'na bağlı Aile İçi Şiddetle Mücadele Şube Müdürlüğü, ülke bazında aile içi şiddetle mücadelede hizmetlerinin iyileştirilmesi, ilgili kurum/kuruluşlarla işbirliği, şiddete maruz kalan kişilere yönelik tedbirler alınması ve şiddeti önlemeye yönelik güvenlik hizmetlerini koordine etme gibi sorumlulukları bulunmaktadır.

2015 yılında, kadına şiddet ve aile içi şiddete ilişkin hizmetleri iyileştirmek ve kurumlar arasında koordinasyon sağlamak amacıyla Aile İçi ve Kadına Karşı Şiddetle Mücadele Büro Amirliği kurulmuştur.

Merkezde Jandarma Genel Komutanlığı Aile İçi Şiddetle Mücadele ve Çocuk Şube Müdürlüğü, görev alanında bulunan mevcut hizmetlerin koordinasyonu ve ilgili kurum ve kuruluşların işbirliğinden sorumludur.

2015 yılı itibariyle, İl Jandarma Komutanlığı'nda Çocuk ve Kadın Kısım Amirliği ve Çocuk ve Kadın Suçları İşlem Astsubaylığı kadrosu oluşturulmuştur. 2019 yılı sonuna kadar Çocuk ve Kadın Kısım Amirlikleri'nin 81 ilde yaygınlaştırılması hedeflenmiştir.

Ayrıca, şiddete uğrayan ya da şiddet uygulanma tehlikesini fark eden kişiler 7 gün 24 saat Alo 156 Jandarma İmdat hattını arayarak destek alabilmektedir (KSGM, 2017g: 59).

2.2.5.3. Adalet Bakanlığı

Şiddete maruz kalan kadınlar, 6284 sayılı kanun kapsamında doğrudan Cumhuriyet Başsavcılığı'na başvurabilmektedir. Ayrıca, özellikle büyükşehirlerde savcılıklar bünyesinde Aile İçi Şiddet Soruşturma Büroları kurulmuştur. Bu bürolar, şiddet suçlarının soruşturmasını yapmak ve sonuçlandırmak, 6284 sayılı kanun kapsamında işlemleri gerçekleştirmek, önleyici- koruyucu tedbirlerin etkin uygulanması ve yerine getirilmesini denetlemek ve takip etmekle görevlendirilmiştir.

Aile Mahkemeleri, 6284 sayılı kanun kapsamındaki başvuruları değerlendirip, karara bağlamaktadır. Şiddete maruz kalan kişiler, bir dilekçe ile Aile Mahkemesi'ne başvurabilmektedir.

Adli Tıp Kurumu, şiddete maruz kalan/mağdur kadınların, kolluk kuvvetleri ya da Cumhuriyet Başsavcılıklarına başvurduğunda, sağlık raporunun alınması için sevk ettikleri kurumdur. Kurumun, kadına yönelik şiddette, şiddet durumunu ve kadının uğradığı zararı tespit etmek konusunda önemli bir fonksiyonu bulunmaktadır.

2.2.5.4. Sağlık Bakanlığı

Sağlık Bakanlığı, merkezde Türk Halk Sağlığı Kurumu, Kamu Hastaneleri Kurumu ve Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü 112 Acil Sağlık Hizmetleri Daire Başkanlığı gibi kurumlarla kadına yönelik şiddet konularında hizmet sunmaktadır. İllerde, Aile Sağlığı Merkez, Toplum Sağlığı Merkezi ve hastaneler, hastanelerde acil servis, Kriz Müdahale Birimi, Tıbbi Sosyal Hizmet Birimi ve 112 Acil Telefon Hattı kadına yönelik şiddet konusunda hizmet sunmakta ve müdahale gerektiren durumlarda müdahale etmektedir.

2.2.5.5. Diğer Kurum ve Kuruluşlar

Kadın Danışma Merkezleri, barolara bağlıdır. Kadın hakları/hukuku komisyonu/kurulu adı altında Medeni Kanun öncelikli olmak üzere temel yasalarda kadın erkek eşitliğinin sağlanması amacıyla çalışmalar yapan, kadın hakları ve kadınların nereye, nasıl başvuru

yapacağı konusunda yeterli bilgisi olmayan kadınlara ücretsiz danışmanlık hizmeti veren merkezlerdir.

Türkiye Barolar Birliği Kadın Hukuku Komisyonu, aile içi şiddet de dahil olmak üzere, kadınlara karşı her türlü ayrımcılık kaynaklı sorunların çözüm için çalışmalar yürüten bir komisyondur.

Şiddete uğrayan kadınlara yönelik hizmetler, çeşitli sivil toplum kuruluşları tarafından da yürütülmektedir. Bu kuruluşlar, kadınlara hukuki ve psikolojik destek sunmakta, gerekli görülen hallerde ise sığınma evlerinde barınma olanağı sağlamaktadır (KSGM, 2017g: 60).

Üniversiteler bünyesinde kurulmuş olan Kadın Sorunları Araştırma Merkezleri, 1990 yılında kurulan Mor Çatı, 1997 yılında kurulan Kadın Merkezi (KAMER), 1993 yılında kurulan Kadın Dayanışma Vakfı, 2013 yılında kurulan Kadın ve Demokrasi Vakfı (KADEM), 1924 yılında kurulan Türk Kadınlar Birliği gibi birçok sivil toplum kuruluşu, kadına yönelik şiddet ve toplumsal cinsiyet eşitliği konularında seminerler, toplantılar, kampanyalar düzenlemekte, kitap ve makaleler yayınlamaktadır.

2.3. Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Nedenleri

Kadına yönelik aile içi şiddet, hangi nedenle olursa olsun kabul edilemez bir durumdur. Ancak şiddetin ortaya çıkışında yer alan nedenlerin ortaya konması, sorunun çözümüne ilişkin öneri ortaya koymakta önemli bir rol oynayacaktır.

1995 yılında yapılan Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu araştırmasına göre; şiddetin nedenleri; şiddete maruz kalan kişinin algıladığı biçimde ve şiddet uygulayan kişinin kadına ifade ettiği şekilde ele alınmıştır.

Sonuçlara göre, en fazla gösterilen üç neden; maddi zorluklar, erkeğin çok sinirli olması ve erkeğin akrabalarının kışkırtması/şiddete zemin hazırlaması olmuştur.

Şiddete maruz kalan kadına göre şiddetin nedenleri; % 28.2 maddi problemlerden kaynaklanan sorunlar, % 23.4 erkeğin çok sinirli olması, % 18.9 erkeğin akrabalarının şiddete neden olması, % 15 erkeğin aşırı alkol tüketimi, % 10.3 sudan sebepler-belli bir sebebin olmaması, % 9.7 kadının dikbaşı tavrı, % 9.7 erkeğin aşırı kıskanç davranışları şeklinde belirtilmiştir.

Şiddet uygulayan erkeğin ne tür bir gerekçe sunduğu noktasında, kişilerin yanıt vermekte isteksiz davrandığı gözlemlenmiştir. Şiddete maruz kalan kadınlar, bu konuda konuşmaktan rahatsızlık duymuştur.

Şiddet uygulayan erkeğin kadına belirttiği gerekçeler; % 19.36'sı kadının itaat etmemesi, % 11'i herhangi bir neden olmadan, % 2.7'si çocukların yaramazlığı, % 2.3'ü kadının erkeğin içkisine karışması, % 9'u diğer nedenler olarak verilmiştir. Soruya yanıt vermeyenlerin oranı ise oldukça yüksektir ve % 56 oranındadır (Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, 1995: 143-144).

Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddet araştırmasında, araştırmaya katılan kişilere “Sizce erkekler neden eşlerine şiddet uyguluyorlar/onları dövüyorlar?” şeklinde bir soru yöneltilmiştir. Bu soruya gelen cevaplar ise şu şekildedir: % 13 itaatsizlik⁵, % 14'ü ekonomik sorunlar, %6'sı geçimsizlik, % 9'u psikolojik sorunlar, % 13'ü erkeğin güçsüzlüğü ve acizliği, % 10'u erkeğin kendini üstün görmesi, % 4'ü erkeğin üstünlük sağlamak istemesi şeklindedir (Altınay ve Arat, 2008: 75-76).

Araştırma sonuçlarına göre, kadınlar genellikle ekonomik problemlerden dolayı şiddete uğradığını düşünmektedir. Kadının erkeğe itaat etmemesi durumunda şiddete uğraması, araştırma sonuçlarında önemli bir sonuç olarak karşımıza çıkmaktadır. Erkek, kadının “itaatsiz” olması durumunda şiddete başvurmaktadır.

KSGM'nin Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet araştırmasında gerçekleştirilen görüşmelere göre şiddetin nedenleri başlıklar halinde toplanmıştır. Bu başlıklar;

- Kadınla erkeğin ilişkisinde yaşanan sorunlar/psikolojik sorunlar. Bu sorunlar kişilerin bazen erken evlendiği ve birbirini yeterince tanımadığı, karşısındakinin hiç bilmediği davranışlarına zamanla tanık olma, eşin psikolojik sorunları veya doğuştan kötü huylu olması, yaşam ve birbirleriyle ilgili beklentilerinin farklı oluşunun neden olduğu gibi konulara bağlı olarak açıklanmıştır.
- İşsizlik, yoksulluk, parasızlık gibi ekonomik sorunlar. Bu sorunlar, erkekler ve kadınlar tarafından şiddetin yaşanmasında önemli nedenlerden biri olarak görülmektedir. Görüşme yapılan anne ve kayınvalideler de ekonomik sorunların anlaşmazlığa neden olduğunu belirtmiştir.

⁵ Araştırmada “itaatsizlik” ; laf dinlememek, yanlış yapmak, erkeğin sözünü dinlememek, izin almamak, kabahat işlemek şeklinde belirtilen ifadelerin hepsini kapsamaktadır.

- Erkeğin kötü alışkanlıklarının yol açtığı sorunlar. Bu sorunlar genellikle işsizliğin ve geçim sıkıntısının olduğu ailelerde görülmüştür. Kadınların bir kısmı, bu durumun eşlerinin dengesini bozduğunu ve şiddet uygulamak gibi birçok davranış bozukluğuna neden olduğunu belirtmiştir. Kadınların deneyimlerine göre, fiziksel şiddetin uygulanma esnasında eşlerin alkollü olduğu sıklıkla belirtilmiştir.
- Ailelerden, özellikle erkeğin ailesinden kaynaklanan sorunlar. Bu sorunlar, temelde erkeğin ailesiyle birlikte yaşaması durumunda ortaya çıkmaktadır. Kadının ve erkeğin ailelerinin yaşam biçimlerinin farklı olması ve kendi aralarında anlaşmazlık yaşamaları, erkeğin ailesinin mezhep farklılığı ve bu mezhep farklılığının kadın üzerinde bir baskı oluşturması ya da erkeğin ailesinde şiddet uygulanması ve bu durumun kendi ailesini etkilemesi gibi durumlardan ortaya çıkmaktadır.
- Erkeğin (veya kadının) kıskançlığının yol açtığı sorunlar. Bu sorunlar, hem kadın hem de erkeğin dile getirdiği sorunlardan biridir. Erkekler kadınların, kıskançlıklarının anlaşmazlık ve tartışma yarattığına dair ifadeler kullanmıştır. Kadınlar ise, erkeklerin bu durumu neden göstererek kendi üzerlerinde baskı ve kontrol mekanizması kurduğunu ifade etmiştir.
- Erkeğin (veya kadının) bir başkasıyla ilişki kurmasının yol açtığı sorunlar. Bu sorunlar çoğunlukla, kadınların anlatılarında görülmüştür. Erkeğin kadını aldatması bir duygusal şiddettir ve kadın bu konuyu dile getirmeye kalktığında tekrar tekrar şiddete maruz kalmaktadır. Aldatma sonrası evi terk eden ve daha sonra hiçbir şey olmamış gibi evine dönen, üstelik şiddet uygulamaya dozu azalsa da devam eden erkeklerin öyküleri de bulunmaktadır. Yani şiddet, devamlılık göstermektedir (KSGM, 2009: 124-130).

KSGM'nin Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması'na göre, yaşanan şiddetin kadınlara göre nedenleri olarak; % 32'si erkeğin ailesiyle yaşanan sorunlar, % 18'i maddi problemler, % 13'ü çocuklarla ilgili sorunlar, % 10'u kadının erkeğin sözüne itaat etmemesi/sözünü dinlememesi, % 10'u erkeğin sinirli olması, % 9'u erkeğin kadını kıskanması, % 9'u özel bir neden olmaksızın şiddet uyguladığı belirtilmiştir (KSGM, 2010: 21). Bu sonuçlara göre, erkeğin ailesiyle yaşanan sorunlar, erkeğin şiddet kullanma oranını artırmaktadır ve şiddetin ortaya çıkmasında büyük etkindir.

ASPB'nin Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması'na göre, eşi ya da birlikte oldukları erkeğin fiziksel şiddetine maruz kalmış kadınlara şiddet nedenleri sorulduğunda, % 27'si ekonomik sıkıntı/zorluklar, % 11.9'u erkeğin kötü alışkanlıkları, % 28.3'ü erkeklerle ilgili nedenler (erkeğin diğer/ilk eşi nedeniyle meydana gelen sorunlar, erkeğin yetiştirilme tarzı, erkeğin fiziksel/ruhsal sorunları, erkeğin kadını kıskanması, % 24.1'i kadınla ilgili nedenler (kadının erkeğin sözünü dinlememesi, kadının suçlu hissetmesi/kendini suçlaması, kadının ev işlerini aksatması, kadının boşanmak istemesi, kadının erkeği kıskanması, kadının cinsel ilişkiyi reddetmesi, kadının evliliği istememiş olması) % 33'ü erkeğin ailesi ile sorun, % 10.2'si çocuklarla ilgili sorunlar, % 11.6'sı özel bir neden olmaması, % 0.7'si dışarıdan gelen baskılar, % 3'ü kadının ailesi ile sorunlar, % 0.1 dedikodu, % 1.1 erkeklerle arasında yaş farkı, % 6.7 ise diğer nedenler olarak yanıt vermiştir.

Şiddet nedeni olarak belirtilen, erkeğin ailesiyle yaşanan sorunlar % 35 ile Türkiye ortalamasının üzerindedir. Kentte bu oran % 31'dir. Erkeğin ailesi ile yaşanan sorunlar kırdada, daha fazla şiddet nedeni oluşturmaktadır. Fakat tüm bölgelerde erkeğin ailesi ile sorun, şiddetin nedenlerinde ilk sırada yer almaktadır (ASPB, 2015: 149-151). Sonuçlar göz önüne alındığında, ekonomik zorluklar ve erkeğin ailesi ile yaşanan problemler, şiddet uygulanmasında önemli nedenler arasındadır.

Erkekler ise (25-35 yaş), şiddete karşıdır ve kadına yönelik şiddetin bir ülke sorunu olduğunu düşünmektedir. Erkeklerle açısından kadına yönelik şiddetin nedenleri; geleneksel kadın-erkek rollerinde yaşanan değişimler, bu değişimi daha fazla kadınların yaşaması ve bunun sonucunda kadınların haklarının bilincine varması ve erkeklerin daha az değişim yaşaması, ailelerin çocuklarını yetiştirme şekilleri ev geçindirme sorumluluğunun erkeklerle ait olması, ekonomik problemler, erkeklerin namusa dair bakış açıları/algıları ve aldatılma algısı, erkeğin alkol kullanması, başlıkları altında ele alınmıştır. Odak grup görüşmelerinde belirtilen nedenlerin çoğu, erkeklerin erkek olmalarından kaynaklanmakta ve toplum tarafından desteklenen bu güçlerini kadınlara karşı kullanmalarına dayanmaktadır (ASPB, 2015: 225-226).

Erkekler, sahip oldukları gücü kaybetmemek adına şiddet uyguladıklarını, ekonomik sorunların üzerlerinde yarattığı baskı, yorgunluk ve hoşnutsuzluğun şiddete neden olduğunu, erkeklerin namus algıları ve aldatılma düşünceleri nedeniyle şiddet uyguladıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca şiddetin toplumun gündelik hayatın bir parçası

görülmesi ve bu durumun şiddeti meşrulaştırmasında önemli rolü olduğunu belirtmişlerdir. (ASPB, 2015: 226-238).

Yapılan araştırmaların sonuçları değerlendirildiğinde; ekonomik sorunlar, alkol kullanımı ve erkeğin ailesinin yarattığı sorunların, ortak olduğu ve kadınlar tarafından çoğunlukla neden gösterildiği görülmektedir. Erkeklerin psikolojik sorunları ve kendilerini kanıtlama aracı olarak şiddeti kullanması da ilgi çeken diğer nedenler arasında görülmektedir.

2.3.1. Sosyo-Kültürel Nedenler

Türkiye’de kadına yönelik aile içi şiddetin sosyo-kültürel nedenleri arasında, toplumsal cinsiyete dayalı sosyalleşme süreçleri, ilişkilerde kadın ve erkek rollerine ilişkin beklentilerin varlığı, erkeklerin üstünlüğüne dair algılar, mülkiyet hakkının kullanımında erkeklerin önceliğe sahip olmasına dair kabuller, ailenin erkeğin kontrolünde olan bir sosyal kurum olarak görülmesi, başlık parası-çeyiz parası gibi evlilikte yer alan gelenekler, şiddetin bir sorun çözme aracı olarak görülmesi (Hanbay Çakır ve diğ.: [t.y.], 15). gibi nedenler olduğu söylenebilir.

Toplumsal cinsiyete dayalı sosyalleşme, kadın ve erkeğin biyolojik cinsiyetinden bağımsız olarak, toplumdaki rollerine göre süreçler oluşturmaktadır. Bu durum kadın ve erkeğin eşitsiz bir toplumsallaşma süreci geçirmesine neden olmaktadır. Süreçler, genellikle kadının “özel alan” olan ev/aile içerisinde kısıtlanmasına ve toplumda ikinci plana atılmasına neden olmaktadır. Ayrıca toplumsallaşma sürecinin, kadın ve erkeğe yüklediği roller de, kadının özel alan içinde kalmasını destekler niteliktedir. Bu süreçler ve paylaşımlar roller, kadını edilgen hale getirmekte ve erkeği yüceltici etkiler yaratmaktadır. Erkek, tüm bu algılar karşısında kendini üstün konumda görmektedir. aile içerisinde “aile reisi” olarak aileyi kontrolü altında tutma çabası göstermektedir. Aile reisi konumunda olan erkek, kendine göre gerekli gördüğü durumlarda kadına şiddet uygulayabilmektedir.

Evliliklerde başlık parası, çeyiz parası gibi uygulamalar, kadının bir fiyatı olduğu algısı yaratmaktadır. Erkek, fiyatını yani bedelini ödediği (!) kadına, şiddet uygulamaktan çekinmemektedir. Sorunların çözümü olarak şiddet, -erkek için- önemli bir yer almaktadır. Erkek, çoğunlukla sorunları çözme konusunda şiddet kullanmayı tercih etmektedir.

Toplumda kadına yönelik aile içi şiddetin normalleştirilmesi ve algıların bu yönde olması, kadının erkeğe itaat etmemesi durumunda şiddet uygulayabileceğini destekleyen görüşler, erkeğin gerektiğinde kadına şiddet uygulayabileceğine dair görüşler, kadının şiddete maruz kalsa dahi bu duruma katlanması gerektiğine dair düşünceler, özetle; kadına yönelik aile içi şiddetin tüm toplum tarafından “meşru” kılınması, bu şiddeti ortaya çıkarmakta ve derinleştirmektedir.

2.3.2. Ekonomik Nedenler

Erkek, ekonomik olarak eksik ya da yetersiz kaldığında, bunun baskısını üzerinde hissetmektedir. Erkeğin yaşadığı ekonomik problemler, ruhsal olarak erkeği olumsuz etkilemekte ve bu durum sonucunda şiddet davranışı ortaya çıkmaktadır. Ekonomik problemlerin yarattığı gerilim, erkeği şiddete yöneltmekte ve tahammülsüzleştirmektedir.

Kadının ekonomik bağımsızlığının olmaması, kadını erkeğe bağımlı hale getirmektedir. Ve erkek, ekonomik açıdan kendine bağımlı olan kadına şiddet uygulamaktan çekinmemektedir.

2.3.3. Bireysel Nedenler

Türkiye’de kadına yönelik aile içi şiddetin ortaya çıkmasında etkili olan bireysel nedenler arasında, erkeğin ruhsal/psikolojik sorunları, erkeğin ya da kadının ailesiyle ilgili sorunların ev ortamında yansması, erkeğin alkol ve uyuşturucu kullanımı, eşler arasında yaşanan sorunlar yer almaktadır.

Erkeğin, psikolojik sorunları olması, şiddet davranışının ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Ruhsal açıdan sağlıklı olmayan birey, en küçük anlaşmazlıkta ya da memnunsuzlukta kadına şiddet uygulayabilmektedir. Kadına yönelik aile içi şiddetin ortaya çıkmasında, hangi neden olursa olsun bu geçerli bir neden olmamaktadır. Fakat, erkek kadının kendisini rahatsız eden davranışından, ruhsal psikolojik sorunlarından, uyuşturucu ya da alkolün yarattığı agresiflikten dolayı kadına şiddet uygulamaktadır.

2.3.4. Yasal Nedenler

Türkiye’de kadına yönelik aile içi şiddetin ortaya çıkmasında etkili olan yasal nedenler, yasalarda tecavüz ve aile içi istismar konularının yasal tanımlarında yer alan sorunlar, kadınların yasal haklarını bilme konusundaki eksiklikleri, karakol ve mahkemelerde

kadın ihtiyaçlarına duyarlılığın düşük olması olarak karşımıza çıkmaktadır (Hanbay Çakır ve diğ.: [t.y.], 15).

Yasalar, kadına yönelik aile içi şiddet konusunda eksiklikleri tamamlamada gelişme göstermektedir. Ancak hala etkin düzenlemelerin eksikliği göze çarpmaktadır. Kadına yönelik aile içi şiddete dair yasaların daha etkin hale getirilme çabalarına rağmen, yasaların uygulanma ve etkinliğinin takibi noktasında eksiklikler bulunmaktadır. Yasaların kapsamı genişletilmelidir. Ayrıca, kadına yönelik aile içi şiddete dair cezalar ağırlaştırılmalıdır.

Koruma kapsamında yer alan kadınların, şiddet uygulayan erkekten korunması noktasında da eksiklikler bulunmaktadır. Nitekim, koruma altında olan kadınlar hala şiddete uğramakta ve hatta öldürülmektedir! Devletin, şiddete maruz kalan kadınları korumada, daha kararlı ve etkin politikalarına ihtiyaç bulunmaktadır.

Kadına yönelik aile içi şiddet konusunda, şiddete maruz kalan kadına hizmet veren yasal ve kurumsal hizmet sunan çalışanların da bu konuda daha duyarlı davranmalarına ilişkin çalışmalar gerekmektedir. ASPB ve KSGM, bu noktada çalışanlara eğitimler vermekte, seminerler düzenlemektedir fakat, bu çalışanların tutum ve davranışları, her ihtimale karşı gözlenmeli ve takip edilmelidir.

Ayrıca kadınların şiddete maruz kaldığında yararlanabileceği kurumları ve yasal hakları bilme konusunda eksiklikleri bulunmaktadır. Bu durum da şiddeti ortaya çıkaran nedenler arasındadır. Şiddete maruz kalan kadının, şiddete göz yumması ve bunu saklamak zorunda kalması, erkeğin şiddet uygulamakta “rahat” davranmasına neden olmaktadır. Kadınlara, şiddet sonrası yararlanabileceği kurumlar ve yasal hakları konusunda bilgilendirmeli ve şiddete karşı sessiz kalmamalıdır.

2.4. Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Sonuçları

Kadına yönelik aile içi şiddet, kadın üzerinde bedensel, ruhsal sonuçlar doğurmaktadır. Kadın üzerindeki sonuçlar dışında, aile birliğinin bozulması, çocukların olumsuz etkilenmeleri gibi sonuçlar da ortaya çıkmaktadır. Türkiye’de kadına yönelik aile içi şiddetin sonuçları, yapılan araştırmaların sonuçları baz alınarak ortaya koyulacaktır.

1995 yılında yapılan Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu araştırmasına göre, şiddetin sonuçları fiziksel ve duygusal olarak ikiye ayrılmıştır. Şiddetin fiziki sonuçları, % 53.1

fiziki bir sorun olmaması, % 26.5 morartı-şışme, % 12.8 yaralanma, % 3.8 kırık-çıkık, % 3 düşük, % 2.7 sürekli burun kanaması, % 2.1 şuur kaybı, % 2.1 aşırı baş ağrısı, % 5.3 diğer, % 5 ise cevap yok şeklindedir.

Şiddet sonrası hastaneye ya da doktora başvurma oranı % 12.4'tür. Şiddete maruz kalan kadınların % 87.6'sı şiddet nedeni doktora ya da hastanelere başvurmadıklarını belirtmiştir.

Şiddetin duygusal sonuçları, % 32.8 üzülmeye, % 21 kocasını sevmeye, % 19.4 sinir ve moral bozukluğu, % 19.2 kendini kötü hissetmeye, % 16.2 eşinden nefret etmeye, % 14.1 eşini sevmeme, % 11.4 kırgın hissetmeye, % 10.9 eziklik hissetmeye, % 9.1 kızgın hissetmeye, % 7.4 umursamama, % 7.2 eşinden tiksine, % 6.1 eşinden korkma, % 6.1 bunalıma girme, % 4.6 evlendiği için pişmanlık duyma, % 3.4 boşanmayı düşünme ve % 3.2 intihara teşebbüstür.

Bu sonuçlara göre, kadınların %30.3'ü duygusal bütünlüğünü koruyabilmekte, % 44.2'si, pasif tepkiler vermekte, % 30.1'i psikolojik olarak etkilenmekte, % 28.7'si şiddetli psikolojik etkilere maruz kalmakta, % 9.5'u negatif duygular hissetmekte, % 37.5'i eşe yönelik negatif duygular beslemekte, % 6.1'i özüne yönelik tehdit duygusu hissetmektedir.

Şiddetin yaşanması sonrası, erkek normalleşme dönemine girmekte ve sıklıkla özür dilemektedir. Bu dönemin gerçekleşme şekli ise; % 53.1'i erkeğin özür dilemesi, % 29.9'u erkeğin özür dilememesi, % 8.4'ü eşin özür dilemeden barışmaya çalışması, % 4.8'i iki tarafında özür dilemesi, % 3.6'sı kadının özür dilemesi şeklindedir.

Şiddet sonrası, kadınların % 57.'i evi terk etme ya da boşanmayı düşünmediğini ve bu durumların yaşanmadığını, % 14.9'u evi terk ettiğini, % 8.4'ü evi terk etmek isteyip bunu yapamadığını, % 9'u boşanma davası açmayı düşünüp bunu gerçekleştiremediğini, % 5.1'i boşanma davası açtığını, % 2'si boşanmayı düşündüğünü belirtmiştir.

Erkeklerin % 1.9'u evi terk etmiştir. Erkeğin, kadını evden attığı durumlar ise % 0.2'lik bir orandır.

Şiddete karşı düşünülen çareler ise, kadınların % 38.7 'si şiddeti kabullendiğini, % 25.7'si düzeleceğini umduğunu, % 20'sinin herhangi bir şey düşünmediğini belirtmiştir % 5.9'u ise bu soruyu yanıtlamamıştır.

Şiddete karşı düşünülen diğer çareler ise, % 7.8 oranında boşanmayı düşünme, % 1.7 oranında intihar etmeyi düşünme ve % 0.2 oranında başka insanlardan medet umma şeklindedir.

Kadınların, % 21.7'si kendini çaresiz olarak görmemekte, % 40.2'si şiddete çocukları için katlanmakta, % 19.6'sı ekonomik bağımsızlığı olmadığı için katlanmakta, % 13.9'u ailesinin bozulmaması için katlanmakta, % 13.1'i geçici olduğunu düşündüğü için katlanmakta, % 13'ü gidecek bir yeri olmadığı için katlanmakta ve % 5.3'ü ailesi engel olduğu için katlanmaktadır.

Şiddet uygulanan ailelerin % 74.5'inde çocuklar şiddete tanık olmaktadır. Bu çocukların % 54'ü şiddete korkarak tepki vermiştir. % 8.4'ü şiddeti anlamayacak kadar küçük yaşta olduğu için tepkisiz kalmıştır. % 16.4'ü ise babayı sevmemek şeklinde tepki göstermektedir.

Şiddete tanık olan çocukların, % 6.9'u ses çıkarmamaktadır. Çocuklarda rastlanan davranış değişiklikleri ise, % 4.9'u içine kapanma, bir başka % 4.9'u ise saldırgan davranma şeklindedir (Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, 1995: 144-150).

Araştırma sonuçlarına göre, şiddete maruz kalan kadınlar şiddet sonrası fiziksel zarar görse bile hastanelere başvurmamaktadır. Şiddete maruz kalan kadınların büyük bir çoğunluğunun, çocukları için şiddeti görmezden gelip, şiddete alıştığı görülmektedir. Şiddet sonrası psikolojik olarak olumsuz etkilenen kadın, boşanma konusunda yeterli cesareti gösterememekte ve şiddete boyun eğmektedir. Çocuklar da şiddete tanık olmakta ve şiddetten olumsuz etkilenmektedir. Bu etkilenme sonucunda çocukların davranışlarında değişiklik olduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca, çocukların genellikle agresif tavırlar sergilediği belirtilmiştir.

KSGM'nin Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet araştırmasında şiddetin etkileri kadınlar, erkekler ve çocuklar üzerinde ele alınmıştır. Şiddete maruz kalan kadın, vücudunda ve ruhunda zararı hissetmektedir. Kadının yaşadığı şiddet ve şiddetin sonucunda hissedilen korku; uykusuzluk, depresyon gibi sonuçlar doğurmaktadır. Kadın bu etkilerden kurtulabilmek için ilaç kullanmakta ve bu ilaçların yan etkilerinden de olumsuz etkilenmektedir. Kadınların hislerini anlatmakta kullandığı kelimeler ise korku ve endişedir. Şiddete maruz kalan kadınlar kendilerini aciz, güçsüz hissetmekte ve önceden yapabildikleri birçok şeyi yapamayacak duruma geldiklerini belirtmektedir.

Tükenmişlik, yalnızlık, mutsuzluk ve çaresizlik duyguları, topluma katılamama, utanma, intihar isteği ve kendini değersiz hissetme, şiddete maruz kalan kadınların hissettiği duygular olarak belirtilmiştir.

Şiddetin erkekler üzerindeki etkileri incelendiğine ise, kadınlar kadar etkilenmese de bu durumun kendilerini olumsuz etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Şiddet uygulayan erkekler, baş ağrısı, uykusuzluk, kendinden nefret etme ve yaşama sevinçlerinin kaybolması gibi problemler yaşadıklarını belirtmiştir.

Şiddete tanık olan çocuklar, şiddete maruz kalan anneye yardımcı olmak isterken şiddete maruz kalabilmekte ya da annenin öfkesini çocuklardan çıkardığı durumlarla karşı karşıya kalabilmektedir. Şiddetin yaşandığı evlerde büyüyen çocuk, içine kapanık, korkuları olan, iletişim sorunları yaşayan, okul yaşamında başarısız, arkadaşlarının ailesi ile ilgili sorular sormasından çekinen ve bu yüzden okula gitmek istemeyen bir çocuk haline gelmektedir. Şiddete tanık olan çocuk, içine kapalı, utangaç olabildiği gibi şiddete meyilli olabilmektedir (KSGM, 2009: 139-143).

Kadınların şiddete tepkileri ise, yaş, eğitim, çalışıp-çalışmama, kadınlık rolünü nasıl içselleştirdikleri, çocuk sayısı ve çocukların yaşları, eşi ile olan duygusal bağının devam edip etmemesi gibi faktörlere göre değişiklik göstermektedir. Ancak, evli, çocuklu, kendi geliri olmayan, eğitim düzeyi düşük kadınların şiddete kararlı bir tepki gösteremediği gözlemlenmiştir. Kadın, genellikle çocuklarını düşünmekte ve evden ayrılmaya, boşanmaya cesaret edememektedir.

50 yaş üzerinde, eğitim seviyesi düşük olan, geleneksel aile yapısına sahip kadınlar, şiddeti susup kabullenme ve kaderlerine razı olma yolunu seçmektedir. Bu kadınlar, çocuklarını düşündüğünü belirtmekte ve eşinin iyi yanlarını görüp hayatlarını bu şekilde devam ettirmektedir. Bu kadınlar, karakola gidip şikayetçi olmak, evi terk etmek, sığınma evine başvurmak, polise başvurmak gibi durumlara sıcak bakmamaktadır. Bunun nedeni ise eşlerinden korkmaları ve aile sorunlarını başkalarıyla paylaşmanın doğru olmayacağını düşünmeleridir.

Kadınların bazıları, şiddete tepkilerini sözel şiddete başvurarak, eşlerine küserek, yatakları ayırarak, bir süre için evi terk ederek, eşinin isteklerini yerine getirmeyerek ya da bunların birkaçını uygulayarak göstermektedir.

Şiddeti başkalarına anlatma, başkalarıyla paylaşma konusunda ise genellikle çevresinden destek alamamaktadır. Ailelerin yaklaşımı genellikle idare etmeleri, yuvalarını bozmamaları şeklindedir. Ancak kadın şiddet nedeniyle hastalandığında, yaralandığında ya da ölüm tehdidi olduğunda ciddi müdahaleler olmaktadır. Bu durumun aksi de geçerli olmaktadır. Sürecin başında, şiddete maruz kalan kadını destekleyip, resmi kurumlara yönlendiren aileler de bulunmaktadır (KSGM, 2009: 144-151).

Araştırma sonuçları göz önüne alındığında, kadının ve çocukların bedensel ve ruhsal olarak şiddetten zarar gördüğü, şiddet uygulayan erkeğin ise bu etkileri daha hafif hissettiği sonucuna varılmaktadır. Kadın, eğitim seviyesinin düşük olduğu ve ekonomik özgürlüğünün olmadığı durumlarda şiddete boyun eğmekte ve çocukları için bu duruma katlanmaktadır. Aileler ise bu kabullenişi, şiddet çok vahim boyutlara ulaşmadığı sürece desteklemektedir.

Şiddete maruz kalıp bu nedenle resmi yollara başvuran kadına “iyi gözle” bakılmayacağı algısı, birçok kadının elini kolunu bağlamakta ve şiddete göz yummasına neden olmaktadır.

KSGM’nin Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması sonuçlarına göre, Türkiye genelinde evlenen kadınların dörtte birinin eşleri ya da birlikte oldukları kişi ya da kişilerden uğradıkları fiziksel ya da cinsel şiddet sonucu yaralandıklarını belirtmişlerdir. Bu durum kent ya da kırsal yerleşim yerlerine göre farklılık göstermemektedir. Orta Anadolu, Batı Anadolu ve Akdeniz Bölgeleri’nde her üç kadından biri uğradığı şiddet sonucu yaralandığını belirtmiştir.

Gebelik esnasında fiziksel şiddete maruz kalan kadınların çocukları da olumsuz etkilenmektedir. Türkiye genelinde en az bir defa gebe kalan on kadından biri hamileliği sırasında eşi veya birlikte olduğu kişi ya da kişiler tarafından fiziksel şiddete maruz kalmıştır. Herhangi bir gebeliği esnasında fiziksel şiddete maruz kalan kadınların oranı en yüksek K. Doğu Anadolu Bölgesi’nde % 18 iken, en düşük Batı Marmara’da % 5’tir.

Eşinden veya birlikte olduğu kişi ya da kişilerden, fiziksel ya da cinsel şiddete maruz kalan kadınların arasında, hayatını sonlandırmayı düşünen kadınların oranı, hiç şiddet yaşamamış olan kadınların 3 katıdır. Kuzey D. Anadolu, Orta D. Anadolu ve G. Doğu

Anadolu Bölgeleri'nde şiddete maruz kalan her 10 kadından 4'ü hayatını sonlandırmayı düşündüğünü belirtmiştir.

Hayatına son vermeyi deneyen kadınların oranı ise, şiddete maruz kalan kadınlarda 4 kat daha fazladır. Akdeniz ve G. Doğu Anadolu Bölgeleri'nde yaşayan ve şiddete maruz kalan kadınların arasında, hayatına son vermeyi deneyen kadınların oranı % 15 iken, bu oran İstanbul ve Batı Marmara Bölgeleri'nde % 9 ve % 8'dir (KSGM, 2010: 17-19).

ASPB'nin Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması'na göre, Türkiye genelinde fiziksel ve/veya cinsel şiddete maruz kalan kadınların yaklaşık dörtte biri şiddet sonrası yaralanmıştır. Bu oran kent ve kırdaki büyük bir farklılık göstermemekte fakat, kentte şiddete maruz kalan ve yaralanan kadınların oranı % 27 iken, kırdaki bu oran % 21'dir. Şiddet sonucunda yaralanan kadınların en düşük olduğu bölge Orta D. Anadolu (% 17) iken, en yüksek oran % 29 ile İstanbul'dadır. Batı Marmara % 28, Batı Anadolu % 27.3 ve Akdeniz % 27.3 'lük oranlarla şiddet sonucu yaralanmaların yüksek olduğu bölgelerdir.

Kadınların eğitim seviyesi arttıkça, şiddet sonrası yaralanmaların oranı artmaktadır. Lisans ve üzeri eğitim alan kadınların % 33'ü şiddete maruz kaldıktan sonra yaralanırken, eğitimi olmayan veya ilkokulu bitirmemiş kadınların % 24'ü şiddet sonrası yaralanmıştır.

Kadının birliktelik durumuna göre şiddet sonucu yaralanmasına bakılacak olursa, en dezavantajlı grup eşinden boşanmış ya da eşiyle ayrı yaşayan kadınlardır. Şiddet görmüş ve sonrasında boşanmış ya da ayrı yaşayan her 10 kadından 6'sı şiddete maruz kalma sonucunda yaralanmıştır. Aynı oran, evli olan ve şiddete maruz kalma sonucunda yaralanan kadınlarda bu oranın üçte biridir. Yani, eşinden ayrı yaşayan ya da boşanmış kadınlar, eşiyle birlikte olan kadınlara oranla şiddet sonucunda 3 kat daha fazla yaralanmaktadır.

Fiziksel ya da cinsel şiddet sonrası yaralanma olduğu, bu yaralanmaların kaç defa olduğu ve bu yaralanma sonucu tedavinin gerekip gerekmediği sorusu incelendiğinde, Türkiye genelinde her 10 kadından 6'sının bir ya da birkaç kez yaralandığı görülmüştür. Yaralanma sonucu her 2 kadından 1'i en az bir defa tedaviyi gerektirecek kadar şiddetli derecede yaralandığını belirtmiştir. Tedaviyi gerektirecek kadar ağır şiddetin

uygulanması, şiddetin ne kadar yüksek olduğunu göstermekte iken, yaralanma sıklığı ise şiddetin kadın sağlığını ne denli etkilediğini göstermektedir.

Eşi veya birlikte olduğu kişi ya da kişiler tarafından hayatının bir döneminde fiziksel veya şiddete maruz kalan ve yaralanan kadınların, yaralanmaları farklılık göstermektedir. Kadınların % 62'si çizik, sıyrık, yara/bere, % 56'sı kulak zarı patlaması, göz yaralanması/morarması şeklinde yaralanmıştır. En yaygın yaralanma biçimleri bunlardır. Kadınların %4'ü yanık, diğer % 4'ü ise iç organ yaralanmalarına maruz kalmıştır. Diğer yaralanma biçimleri, derin yara/kesik, kemiklerde çatlak/kırık, burkulma/çıkık, kesik, ısırık, ve diş kırılmasıdır. Bu yaralanmaların oranları % 18 ile % 7 arasında değişmektedir. Şiddete maruz kalan kadınlar, bu yaralanmaların birine ya da birkaçına maruz kalmıştır. Kesik ve ısırıklar en çok Doğu Karadeniz'de, burkulma ve çıkık en çok Batı Anadolu ve Batı Karadeniz'de, kemiklerde çatlak ve kırık en çok Orta D. Anadolu'da, derin kesikler en çok Kuzey D. Anadolu'da, iç organlarda yaralanma en çok Doğu Karadeniz'de, yanık ise en çok G. Doğu Anadolu Bölgesi'nde yaşanmaktadır (ASPB, 2015: 125-130).

Araştırmaya katılan kadınlara, son 4 hafta içindeki ruhsal durumları ve yaşamları boyunca hayatına son verme düşüncesine ilişkin sorular sorulduğunda, yaşamının herhangi bir döneminde eşi ve/veya birlikte olduğu kişi ya da kişilerin fiziksel ya da cinsel şiddetine maruz kalmış kadınların bu tip sorunlara daha fazla maruz kaldığı görülmüştür. Şiddete maruz kalıp hayatına sona verme düşüncesine sahip olan kadınların en yüksek oranı % 37 ile Ege Bölgesi iken, en düşük oran % 22 ile Orta Anadolu Bölgesi'dir. Orta Anadolu Bölgesi hariç diğer bölgelerin tamamında, her 10 kadından yaklaşık 3 veya 4'ü hayatını sona erdirmeyi düşünmüştür.

Şiddete maruz kalan ve hayatına son vermeyi deneyen kadınların en yüksek oranı % 19 ile Batı Anadolu Bölgesi iken, en düşük oran % 8 ile Orta Anadolu Bölgesi'dir.

Türkiye genelinde, annesi şiddete maruz kalmış kadınların % 51'i şiddete maruz kalmaktadır. Türkiye genelinde annesi şiddete maruz kalmış erkeklerin % 51'i eşine şiddet uygulamaktadır. Annesi fiziksel şiddete maruz kalmış erkeklerin şiddet uygulama oranı ise % 23'e düşmektedir. Bu durum, şiddete tanık olan erkeklerin, eşlerine şiddet uyguladığını doğrular niteliktedir. Erkeklerin şiddetin olduğu bir ortamda yetişmemeleri, ileride şiddet uygulama ihtimalini azaltıcı bir etki yaratabilir.

Annesinden, babasından ya da annesinin birlikte olduğu erkekten şiddete maruz kalan kadın ve erkeklerin, çocuklarına fiziksel olarak kötü davranışlar gösterdiği saptanmıştır. Türkiye genelinde, çocuklarına en fazla şiddet uygulayan kadınlar (%66'lık bir oran), geçmişte hem anneleri hem de kendileri şiddete maruz kalan kadınlardır. Bu durum, şiddetin kuşaktan kuşağa aktarıldığını göstermektedir. Geçmişte anneleri ve kendileri şiddete maruz kalmayan kadınların, şiddet uygulama oranları % 37'ye düşmektedir.

Erkeklerde ise durum şöyledir: geçmişte anneleri ve kendileri fiziksel şiddete maruz kalan erkeklerin % 42'si çocuklarına şiddet uygulamaktadır. Geçmişte kendileri ve anneleri şiddete maruz kalmamış erkeklerin % 17'ye düşmektedir. Bu durumda şiddetin kuşaklar arası aktarıldığını kanıtlar niteliktedir.

Şiddete maruz kalmış 10 kadından 3'ünün çocuğu anneye veya diğer çocuklara karşı saldırgan davranışlar sergilemektedir. Şiddete maruz kalmayan kadınların çocuklarında bu oran yarıya düşmektedir. Şiddete tanık olan çocuklar genellikle, anneye ve diğer çocuklara karşı saldırgan tavırlar sergilemekte ve hırçınlaşarak ağlamaktadır. Ayrıca, yatağını ıslatma, sık kabus görme, içine kapanma da şiddete tanık olan çocukların yaşadığı diğer olumsuz durumlardır (ASPB, 2015: 136-143).

Araştırma sonuçlarına göre, eşi veya birlikte olduğu kişi ya da kişiler tarafından fiziksel ya da cinsel şiddete maruz kalan kadınların 4'te biri yaralanarak zarar görmektedir. Şiddete maruz kalan kadınlar, yaralanmalarının yanı sıra ruhsal problemlerle de mücadele etmek zorunda kalmaktadır. Şiddet sonrası yaralanmaların en yüksek olduğu bölge İstanbul iken, en düşük olduğu bölge Orta D. Anadolu'dur. Batı'da şiddet sonrası yaralanmaların daha fazla olduğu söylenebilir.

Kadınların eğitim düzeyi arttıkça, yaralanma oranları artmaktadır. Bu durum, eğitimsiz kadının daha çok şiddete uğrayacağı ve yaralanacağı varsayımını yanlışlar niteliktedir.

Boşanmış ya da eşinden ayrı yaşayan kadınlar, daha savunmasız bir hale gelmekte ve şiddet nedenli yaralanma oranları artmaktadır.

Şiddet sonrasında intihar etmeyi düşünen kadınların oranı en yüksek Ege Bölgesi'nde iken, en düşük oran Orta Anadolu Bölgesi'ndedir. Batı'da intihar düşüncesinin daha fazla olduğu söylenebilmektedir.

Şiddet sonrası intiharı deneyen kadınların oranı en yüksek Batı Anadolu Bölgesi iken, en düşük Orta Anadolu Bölgesi'dir. Orta Anadolu Bölgesi'nin intihar düşüncesi ve deneme oranlarında en düşük olduğu göze çarpmaktadır.

Şiddete maruz kalan ya da şiddete tanık olan kadın ve erkeklerin, ileride eşlerine ve çocuklarına şiddet uygulama oranları, şiddete maruz kalmayan ve tanık olmayan kadın ve erkeklere göre oldukça yüksektir. Bu durum, şiddetin kuşaklar arasında aktarıldığı varsayımını doğrular niteliktedir.

BÖLÜM 3: ÜNİVERSİTE GENÇLERİNİN KADINA YÖNELİK AİLE İÇİ ŞİDDET ALGISI

3.1 Araştırmanın Amacı

Kadına yönelik aile içi şiddet, tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de artış göstermektedir. Kadına yönelik aile içi şiddetin nedenleri incelendiğinde, kadına yönelik aile içi şiddet ile ilgili olarak bireylerin farkındalık düzeyinin düşük olduğu ve bu sorunun toplumsal sorundan ziyade bireysel ve aile sorunu olarak nitelendirildiği görülmüştür. Kadına yönelik aile içi şiddetin çözülmesinden ziyade, önlenmesine yönelik politikaların artırılması gerekmektedir. Bu nedenle, genç bireylerin şiddete yönelik farkındalığının artırılması ve bilinçlendirme çalışmalarının yapılması gerekmektedir. Bu çalışmaların kurgulanabilmesi için, gençlerin algı ve farkındalık düzeyinin ortaya konulması gerekmektedir. Bu çalışmada üniversite gençlerinin kadına yönelik aile içi şiddete yönelik algı ve farkındalık düzeyleri araştırılmıştır. Araştırmanın ana hipotezi genç bireylerin kadına yönelik aile içi şiddete yönelik algı ve farkındalık düzeyinin düşük olduğudur. Araştırmanın alt hipotezleri ise şunlardır: kadın katılımcıların kadına yönelik aile içi şiddet algı ve farkındalık düzeyi ile erkek katılımcıların kadına yönelik aile içi şiddet algıları farklılık gösterir/göstermez, 3. sınıf üniversite gençlerinin kadına yönelik aile içi şiddet algı ve farkındalık düzeyi ile 4. Sınıf üniversite gençlerinin kadına yönelik aile içi şiddet algı ve farkındalık düzeyi farklılık gösterir/göstermez, katılımcıların bölgelere göre kadına yönelik aile içi şiddet algı ve farkındalık düzeyi farklılık gösterir/göstermez, anne eğitim düzeyleri kadına yönelik aile içi şiddet algı ve farkındalık düzeyi farklılık gösterir/göstermez, baba eğitim düzeyleri kadına yönelik aile içi şiddet algı ve farkındalık düzeyinde farklılık gösterir/göstermez, gelir düzeylerine göre kadına yönelik aile içi şiddet algı ve farkındalık düzeyi farklılık gösterir/göstermez.

3.2. Araştırmanın Yöntemi

Araştırma, nicel araştırma yöntemleri kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Veri toplama aracı olarak anket formu kullanılmıştır. Bu çalışma için hazırlanan anket formu 36 sorudan oluşmaktadır. Anket formu 5’li likert ölçeğinde hazırlanmıştır. Demografik bilgilerde, yaş, cinsiyet, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, aile geliri, öğretim

görülen fakülte ve öğrencilerin memleketleri ve kaçınıcı sınıfta olduklarına dair ifadeler yer almıştır. Anket formu, 36 sorudan meydana gelmiştir.

3.3 Araştırmanın Örneklemi

Araştırma, Sakarya Üniversitesi, 4 yıllık bölümlerinde öğrenim gören 3. ve 4. Sınıf öğrencilerini kapsamaktadır. İstatistiki olarak, 50626 öğrenciyi temsil gücüne sahip olduğu tespit edilen 513 öğrenci araştırmaya katılmıştır. Araştırma örnekleme, tesadüfi örnekleme metodu kullanılarak elde edilmiştir.

3.4. Araştırmanın Kısıtları

Araştırma, gençler üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın yeri olarak Sakarya Üniversitesi seçilmiştir. Bunun nedeni ise, diğer üniversitelerde de araştırma yapmanın zaman ve maliyet açısından güçlüklerinin göz önünde bulundurulmasıdır.

3.5. Araştırma Süreci

Araştırma sürecinde, literatür taraması yapılmıştır. Literatür taraması sonrasında, kadına yönelik aile içi şiddeti içeren kaynaklar ile ASPB ve KSGM'nin kaynaklarından yararlanılmıştır. Literatür çalışmasının ardından, anket soruları hazırlanmıştır ve anketin geçerlik ve güvenirlik analizleri yapılmıştır. Tüm bu süreçler sonrası, 20 öğrenciyle pilot çalışma gerçekleştirilmiştir. Anket formuna dair analizlerin ardından, anketin öğrencilere uygulanması 1 haftada tamamlanmıştır.

3.6. Araştırmanın Bulguları ve Analizi

Araştırma sonucunda elde edilen veriler analiz edilmiş ve aşağıda verilmiştir.

3.6.1. Güvenirlik Testi

Tablo 1: Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Algısı ve Farkındalık Düzeyi

	Cronbach's Alpha	Madde Sayısı
KYAIŞAF	0,803	36

Kadına yönelik aile içi şiddet algı ve farkındalık düzeyi ölçeği 36 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin iç tutarlılığı 0,803 değeri ile yüksektir.

3.6.2.Faktör Analizi

Tablo 2: KMO Tablosu

KMO		
Kaiser-Meyer-Olkin Örnekleme Yeterliliğinin Ölçümü		,949
Bartlett's Küresellik Testi	Approx. Chi-Square	10776,352
	Df	630
	Sig.	,000

KMO değeri, %40'dan fazla olduğu için (0,949), Bartlett's Sig. Değeri (0,000) < 0,05 olduğu için faktör analizine uygundur diyebiliriz.

Tablo 3: Faktör Analizi Bulguları

	Faktör 1	Faktör 2	Faktör 3
Soru 4	0,945		
Soru 2	0,919		
Soru 1	0,911		
Soru 7	0,891		
Soru 6	0,864		
Soru 5	0,833		
Soru 12	0,828		
Soru 8	0,784		
Soru 10	0,746		
Soru 9	0,719		
Soru 13	0,658		
Soru 11	0,567		

Tablo 3 ‘ün Devamı

Soru 15	0,559		
Soru 3	0,531		
Soru 16	0,488		
Soru 23	0,842		
Soru 24	0,831		
Soru 21	0,814		
Soru 20	0,77		
Soru 25	0,594		
Soru 26	0,572		
Soru 22	0,552		
Soru 17	0,507		
Soru 35	0,388		
Soru 32		0,759	
Soru 31		0,737	
Soru 33		0,59	
Soru 36		0,557	
Soru 27		0,551	
Soru 28		0,517	
Soru 30		0,47	
Soru 29		0,463	

Verilen sonuçlara göre 1. faktör 15 soruyu, 2. faktör 9 soruyu, 3 faktör ise 8 soruyu içermektedir.

3.6.3.Normallik Testi

Tablo 4: Kolmogorov Simirnov Testi

One-Sample Kolmogorov-Smirnov Test		Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Algı ve Farkındalık Düzeyi
N		513
Normal Parametreler ^{a,b}	Ortalama	2,3131
	Standart Sapma	,37960
En Aşırı Farklılıklar	Kesin	,158
	Pozitif	,158
	Negatif	-,113
Kolmogorov-Smirnov Z		,158
Sig. (2-tailed)		,000

Kadına yönelik aile içi şiddet algı ve farkındalık düzeyi ölçeğinin anlamlılık düzeyi ($P=0,000$; $P<0,05$) çıkmıştır. Bu sonuca göre normal dağılım göstermemektedir. Bu nedenle yapılacak olan analizlerde parametrik olmayan testler uygulanacaktır.

3.6.4.Demografik Özelliklerin Dağılımı

Tablo 5: Demografik Özelliklerin Yüzde Dağılımları

Özellikler	Seçenekler	f	%
Cinsiyetiniz	Kadın	260	50,7
	Erkek	253	49,3
Sınıfınız	3. Sınıf	252	49,1
	4. Sınıf	259	50,5
Annenizin Eğitim Durumu	İlkokul	221	43,1
	Ortaokul	98	19,1
	Lise	93	18,1
	Lisans	95	18,5
	Lisansüstü	6	1,2
Babanızın Eğitim Durumu	İlkokul	152	29,6
	Ortaokul	112	21,8
	Lise	165	32,2
	Lisans	74	14,4
	Lisansüstü	10	1,9
Yaşınız	18-20	203	39,6
	21-23	229	44,6
	24-26	64	12,5
	27-29	12	2,3
	30+	5	1,0
	1400-2500 TL	187	36,5

Tablo 5'in devamı

Aile Geliriniz	2501-3500 TL	147	28,7
	3501-4500 TL	99	19,3
	4501-5500 TL	40	7,8
	5501 TL+	40	7,8
Memleketiniz	Marmara Bölgesi	160	31,2
	Ege Bölgesi	32	6,2
	Akdeniz B.	26	5,1
	Karadeniz B.	112	21,8
	İç Anadolu B.	66	12,9
	D. Anadolu B.	62	12,1
	G. Doğu Anadolu B.	36	7,0
	Yabancı Öğrenci	19	3,7

Ankete katılanların; cinsiyet değişkenine göre 260 kişinin kadın, 253 kişinin erkek olduğu görülmektedir. Katılımcıların oranları ise %50,7 kadın, %49,3 erkektir. Sakarya Üniversitesi'nde 3.sınıfa giden 252 öğrenciye, 4. sınıfa giden 259 öğrenciye anket uygulanmıştır. Ankete katılanların %49,1'ı 3. Sınıf, %50,5'si ise 4. Sınıftır.

Anne eğitim düzeylerine göre ilkokul mezunu 221 kişi (%43,1), ortaokul mezunu 98 kişi (%19,1), lise mezunu 93 kişi (%18,1), lisans mezunu 95 kişi (%18,5) ve lisansüstü 6 kişi (%1,2) bulunmaktadır.

Baba eğitim düzeylerine göre ilkokul mezunu 152 kişi (%29,6), ortaokul mezunu 112 kişi (%21,8), lise mezunu 165 kişi (%32,2), lisans mezunu 74 kişi (%14,4) ve lisansüstü 10 kişi (%1,9) bulunmaktadır.

Katılımcıların yaş kategorilerine göre; 18-20 yaş aralığı 203 kişi (%39,6), 21-23 yaş aralığı 229 kişi (%44,6), 24-26 yaş aralığı 64 kişi (%12,5), 27-29 yaş aralığı 12 kişi (%2,3) ve 30 yaş üstü 5 kişi (%1) bulunmaktadır.

Aile gelirlerine göre; 1400-2500 TL gelire sahip 187 kişi (%36,5), 2501-3500 TL gelire sahip 147 kişi (%28,7), 3501-4500 TL gelire sahip 99 kişi (%19,3), 4501-5500 TL gelire sahip 40 kişi (%7,8) ve 5501 TL üzeri gelire sahip 40 kişi (%7,8) bulunmaktadır.

Katılımcıların memleket/doğduğu bölgeler ise; Marmara Bölgesi 160 kişi (%31,2) , Ege Bölgesi 32 kişi (%6,2), Akdeniz Bölgesi 26 kişi (%5,1), Karadeniz Bölgesi 112 kişi (%21,8), İç Anadolu Bölgesi 66 kişi (%12,9), D.Anadolu Bölgesi 62 kişi (%12,1), G.Doğu Anadolu Bölgesi 36 kişi (%7,0) ve yabancı öğrenci 19 kişi (%3,7) şeklindedir.

3.6.5. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Algı ve Farkındalık Düzeyi Ölçeğinin Ortalamaları ve Standart Sapmaları

Tablo 6: Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Algı ve Farkındalık Düzeyi Ölçeğinin Dağılımı

İfadeler (n=513)	Standart Sapma	Ortalama
	%	%
Şiddetin Tanınması ve Türleri		
Erkek, bazı durumlarda eşine fiziksel şiddet (tokat, yumruk vb.) uygulayabilir.	,034	1,26
Erkek, kadına para vermeyebilir ya da kadının parasını elinden alabilir.	,035	1,28
Erkek, kadının iş hayatına katılımı konusunda, istediği kararı vermekte özgürdür.	,050	1,62
Erkek, kadına aşağılayıcı ve uygunsuz sözler kullanabilir.	,030	1,19
Erkek, kadını cinsel ilişki konusunda zorlayabilir.	,039	1,27
Erkek, sinirlendiğinde kadına kötü sözler söyleyebilir.	,035	1,37

Tablo 6'nın devamı

Şiddette Erkeğin Durumu		
Erkek, kadın tarafından tahrik edildiğinde şiddet uygulayabilir.	,033	1,33
Kadına yönelik şiddet, erkeğin haklı gerekçesi olduğunda kabul edilebilir.	,035	1,32
Evde kararları erkek almalı, kadın bu kararlara uymalıdır.	,045	1,54
Kadın, her şartta ve her durumda erkeğin sözünü dinlemelidir.	,045	1,57
Erkekler, doğası gereği şiddet uygular.	,045	1,47
Şiddetin Nedenleri		
Kadına yönelik şiddet, kadını terbiye etmek amacıyla kullanılabilir.	,034	1,28
Kadın, erkeğin isteklerini yerine getirmezse; erkek kadına şiddet uygulayabilir.	,035	1,28
Kadınların bazı davranışları, erkeğin şiddet uygulamasını zorunlu hale getirmektedir.	,043	1,52
Kadın, erkeği sorguladığında, erkek şiddet uygulayabilir.	,031	1,26
Erkeğin, kadına şiddet uygulaması dinsel inanca uygundur.	,034	1,28
Şiddetin Sonuçları		
Erkek, kadına şiddet uyguladığında hukuki yollarla cezalandırılmalıdır.	,052	4,43
Kadın-erkek arasında tartışma olduğunda, erkek kadına şiddet uygularsa, aradaki sevgi bağı yok olur.	,059	4,00
Erkek, kadına şiddet uygularsa eşler kesinlikle boşanmalıdır	,057	3,43
Kadın aile içi şiddete maruz kaldığında, devlet tarafından koruma altına alınmalıdır.	,048	4,40
Kadına yönelik şiddet, aile huzurunun bozulmasının temel nedenidir.	,052	4,33

Tablo 6'nın devamı

Şiddetin Önlenmesi		
Kadın şiddete maruz kaldığında, erkeğe aynı şekilde karşılık verebilir.	,065	3,22
Kadına yönelik şiddetin önlenmesi, toplumun eğitim ve bilinçlendirilmesine bağlıdır.	,047	4,46
Şiddetin önlenmesi tüm toplumun sorumluluğundadır.	,043	4,53
Kadınlar, şiddeti önleyebilir.	,051	3,73
Kadına yönelik şiddetin önlenmesi, devletin sorumluluğundadır.	,052	3,91
Şiddete Yönelik Tepkiler ve Şiddetin Saklanması		
Kadına yönelik şiddet, şiddetin derecesine göre bazen hoş görülebilir.	,043	1,52
Kadın, şiddete maruz kaldığında, bunu aile sırrı olarak saklamalıdır.	,047	1,55
Kadına yönelik şiddetin, günümüzde çok abartıldığını düşünüyorum.	,055	1,74
Bir şiddet vakası gördüğümde müdahale etmemeyi tercih ederim.	,055	1,93
Kadına yönelik aile içi şiddet bir aile sorunudur, aile içinde çözümlenmelidir.	,057	2,19
Şiddete Yönelik Yaklaşımlar		
Kadına yönelik şiddet denince, akla fiziksel şiddet gelmektedir.	,064	2,82
Küçük dokunmalar ve vurmalar şiddet olarak görülmemelidir.	,047	1,79
Kadına yönelik şiddetin bazı durumlarda gerekli olduğunu düşünüyorum.	,046	1,52
Kadına yönelik şiddet hiçbir zaman sorunların çözümü değildir.	,062	4,20
Kadına yönelik şiddet, erkek için itaat ve yönetim aracıdır.	,059	1,73

Kadına yönelik aile içi şiddet algı ve farkındalık düzeyi ifadeleri boyutlara göre ele alındığında şiddetin tanınması ve türleri boyutunda erkek, kadının iş hayatına katılımı konusunda, istediği kararı vermekte özgürdür sorusu; şiddette erkeğin durumu boyutunda kadın, her şartta ve her durumda erkeğin sözünü dinlemelidir sorusu; şiddetin nedenleri boyutunda kadınların bazı davranışları, erkeğin şiddet uygulamasını zorunlu hale getirmektedir sorusu; şiddetin sonuçları boyutunda erkek, kadına şiddet uyguladığında hukuki yollarla cezalandırılmalıdır sorusu; şiddetin önlenmesi boyutunda şiddetin önlenmesi tüm toplumun sorumluluğundadır sorusu; şiddete yönelik tepkiler ve şiddetin saklanması boyutunda kadına yönelik aile içi şiddet bir aile sorunudur, aile içinde çözümlenmelidir sorusu; şiddete yönelik yaklaşımlar boyutunda kadına yönelik şiddet hiçbir zaman sorunların çözümü değildir sorusu ortalamalar açısından ön plana çıkmaktadır.

Ön plana çıkan bu sorulara göre, kadına yönelik aile içi şiddet, öğrencilerin çoğu tarafından aile içinde çözümlenmesi gereken bir mesele olarak görülmektedir. Kadına yönelik aile içi şiddet, öğrenciler tarafından aile sorunu olarak nitelendirilmiştir.

Diğer yandan, öğrencilerin çoğu, kadına yönelik aile içi şiddeti, tüm toplumun çözmesi gereken bir sorun olarak nitelendirmiştir. Bu durum, kadına yönelik aile içi şiddetin toplumsal bir konu olarak algılanıp algılanmadığı noktasında çelişkili sonuçlar ortaya koymuştur. Öğrencilerin kadına yönelik aile içi şiddeti algılama biçimleri (toplumsal sorun mu aile sorunu mu?) farklılık göstermektedir. Kadına yönelik aile içi şiddetin toplumsal bir sorun olarak algılanmaması, bu şiddetin, kapalı alanlar ardında saklı kalan bir sorun olarak devam etmesine neden olacaktır. Bu sorunun toplumsallaştırılması önemli bir noktada yer almaktadır.

Öğrencilerin çoğu, erkek, kadına şiddet uygularsa eşler kesinlikle boşanmalıdır şeklinde bir bakış açısına sahiptir. Boşanmak, bu sorunun çözümlenmesinde bir çözüm olarak görülebilir fakat önemli olan nokta şiddetin daha gerçekleşmeden önlenmesidir. Şiddetin ortaya çıkması muhakkak ki bir çözüm gerektirecektir. Bu boşanma ya da uzaklaştırma şeklinde olabilmektedir. Fakat, en önemli çözüm şiddetin daha ortaya çıkmadan, kaynağında önlenmesidir. Bu da öğrencilerin-gençlerin bilinçlendirilmesi, bazı eğitimlere tabi tutulması gibi şekillerde olabilecektir.

Öğrenciler, kadına yönelik aile içi şiddetin sorunların çözümü değil, kaynağı olduğunun bilincindedir. Bu noktada şiddetin, sorunların kaynağı olarak algılandığı düşünülmektedir.

Kadına yönelik aile içi şiddet, öğrencilerin çoğu tarafından sadece fiziksel şiddet olarak algılanmaktadır. Bu noktada, öğrencilerin şiddeti çok boyutlu olarak değerlendirmedeği ortaya çıkmaktadır. Şiddetin diğer türlerinin (duygusal, ekonomik, cinsel vb.) bilinmediği ya da şiddetin diğer türlerinin, şiddet olarak algılanmadığı sonucuna varılmaktadır.

Çarpıcı bir sonuç olarak ise, öğrencilerin şiddet vakasıyla karşılaştığında müdahale etmek yerine, çekinceli davranmasıdır. Bunun sebebinin ise, gelecek olumsuz tepkiler ve şiddetin aile içi olarak görülüp müdahale edilmemesi olarak düşünülmektedir.

Tablo 7: Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Algı ve Farkındalık Düzeyi Ölçeğinin Boyutları Ortalamaları ve Standart Sapmaları

Boyutlar	Ortalama	Standart Sapma
Şiddetin Tanınması ve Türleri	1,33	0,029
Şiddette Erkeğin Durumu	1,44	0,033
Şiddetin Nedenleri	1,32	0,028
Şiddetin Sonuçları	4,11	0,039
Şiddetin Önlenmesi	3,97	0,035
Şiddete Yönelik Tepkiler ve Şiddetin Saklanması	1,78	0,037
Şiddete Yönelik Yaklaşımlar	2,41	0,030
KYAIŞAF (Genel)	2,31	0,037

Kadına yönelik aile içi şiddet algı ve farkındalık düzeyi ölçeği ($X=2,31$) ortalaması kısmen yüksek çıkmıştır. Boyutları incelediğimizde şiddetin sonuçları boyutu ön planda görülmektedir.

3.6.6.Korelasyon Analizi

H₀: Şiddet yaklaşımları ile şiddet nedenleri arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

H₁: Şiddet yaklaşımları ile şiddet nedenleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H_{0,2}: Şiddetin önlenmesi ile şiddet sonuçları arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

H₂: Şiddetin önlenmesi ile şiddet sonuçları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H_{0,3}: Şiddete yönelik tepkiler ve şiddetin saklanması ile şiddet yaklaşımları arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

H₃: Şiddete yönelik tepkiler ve şiddetin saklanması ile şiddet yaklaşımları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H_{0,4}: Şiddete erkeğin durumu ile şiddet nedenleri arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

H₄: Şiddete erkeğin durumu ile şiddet nedenleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H_{0,5}: Demografik özellikler ile kadına yönelik aile içi şiddet algısı arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

H₅: Demografik özellikler ile kadına yönelik aile içi şiddet algısı arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Tablo 8: Şiddet Yaklaşımları ile Şiddet Nedenlerinin Korelasyonu

		Şiddet Yaklaşımlar	Şiddet Nedenleri
Şiddet Yaklaşımlar	Correlation Coefficient	1,000	,418**
	Sig. (2-tailed)	.	,000
	N	513	513
Şiddet Nedenleri	Correlation Coefficient	,418**	1,000
	Sig. (2-tailed)	,000	.
	N	513	513
**p<0.01 düzeyinde anlamlıdır			

Verilen sonuçlara göre (N) Spearman korelasyon katsayısı 0,418** çıkmıştır. Yani şiddet yaklaşımları ile şiddet nedenleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Bu sonuca göre şiddet yaklaşımları ile şiddet nedenleri arasında orta düzeyde pozitif yönlü bir ilişki vardır. H₁ hipotezi kabul edilir.

Tablo 9: Şiddetin Önlenmesi ile Şiddet Sonuçları Korelasyonu

		Şiddet Önlenmesi	Şiddet Sonuçları
Şiddet Önlenmesi	Correlation Coefficient	1,000	,495**
	Sig. (2-tailed)	.	,000
	N	513	513
Şiddet Sonuçları	Correlation Coefficient	,495**	1,000
	Sig. (2-tailed)	,000	.
	N	513	513
**p<0.01 düzeyinde anlamlıdır			

Verilen sonuçlara göre (N) Spearman korelasyon katsayısı 0,495** çıkmıştır. Yani şiddetin önlenmesi ile şiddet sonuçları arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Bu sonuca göre şiddet önlenmesi ile şiddet sonuçları arasında orta düzeyde pozitif yönlü bir ilişki vardır. H₂ hipotezi kabul edilir.

Tablo 10: Şiddete Yönelik Tepkiler ve Şiddetin Saklanması ile Şiddet Yaklaşımları Korelasyonu

		Şiddet Tepkileri ve Saklanması	Şiddet Yaklaşımları
Şiddet Tepkileri ve Saklanması	Correlation Coefficient	1,000	,454**
	Sig. (2-tailed)	.	,000
	N	513	513
Şiddet Yaklaşımları	Correlation Coefficient	,454**	1,000
	Sig. (2-tailed)	,000	.
	N	513	513
**p<0.01 düzeyinde anlamlıdır			

Verilen sonuçlara göre (N) Spearman korelasyon katsayısı 0,454** çıkmıştır. Yani şiddete yönelik tepkiler ve şiddetin saklanması ile şiddet yaklaşımları arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Bu sonuca göre şiddete yönelik tepkiler ve şiddetin saklanması ile şiddet yaklaşımları arasında orta düzeyde pozitif yönlü bir ilişki vardır. H₃ hipotezi kabul edilir.

Tablo 11: Şiddette Erkeğin Durumu ile Şiddet Nedenleri Korelasyonu

		Şiddet Erkek Durumu	Şiddet Nedenleri
Şiddet Erkek Durumu	Correlation Coefficient	1,000	,673**
	Sig. (2-tailed)	.	,000
	N	513	513
Şiddet Nedenleri	Correlation Coefficient	,673**	1,000
	Sig. (2-tailed)	,000	.
	N	513	513
**p<0.01 düzeyinde anlamlıdır			

Verilen sonuçlara göre (N) Spearman korelasyon katsayısı 0,673** çıkmıştır. Yani şiddette erkeğin durumu ile şiddet nedenleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Bu sonuca göre şiddette erkeğin durumu ile şiddet nedenleri arasında kuvvetli-yüksek düzeyde pozitif yönlü bir ilişki vardır. H₄ hipotezi kabul edilir.

Tablo 12: Demografik Özellikler ile Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Algı ve Farkındalık Düzeyi Korelasyonu

		Demografikler	KYAİŞAF
Demografikler	Correlation Coefficient	1,000	,218**
	Sig. (2-tailed)	.	,000
	N	513	513
KYAİŞAF	Correlation Coefficient	,218**	1,000
	Sig. (2-tailed)	,000	.
	N	513	513
**p<0.01 düzeyinde anlamlıdır			

Verilen sonuçlara göre (N) Spearman korelasyon katsayısı 0,218** çıkmıştır. Yani demografik özellikler ile kadına yönelik aile içi şiddet algı ve farkındalık düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Bu sonuca göre demografik özellikler ile kadına yönelik aile içi şiddet algısı arasında zayıf-düşük düzeyde pozitif yönlü bir ilişki vardır. H₅ hipotezi kabul edilir.

Katılımcıların kadına yönelik aile içi şiddet algı ve farkındalık düzeyleriyle yaş, cinsiyet ve memleketlerine göre ilişkileri korelasyon analiziyle incelenmiştir. Elde edilen bulgulara göre **p<0.01 anlamlılık düzeyinde kişilerin memleketleri, cinsiyetleri ve yaşları ile kadına yönelik aile içi şiddet algı ve farkındalık düzeyleri arasında düşük düzeyde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. N Spearman korelasyon katsayıları sırasıyla 0,251**, 0,294** ve 0,135**'tir.

3.6.7. Mann- Whitney U Testi

H_{0,6} = Kadın katılımcıların kadına yönelik aile içi şiddet algı ve farkındalık düzeyi ile erkek katılımcıların kadına yönelik aile içi şiddet algıları farklılık göstermez

H_6 = Kadın katılımcıların kadına yönelik aile içi şiddet algı ve farkındalık düzeyi ile erkek katılımcıların kadına yönelik aile içi şiddet algıları farklılık gösterir.

Tablo 13: Üniversite Gençlerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Kruskal Mann-Whitney U Testi

	Cinsiyet	N	Sıra Ortalama	Sıra Toplamı	U Değeri	P
KYAIŞAF	Kadın	260	214,14	55677,50	21747,5	0,00
	Erkek	253	301,04	76163,50		

Verilen sonuçlara göre ($P=0,00$ $P < 0,05$) yani aralarında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Erkek ($X=2,43$) öğrencilerin kadın ($X=2,19$) öğrencilere göre kadına yönelik aile içi şiddet algı ve farkındalık düzeyi yüksektir.

$H_{0,7}$ = 3. Sınıf üniversite gençlerinin kadına yönelik aile içi şiddet algı ve farkındalık düzeyi ile 4. Sınıf üniversite gençlerinin kadına yönelik aile içi şiddet algı ve farkındalık düzeyi farklılık göstermez.

H_7 = 3. Sınıf üniversite gençlerinin kadına yönelik aile içi şiddet algı ve farkındalık düzeyi ile 4. Sınıf üniversite gençlerinin kadına yönelik aile içi şiddet algı ve farkındalık düzeyi farklılık gösterir.

Tablo 14: Üniversite Gençlerinin Sınıf Değişkenine Göre Mann-Whitney U Testi

	Cinsiyet	N	Sıra Ortalama	Sıra Toplamı	U Değeri	P
KYAIŞAF	3.Sınıf	252	253,84	63968,00	32090,0	0,744
	4.Sınıf	259	258,10	66848,00		

Verilen sonuçlara göre ($P=0,744$ $P > 0,05$) yani aralarında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Sınıf ortalamaları 1,51'dir. Bu durumda üniversite gençlerinin kadına yönelik aile içi şiddet algı ve farkındalık düzeyi düşüktür. 3. sınıf ve 4. sınıf

öğrencilerinin kadına yönelik aile içi şiddet algı ve farkındalık düzeyleri karşılaştırıldığında, 4. sınıf öğrencilerinde algı ve farkındalık daha yüksektir.

3.6.8. Kruskal Wallis H Testi

$H_{0,8}$ = Üniversite gençlerinin bölgelere göre kadına yönelik aile içi şiddet algı ve farkındalık düzeyi farklılık göstermez.

H_8 = üniversite gençlerinin bölgelere göre kadına yönelik aile içi şiddet algı ve farkındalık düzeyi bölgelere göre farklılık gösterir.

Tablo 15: Üniversite Gençlerinin Bölgelerine Göre Kruskal Wallis H Testi

BÖLGELER	N	SIRA ORTALAMASI	S.D	X^2	P
MARMARA B.	160	224,07	7	49,034	0,000
EGE B.	32	221,94			
AKDENİZ B.	26	262,92			
KARADENİZ B.	112	241,25			
İÇ ANADOLU B.	66	234,57			
D.ANADOLU B.	62	322,54			
G.DOĞU ANADOLUB.	36	352,69			
YABANCI ÖĞRENCİ	19	360,87			

Verilen sonuçlar göre Sig. (P = 0,000) $P < 0,05$ olduğu için farklı bölgelerde doğmuş üniversite gençlerinin kadına yönelik aile içi şiddet algı ve farkındalık düzeyinde farklılık bulunmaktadır. H_8 kabul edilir.

Post Hoc Tests – Tamhane sonuçlarına göre Marmara ile D. Anadolu, Marmara ile Güney D. Anadolu, Ege ile Doğu Anadolu, Ege ile Güney D. Anadolu, Akdeniz ile Güney D. Anadolu, Karadeniz ile D. Anadolu, Karadeniz ile Güney D. Anadolu, İç Anadolu ile D. Anadolu ve İç Anadolu ile G. Doğu Anadolu bölgeleri kadına yönelik

aile içi şiddet algı ve farkındalık düzeyi farklılık göstermektedir. En çok farklılık gösteren bölge G. Doğu Anadolu Bölgesi'dir. ($X=2,6181$)

Kadına yönelik aile içi şiddet algı ve farkındalık düzeyinin bölgeler arasında farklılık göstermesinde, sosyo-kültürel belirleyiciler, ataerkil aile yapıları ve ailelerin yetiştirme tarzı gibi faktörlerin etkili olduğu düşünülmektedir.

$H_{0,9}$ = Anne eğitim düzeyleri kadına yönelik aile içi şiddet algı ve farkındalık düzeyi farklılık göstermez.

H_9 = Anne eğitim düzeyleri kadına yönelik aile içi şiddet algı ve farkındalık düzeyi farklılık gösterir.

Tablo 16: Üniversite Gençlerinin Anne Eğitimlerine Göre Kruskal Wallis H Testi

EĞİTİM	N	Sıra Ortalaması	s.d	X^2	P
İlkokul	221	246,33	4	5,256	,262
Ortaokul	98	262,03			
Lise	93	248,95			
Lisans	95	279,94			
Lisansüstü	6	329,58			

Verilen sonuçlar göre Sig. ($P = 0,262$) $P > 0,05$ olduğu için üniversite gençlerinin anne eğitim durumları ile kadına yönelik aile içi şiddet algı ve farkındalık düzeyi arasında farklılık bulunmamaktadır. Yani $H_{0,9}$ hipotezi kabul edilir.

$H_{0,10}$ = Baba eğitim düzeyleri kadına yönelik aile içi şiddet algı ve farkındalık düzeyinde farklılık göstermez.

H_{10} = Baba eğitim düzeyleri kadına yönelik aile içi şiddet algı ve farkındalık düzeyinde farklılık gösterir.

Tablo 17: Üniversite Gençlerinin Baba Eğitimlerine Göre Kruskal Wallis H Testi

EĞİTİM	N	Sıra Ortalaması	s.d	X ²	P
İlkokul	152	257,54	4	3,480	,481
Ortaokul	112	243,30			
Lise	165	255,38			
Lisans	74	283,09			
Lisansüstü	10	235,90			

Verilen sonuçlar göre Sig. (P = 0,481) $P > 0,05$ olduğu için üniversite gençlerinin baba eğitim durumları ile kadına yönelik aile içi şiddet algı ve farkındalık düzeyi arasında farklılık bulunmamaktadır. Yani $H_{0,10}$ hipotezi kabul edilir.

$H_{0,11}$ = Gelir düzeylerine göre kadına yönelik aile içi şiddet algı ve farkındalık düzeyi farklılık göstermez.

H_{11} = Gelir düzeylerine göre kadına yönelik aile içi şiddet algı ve farkındalık düzeyi farklılık gösterir.

Tablo 18: Üniversite Gençlerinin Aile Geliri Değişkenine Göre Kruskal Wallis H Testi

AİLE GELİRİ	N	Sıra Ortalaması	s.d	X ²	P
1400-2500 TL	187	249,20	4	1,292	,863
2501-3500 TL	147	256,78			
3501-4500 TL	99	269,36			
4501-5500 TL	40	256,91			
5501 TL +	40	263,78			

Verilen sonuçlar göre Sig. ($P = 0,863$) $P > 0,05$ olduğu için üniversite gençlerinin aile gelir düzeyleri ile kadına yönelik aile içi şiddet algı ve farkındalık düzeyi arasında farklılık bulunmamaktadır. Yani $H_{0,11}$ hipotezi kabul edilir.

SONUÇ

Kadına yönelik aile içi şiddet, insan hakları ve özgürlüklerini ihlal eden, tüm dünyanın mücadele ettiği önemli bir sorundur. Kadın ve erkek arasında gelişen eşitsiz güç ilişkileri bu şiddet türü üzerinden yürütülmektedir. Modernleşen toplum yapıları ve yükselen bilinç düzeylerine rağmen, kadına yönelik aile içi şiddet hala ciddi bir sorun olarak konumunu korumaktadır. Ve erkek, kadın üzerindeki egemenliğini şiddet kullanarak sürdürmeye çalışmaktadır.

Türkiye’de kadına yönelik aile içi şiddet, şiddet türleri bakımından artış göstermekte ve istenen oranlarda azalmamaktadır. Kadına yönelik aile içi şiddet, ülkemizde, kadına her alanda ve her türde zarar veren bir sorun haline gelmiştir. Geçmişte, kadına yönelik aile içi şiddet topluma çok yansımayan bir sorun iken, günümüzde bu sorun giderek toplumsallaşmaktadır. Fakat, bireyler tarafından bu sorun toplumsal bir sorun olarak görülmemektedir.

KSGM’nin 2008 yılı araştırmasına göre, Türkiye’de eğitim almamış ya da ilköğretimi tamamlamamış kadınların yarısından fazlası hayatlarının bir sürecinde, %17’si ise son 1 yıllık süreçte fiziksel şiddete uğramıştır. Eğitim seviyeleri arttıkça bu oranlar, % 27 ve % 10’lara kadar düşmektedir. Bu sonuçlara göre, kadınların eğitim seviyeleri arttıkça, hayatlarının herhangi bir sürecinde fiziksel şiddete uğrama ve son 1 yıllık süreçte fiziksel şiddete uğrama oranları da azalmaktadır. Eğitim düzeylerine göre, diğer şiddet türlerinin analizlerine ulaşılammıştır. Fakat, araştırmaya katılan kadınların % 44’ü duygusal şiddete, % 25’i ekonomik şiddete uğradığını belirtmiştir. Eğitim, şiddeti kabullenme ve buna izin verme noktasında büyük önem taşımaktadır. Eğitim düzeyi arttıkça, kadınlar şiddeti kabullenmemekte ve şiddete izin vermemektedir.

ASPB’nin 2014 yılı araştırmasına göre, eğitimi olmayan ya da ilkokulu bitirmemiş kadınların % 41’i hayatlarının bir sürecinde, % 8.1’i son 1 yıllık süreçte fiziksel şiddete uğramıştır. Bu kadınların cinsel şiddete uğrama oranları ise, hayatlarının herhangi bir sürecinde% 14.4, son 1 yıllık süreçte % 6.3’tür. Eğitim düzeyi arttıkça, bu oranlar fiziksel şiddette % 19 ve % 5’e ve cinsel şiddette % 5 ve % 2’lere kadar düşmektedir.

Araştırma sonuçları karşılaştırıldığında, kadınların eğitim düzeyi arttıkça, tüm şiddet türlerinin oransal olarak azaldığı görülmektedir.

KSGM'nin 2008 yılı araştırmasına göre, yaşamının herhangi bir döneminde fiziksel şiddete uğrayan kadınların en fazla olduğu bölge % 53'lük oran ile Kuzey D. Anadolu Bölgesi'dir. Son 1 yıllık süreçte şiddete uğrayan kadınların en fazla olduğu bölge ise, % 18'lik oran ile yine Kuzey D. Anadolu Bölgesi'dir. Hayatlarının herhangi bir sürecinde fiziksel şiddete uğrayan kadınların en az olduğu bölge, % 31'lik oran ile Ege Bölgesi'dir. Son 1 yıllık süreçte şiddete uğrayan kadınların en az olduğu bölge ise, % 5'lik oranla yine Ege Bölgesi'dir.

Hayatlarının herhangi bir sürecinde ve son 1 yıllık süreçte duygusal şiddete uğrayan kadınların oranları kırsal bölgede daha fazladır. Ekonomik şiddet bağlamında ise, kentte yaşayan kadınlar, kırdaki yaşayan kadınlara göre iki kat daha fazla bu şiddet türüne maruz kalmaktadır.

ASPB'nin 2014 yılı araştırmasına göre ise; fiziksel şiddetin en yaygın görüldüğü bölge - hayatlarının herhangi bir sürecinde- % 42'lik oran ile Orta Anadolu Bölgesi'dir. Aynı bölgede son 1 yıllık süreçte fiziksel şiddete uğrayan kadınların oranı ise, % 10.6'dır.

Cinsel şiddet oranlarına bakıldığında, Kuzey D. Anadolu'da kadınların % 16.2'si hayatlarının herhangi bir sürecinde % 8.3'ü son 1 yıllık süreçte cinsel şiddete uğramıştır. Araştırma sonuçlarına göre, Kuzey D. Anadolu, cinsel şiddetin en yaygın olduğu bölgedir. Cinsel şiddetin en az olduğu bölgeler ise, % 9'luk oranlarla Orta Anadolu, Batı Karadeniz ve Doğu Karadeniz'dir. Duygusal şiddet ise, en yüksek % 49.7 ile Orta Anadolu Bölgesi'nde, en düşük % 36.5 ile Doğu Karadeniz'de görülmektedir.

Bölgelere göre şiddet türleri ele alındığında, tüm şiddet türlerinde Batı Karadeniz'in en düşük oranlara sahip olduğu dikkat çekmektedir. Genel itibariyle, kırdaki tüm şiddet türlerinin daha fazla olduğu dikkat çekmektedir.

Evlilik biçimleri ele alındığında, Türkiye'de çiftlerin sadece % 24'ü evlilik kararını kendi aldığı görülmektedir. Evlilik yaşı, 18 yaş öncesi olan kadınların fiziksel şiddete maruz kalma oranı % 48 iken, bu oran 18 yaş sonrası evlenen kadınlarda % 31'e düşmektedir. Bu sonuç, evlilik yaşı küçüldükçe, şiddete maruz kalma oranının arttığını kanıtlar niteliktedir. Diğer şiddet türleri de 18 yaş öncesi ve sonrası kurulan evliliklerde benzer sonuçlar vermektedir. 18 yaş öncesi şiddete maruz kalma oranlarının tüm şiddet türlerinde daha yüksek olduğu görülmektedir.

ASPB ve KSGM'nin, 2008-2014 araştırmaları karşılaştırıldığında, hayatlarının herhangi bir sürecinde fiziksel şiddete uğrayan kadınların oranının % 3 azaldığı görülmektedir. Diğerk şiddet türleri ele alındığında, duygusal şiddet haricindeki tüm şiddet türlerinde oransal olarak düşüşler olduğu dikkat çekmektedir. Ayrıca evliliğın kuruluş biçiminde kararı çiftlerin alması ve evliliğın 18 yaş sonrasında kurulması, şiddetin azalmasında etkilidir.

Yapılan araştırmalarda, şiddet türlerinde azalmalar görülmekle birlikte, bu azalmaların dikkate değerk oranda olmadığı göze çarpmaktadır.

Kadına yönelik aile içi şiddete yönelik geliştirilen politikaların, polisiye faaliyetlerin ve kurumsal çalışmaların sayısında artışlar olmasına rağmen, Türkiye'de kadına yönelik aile içi şiddet istenilen düzeylerde azalmamaktadır. Bunun sebeplerinden biri, bu alanda geliştirilen politikaların ve yürütülen çalışmaların sadece kağıt üzerinde kalması ve etkin bir uygulama sahasının olmamasıdır. Türkiye'de kadına yönelik aile içi şiddete yönelik algı ve farkındalık düzeyinin düşük olması, bu alanda yapılan çalışmalara gereken önemin verilmemesine neden olmaktadır. Bireylerin, bu alanda yapılan çalışmalara ve geliştirilen politikalara dair bilgi seviyesinin düşük olması, kadına yönelik aile içi şiddeti önemli bir sorun olarak görmemesine neden olmaktadır. Kadına yönelik aile içi şiddete yönelik politikaların ve yapılan çalışmaların ülke düzeyinde daha görünür hale gelmesi ve öneminin vurgulanması, bu şiddetle mücadelede önemli bir adım olacaktır.

Kadına yönelik aile içi şiddet, bireyler tarafından görmezden gelinen bir sorun haline gelmiştir. Öyle ki, sokaklarda veya herhangi bir kamusal alanda rastlanan şiddet olaylarına karşı duyarsızlık ve tepkisizliğın had safhada olduğu görülmektedir Bireyler, şiddete müdahale etmek konusunda çekincelere sahiptir. Çünkü; bireyler, bu şiddeti bir aile sorunu olarak görmekte ve “aile meselesine karışmama”yı tercih etmektedir. Bu durum, birçok kadının vahşice dövülmesine hatta öldürülmesine yol açmaktadır.

Kadına yönelik aile içi şiddet, -belli bir noktaya kadar- kadınlar ve erkekler için “normal” kabul edilen bir durumdur. Bireylerin şiddeti kendi ilerinde ve söylemlerinde normalleştirmesi, şiddeti görünmez kılmaktadır.

şiddeti normalleştirmeyen fakat şiddete maruz kalan kadınlar, uğradığı şiddeti paylaşmakta zorluk çekmekte ya da paylaşmamaktadır. Kadın maruz kaldığı şiddeti

paylaştığında ise, çevresinden aldığı tepkiler nedeniyle şiddeti saklamaya yönelik davranışlar sergilemektedir. Şiddete maruz kalan kadın şiddeti paylaştığında, şiddetin normal olduğu, aile içerisinde böyle şeyler olabileceği, erkeğin bazı durumlarda şiddet uygulamasında bir sakınca olmadığına dair yanıtlar almaktadır. Bu durum, kadının şiddeti paylaşmasını zorlaştırmaktadır.

Toplumun kadına yönelik aile içi şiddeti normalleştirilmesi ve duyarsız kalması, toplumda kadına yönelik aile içi şiddete yönelik farkındalık düzeyinin düşük olduğunun göstergesidir. Kadına yönelik aile içi şiddetin, azalması ve hatta sona ermesi, toplumun algı ve farkındalık düzeyinin artırılması ile mümkün olacaktır. Özellikle, gelecek nesli kuracak olan gençlerin kadına yönelik aile içi şiddet algı ve farkındalık düzeylerinin yükseltilmesi, bu bağlamda önemli bir adım olacaktır.

Gençlerin kadına yönelik aile içi şiddet algı ve farkındalık düzeylerinin ölçülmesinin amaçlandığı araştırma sonuçlarına göre, şiddetin tanınması ve türleri boyutunda, “erkek, kadının iş hayatına katılımı konusunda, istediği kararı vermekte özgürdür” sorusu ön plana çıkmıştır. Bu sorunun ön plana çıkması, gençlerin ekonomik şiddeti tanımadığını ve erkeğin kadının iş hayatına katılımı konusunda kısıtlama hakkı olduğu yönünde bir algıya sahip olduğunu ortaya koymaktadır.

Şiddette erkeğin durumu boyutunda ise, “kadın, her şartta ve her durumda erkeğin sözünü dinlemelidir” ve “evde kararları erkek almalı, kadın bu kararlara uymalıdır” soruları ön plana çıkmaktadır. Bu sonuca göre, gençlerin büyük çoğunluğu erkek egemenliğini kabul etmektedir. Erkekler, doğası gereği şiddet uygular sorusu ön plana çıkan diğer bir sorudur. Bu sorunun ön plana çıkması, gençlerin şiddeti nedenselleştirdiği ve erkeğin şiddet uygulamasına “doğal” bir gerekçe sundukları sonucunu vermektedir.

Şiddetin nedenleri boyutunda, ön plana çıkan soru ise “kadınların bazı davranışları, erkeğin şiddet uygulamasını zorunlu hale getirmektedir” sorusudur. Bu sorunun ön plana çıkması, erkeğin şiddet uygulamayı istemediği, fakat şiddet uygulamak “zorunda” kaldığına dair algıların olduğunu ortaya koymaktadır. Şiddet, gençler tarafından nedenselleştirilmiştir. Ve şiddetin nedeni, kadının davranışlarıyla bağdaştırılmıştır. Hiçbir davranışın şiddet gerekçesi olmadığı, gençler tarafından göz ardı edilmiştir.

Şiddetin sonuçları boyutunda, “erkek, kadına şiddet uyguladığında hukuki yollarla cezalandırılmalıdır, kadın aile içi şiddete maruz kaldığında, devlet tarafından koruma altına alınmalıdır ve kadına yönelik şiddet, aile huzurunun bozulmasının temel nedenidir” soruları ön plana çıkmıştır. Gençler, kadına yönelik aile içi şiddet meydana geldiğinde, kadının koruma altına alınması, şiddet uygulayan erkeğin ise cezalandırılması gerektiğini düşünmektedir. Bu noktada, gençler şiddet uğrayan kadının korunması gerektiğinin bilincindedir ve şiddetin, aile huzurunu bozucu etkisinin farkındadır.

Şiddetin önlenmesi boyutunda, “kadına yönelik şiddetin önlenmesi, toplumun eğitim ve bilinçlendirilmesine bağlıdır, şiddetin önlenmesi tüm toplumun sorumluluğundadır ve kadına yönelik şiddetin önlenmesi, devletin sorumluluğundadır” soruları ön plana çıkmıştır. Bu soruların ön plana çıkması, gençlerin kadına yönelik aile içi şiddetin önlenmesi gerektiğine dair algıya sahip olduğunu göstermektedir. Ayrıca, gençler şiddetin önlenmesinde toplumun sorumluluğuna daha fazla önem vermektedir. Gençler, şiddeti kadınların önleyemeyeceğini düşünmektedir. Gençler, kadın şiddete maruz kaldığında, erkeğe aynı şekilde karşılık vermemesi gerektiğini düşünmektedir. Bu düşüncenin altında yatan nedenin, kadın ve erkek arasındaki güç eşitsizliği olduğu düşünülmektedir.

Şiddete yönelik tepkiler ve şiddetin saklanması boyutunda, “kadına yönelik aile içi şiddet bir aile sorunudur, aile içinde çözümlenmelidir” sorusu ön plana çıkmaktadır. Bu sorunun ön plana çıkması, şiddetin önlenmesi boyutunda ön plana çıkan “şiddetin önlenmesi tüm toplumun sorumluluğundadır” sorusunun ön plana çıkmasıyla çelişmektedir. Gençler, kadına yönelik aile içi şiddetin bir toplum sorunu mu yoksa aile sorunu mu olduğu konusunda yeterli farkındalığa sahip değildir. Kadına yönelik aile içi şiddetin, bir aile sorunu olarak görülmesi, gençlerin kadına yönelik aile içi şiddete yönelik algı ve farkındalıklarının düşük olduğunu göstermektedir. Ayrıca gençler, bir şiddet vakası gördüğünde müdahale etmemeyi tercih etmektedir. Böyle bir algının varlığı, gençlerin kadına yönelik aile içi şiddeti toplumsal bir sorun değil de aile sorunu olarak gördüğünü kanıtlar niteliktedir. Gençler, aile sorunu olarak gördükleri şiddet vakasına tercih etmemeyi en makul seçenek olarak görmektedir ya da şiddet vakasına müdahale ettiklerinde alacakları olumsuz tepkiden çekinmektedir.

Şiddete yönelik yaklaşımlar boyutunda, “kadına yönelik şiddet hiçbir zaman sorunların çözümü değildir” sorusu ön plana çıkmaktadır. Bu sorunun ön plana çıkması, gençlerin kadına yönelik aile içi şiddeti, sorunları çözümü yerine sorunların kaynağı olarak gördüğünü ortaya koymaktadır. “Kadına yönelik şiddet denince, akla fiziksel şiddet gelmektedir” sorusunun ön plana çıkması ise, gençlerin kadına yönelik aile içi şiddeti yalnızca fiziksel şiddet olarak algıladığını ve diğer şiddet türlerini tanımadığını ortaya çıkarmaktadır.

Boyutlar arasında yapılan korelasyonlara göre, şiddet yaklaşımları ile şiddet nedenleri arasında orta düzeyde pozitif yönlü bir ilişki olduğu, şiddet önlenmesi ile şiddet sonuçları arasında orta düzeyde pozitif yönlü bir ilişki olduğu, şiddete yönelik tepkiler ve şiddetin saklanması ile şiddet yaklaşımları arasında orta düzeyde pozitif yönlü bir ilişki olduğu, şiddete erkek durumu ile şiddet nedenleri arasında kuvvetli yüksek düzeyde pozitif yönlü bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır. Korelasyon sonuçlarına göre, şiddette erkeğin durumu, şiddetin nedenlerini oluşturmada büyük bir etkidir. Diğer korelasyonlarda yer alan gruplar birbirini orta düzeyde etkilemektedir.

Cinsiyet değişkenine göre yapılan Kruskal Mann Whitney U Testi’ne göre, erkek öğrencilerin kadına yönelik aile içi şiddet algı ve farkındalık düzeylerinin, kız öğrencilerden daha yüksek olduğu saptanmıştır.

3. ve 4. sınıf öğrencilerinin algı ve farkındalık düzeylerini ölçen Mann-Whitney U Testi’ne göre, gençlerin kadına yönelik aile içi şiddet algıları düşüktür. 3. sınıf ve 4. sınıf öğrencilerinin kadına yönelik aile içi şiddet algı ve farkındalık düzeyleri karşılaştırıldığında, 4. sınıf öğrencilerinin kadına yönelik aile içi şiddet algı ve farkındalık düzeyinin daha yüksek olduğu görülmüştür.

Katılımcıların bölgelerine göre Kruskal Wallis H Testi’ne göre, gençlerin kadına yönelik aile içi şiddet algı ve farkındalık düzeyi birçok bölgede farklılık göstermektedir. Ancak, en fazla farklılık gösteren bölge Güney D. Anadolu Bölgesi’dir. Bu sonuç, Güney D. Anadolu Bölgesi’nden gelen gençlerin kadına yönelik aile içi şiddet algı ve farkındalığının daha düşük olduğunu ortaya koymaktadır.

Gençlerin anne ve baba eğitimleri ile kadına yönelik aile içi şiddet algı ve farkındalık düzeylerinin ölçüldüğü Kruskal Wallis H Testi sonuçları, anne ve baba eğitim

düzeylerinin, gençlerin algı ve farkındalık düzeylerini etkilemediğini ortaya koymaktadır.

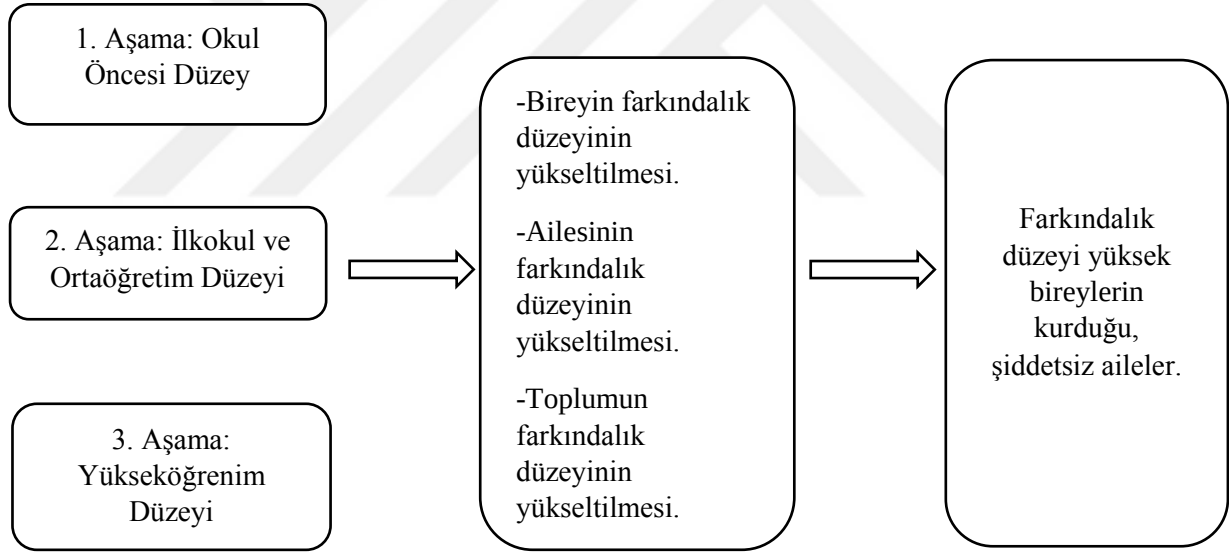
Gençlerin cinsiyet, yaş ve memleketleri ile yapılan korelasyonlara göre, gençlerin cinsiyet, yaş ve memleketleri, kadına yönelik aile içi şiddet algı ve farkındalık düzeylerini düşük düzeyde de olsa etkilemektedir.

Elde edilen tüm sonuçlara göre, gençlerin kadına yönelik aile içi şiddet algı ve farkındalık düzeylerinin artırılması gerekmektedir. Bu bağlamda gençlerin kadına yönelik aile içi şiddet algı ve farkındalık düzeylerinin artırılabilmesi için, bilinçlendirme ve eğitim programlarına ihtiyaç bulunmaktadır. Gençlere aşamalı olarak toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadına yönelik aile içi şiddet ile ilgili eğitimlerin planlanması gerekmektedir. İlk ve orta öğretim müfredatlarında, toplumsal cinsiyet eşitliği eğitimi yer almalı, ayrıca kadına yönelik aile içi şiddet ve toplumsal cinsiyet eşitliği ile ilgili programlar, bilinçlendirme çalışmaları ve yarışmalar düzenlenmelidir. İlköğretim ve ortaöğretim düzeyinde, çocukların geldikleri ailelerde şiddet olup olmadığı konusunda araştırma yapılmalı ve şiddete maruz kalan ya da şiddete tanık olan çocuklar ayrıca bir rehabilitasyon sürecine dahil edilmelidir. Okulların, şiddete maruz kalmış çocuklarla özellikle ilgilenmesi ve bu travmayı atlatması için gerekli çalışmalar yürütmesi gerekmektedir. Asıl farkındalık düzeyi, çocuklarda bu yaşlarda oluşmaktadır. Bu süreç yürütülürken, sadece çocuklar değil, ailelerin de katılımı sağlanmalıdır. Ve bu amaca yönelik seminer ve toplantılar düzenlenmelidir.

Yükseköğretim düzeyinde ise, her bölümde kadına yönelik aile içi şiddete dair, bilgilendirici dersler müfredata eklenmeli ve gençlerin farkındalık düzeyini artıracak sosyal faaliyet ve projelerin yapılması teşvik edilmelidir. Ayrıca, bu faaliyetlerin geliştirilmesinde gençler de teşvik edilmelidir. Gençlerin bu faaliyetleri geliştirmesinin teşvikinde, gençleri ödüllendirici uygulamalar getirilmelidir. Gençlerin şiddete maruz kalıp kalmadığı ya da şiddete tanık olup olmadığına yönelik araştırmalar yapılmalı, daha önce şiddetle tanışmış gençlere rehabilitasyon çalışmaları yükseköğretim düzeyinde de sağlanmalıdır. Bu tür çalışmalar iki aşamada yürütülmelidir. İlk aşamada, gençlerin kadına yönelik aile içi şiddete yönelik farkındalık düzeyinin yükseltilmesi yer almalıdır. İkinci aşamada ise, farkındalık düzeyi yükselen gençlerin, toplumun farkındalık düzeyini yükseltici çalışmalar yürütmesi yer almalıdır.

Farkındalık ve bilinçlendirme programlarının uygulanması ise 3 aşamada sürdürülmelidir. 1. aşamada, okul öncesi düzeyinde, eğitim, anlatı ve tiyatro çalışmalarının yapılması ve şiddete maruz kalan ya da şiddete tanık olan çocukların tespitinin yapılması; 2. aşamada ilkokul ve ortaöğretim düzeyinde eğitim, anlatı, tiyatro, seminer ve toplantı gibi etkinliklerin düzenlenmesi, şiddete maruz kalan ya da tanık olan çocukların tespitinin yapılması, 3. aşamada ise yükseköğretim düzeyinde, anlatı, tiyatro, eğitim, seminer, toplantı gibi etkinliklerin düzenlenmesi, şiddete maruz kalan ya da şiddete tanık olan gençlerin tespit edilmesi ve kadına yönelik aile içi şiddetle mücadeleye yönelik projeler geliştirmeye teşvik edilmesi gibi programlar yer almalıdır.

Farkındalık ve bilinçlendirme programlarını bir şekil ile özetlemek gerekirse;

Şekil 1: Çalışmada Önerilen Model

şeklinde bir sonuç elde edilmesi beklenmektedir. Şemaya göre, öğrenciler 3 düzeye ayrılmaktadır. Her düzeyde öğrencilere, kadına yönelik aile içi şiddet algı ve farkındalık düzeylerini yükseltmek amacıyla, farkındalık ve bilinçlendirme programları uygulanmalıdır. Bu programların uygulanması sonucunda, hem geleceğin bireyleri olan öğrencilerin farkındalık düzeyi hem içinde bulunduğu ailenin farkındalık düzeyi hem de bu bireylerin oluşturduğu toplumun farkındalık düzeyi yükselecektir. Son aşamada ise,

farkındalık düzeyi yükselen bireylerin kurduğu, şiddetin olmadığı aileler olacaktır. Tüm bu aşamalar, kadına yönelik aile içi şiddetin olmadığı bir toplumu meydana getirecektir.

KAYNAKÇA

Kitaplar

- Altınay A.G. ve Y. Arat. (2008). *Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddet*. Punto Yayınları: İstanbul.
- Atasü Topçuoğlu, R. (2013). "Sosyal Hizmet Uygulamaları". *Sosyal Hizmet Uygulamasında Kuram*. içinde Ed. İ. Tomanbay. Açıköğretim Fakültesi Yayınları: Eskişehir. ss.2-29.
- Bozatay Anbarlı, Ş. (2014). *Sosyoloji*. Beta Basım Yayın Dağıtım: İstanbul.
- Bozok, M. (2009). "Feminizmin Erkekler Cephesindeki Yankısı". *Cogito*, 58, ss.269–284.
- Buğra, A. (2015). "Sosyal Politika ve Toplumsal Cinsiyet Çalışmaları: Verimli Bir Birliktelik". *2000'ler Türkiye'sinde Sosyal Politika ve Toplumsal Cinsiyet*. içinde Der. S. Dedeoğlu, Elveren, A.Y. İmge Kitabevi: Ankara. ss.13-21.
- Doğan, İ. (2014). *Sosyoloji*. Pegem Akademi: Ankara.
- Fidan, F, S.A. Demir ve Nam D. (2013). "Sakarya'da Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet: Görünümü, Nedenleri ve Önlenmesine Yönelik Yaklaşımlar". *Aile İçi Şiddet ve Polis*. içinde. Ed. Gül, S.K. Polis Akademisi Yayınları:Ankara. ss.41-56.
- Giddens, A. (2013). *Sosyoloji*. (Çev. Hüseyin Özel vd.). Kırmızı Yayınları: İstanbul.
- Hanbay Çakır, E. , Gürel I. ve Otaran N. [t.y.]. *Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Nedenleri Sonuçları ve Alınacak Önlemler*. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Önlenmesi Projesi Yayını.
- Karınca, E. (2011). *Sorularla Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet*. Ankara Barosu Yayınları. Afşaroğlu Matbaası: Ankara.
- Korkut-Owen, F., & Owen, D. W. (2008). *Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet*. T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü: Ankara.
- Mavili, A. (2006). *Aile İçi Şiddet*. Elma Yayınevi: Ankara.
- Mor Çatı. (1996). *Evdeki Terör Kadına Yönelik Şiddet*. Mor Çatı Yayınları: İstanbul.
- Moroğlu, N. (2011). *Kadına ve Aile İçi Şiddete Son Vermek İçin Elele*. CM Basım Yayın: İstanbul.
- Sallan Gül, S. (2014). "Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet ve Yoksulluk Arasındaki İlişkiyi Sorgulamak". *Yoksulluk ve Kadın*. içinde Ed. Topçuoğlu, A, G. Aksan ve D. Alptekin. Ayrıntı Yayınları: İstanbul. ss.179-227.

- Suğur, S. (2009). "Kadına Yönelik Şiddetin Boyutları". *Toplumsal Yaşamda Kadın*. içinde. Ed. G. Y. Oğuz. Anadolu Üniversitesi Yayını: Eskişehir. ss.149-166.
- Şenbalkan, Ş. (2013). *Kadına Şiddet Madalyonun Öbür Yüzü*. IQ Kültür Sanat Yayıncılık: İstanbul.
- T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı. (2015). *Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması*. Elma Teknik Basım: Ankara.
- T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu. (1995). *Aile İçi Şiddetin Sebepleri ve Sonuçları*. Bizim Büro Basımevi: Ankara.
- T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. (2008). *Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle İlgili Ulusal ve Uluslararası Yasal Düzenlemeler*. Ankara.
- T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. (2009). *Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet*. Ankara.
- T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. (2009a). *Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı 2007-2010*. Gizben Matbaacılık: Ankara.
- T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. (2010). *Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması Özet Rapor*. Ankara.
- T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. (2012). *Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı 2012-2015*. Elma Teknik Basım: Ankara.
- Tjaden, P., & Thoennes, N. (2000). *Extent, Nature and Consequences of Intimate Partner Violence. Research Report*. U.S. Department of Justice Office of Justice Programs National Institute of Justice.
- UNICEF. (2000). *Domestic Violence Against Women and Girls*. UNICEF: Italy.
- United Nations (1993). *Declaration on elimination of violence against women, United Nations General Assembly resolution, Document GA/RES/48/104*. UN: NY.
- United Nations Entity for Gender Equality and the Empowerment of Women. (2011). *"Domestic Violence A Matter of Life. Guidebook On Protection of Victims of Domestic Violence"*. Ed.R. Gashi, L. Krasniqi, & M. A. Shahin.
- United Nations Entity for Gender Equality and the Empowerment of Women. (2012). *Say No-Unite 16 Days to End Violence*.
- Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu. (2012). *Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddet*. USAK: Ankara
- Vatandaş, C. (2003). *Aile Ve Şiddet: Türkiye'de Eşler Arası Şiddet*. Afyon: Afyon Kocatepe Üniversitesi Yayınları No:58

World Health Organization. (2002). *World Report on Violence and Health*. Geneva: WHO.

Yıldırım, Ş. (2016). "Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Kadına Yönelik Şiddet". *Sosyal Politikanın Cinsiyet Halleri*. içinde. Der. D.Ş. Kaylı, F. Şahin. ss.81-102. Nika Yayınevi: Ankara.

Süreli Yayınlar

Collins, R. (2012). "Entering and Leaving The Tunnel of Violence : Micro-Sociological Dynamics of Emotional Entrainment in Violent Interactions". *Current Sociology*, 61(2), ss.132–151.

Özbey, O. (2012). "Kadına Yönelik Şiddet - Şiddetin Temelleri". *Hukuk Gündemi*, 1, ss.37–39.

Page, A. Z., & İnce, M. (2008). "Aile İçi Şiddet Konusunda Bir Derleme". *Türk Psikoloji Yazıları*, 11(22), ss.81–94.

Seltzer, J. A., & Kalmuss, D. (1988). "Socialization and Stress Explanations for Spouse Abuse". *The University of North Carolina Press*, 67(2), ss.473–491.

Somunoğlu İkinci, S. (2014). "Toplumun Kanayan Yarası : Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Kavramı ve Yansımaları". *Ankara Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 13(2), ss.21–28.

Tatlılıoğlu, K., & Küçükköse, İ. (2015). "Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet: Nedenleri, Koruma, Önleme ve Müdahale Hizmetleri". *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(13), ss.194–209.

Diğer Yayınlar

Altıparmak, İ. B. (2015). *Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadelede Bir Sosyal Politika Örneği Olarak ŞÖNİM’ler Üzerine Nitel Bir Araştırma: Ankara Örneği*. Doktora Tezi. Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Bozkurt Şener, E. (2011). *Kadına Yönelik Aile İçi Şiddeti Önlemede 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun ve Değerlendirmesi*. Uzmanlık Tezi. Ankara: T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü.

Çiftci, F. (2013). *Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet ve Kadın Sığınmaevleri*. Yüksek Lisans Tezi. Kırıkkale: Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kaufman, M. (2009). "The Seven P’s of Men’s Violence". <http://www.michaelkaufman.com/wp-content/uploads/2009/01/kaufman-7-ps-of-mens-violence.pdf> Erişim Tarihi: 03.10.2017.

Koç, K. P. (2015). *Kadına Yönelik Cinsel Şiddet/Aydın-Efeler Mahallesi Örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Öztürk, A. B. (2014). *Erkeklik ve Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet: Eşine Şiddet Uygulayan Erkekler*. Doktora Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Öztürk, Ö. (2011). *Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Salman, Ö. (2011). *Aile Birliği’nin Korunmasında Aile İçi Şiddeti’nin Önlenmesine Yönelik Kamusal Politikalar*. Yüksek Lisans Tezi. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. (2017). Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Din Görevlilerinin Katkısının Sağlanması Projesi Protokolü. [http://kadininstatusu.aile.gov.tr/data/54295027369dc32358ee2bb4/din_g%C3%B6revlileri_protokolu_bgnt\[1\].pdf](http://kadininstatusu.aile.gov.tr/data/54295027369dc32358ee2bb4/din_g%C3%B6revlileri_protokolu_bgnt[1].pdf) Erişim Tarihi: 05.11.2017.
- T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. (2017a). 2009 Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele İçin Kadın Konuk Evleri Projesi/Aile İçi Şiddetle Mücadele Projesi. <https://kadininstatusu.aile.gov.tr/faaliyetler/projelerimiz/yurutulmekte-olan-projeler/uluslararası-projeler/2009-kadına-yönelik-siddetle-mucadele-icin-kadin-konuk-evleri-projesiaile-ici-siddetle-mucadele-projesi> Erişim Tarihi: 05.11.2017.
- T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. (2017b). Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede İşbirliği Protokolü. http://kadininstatusu.aile.gov.tr/data/54295027369dc32358ee2bb4/saglik_protokol.pdf Erişim Tarihi: 05.11.2017.
- T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. (2017c). Sosyal Destek Hattı. <http://alo183.aile.gov.tr/> Erişim Tarihi: 05.11.2017.
- T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. (2017d). Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi. <https://kadininstatusu.aile.gov.tr/uygulamalar/siddet-onleme-ve-izleme-merkezi> Erişim Tarihi: 01.11.2017.
- T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. (2017e). Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Geliştirilmesi Eşleştirme Projesi. <http://kadininstatusu.aile.gov.tr/projeler/tamamlanan-projeler/toplumsal-cinsiyet-esitliginin-gelistirilmesi-eslestirme-projesi> Erişim Tarihi: 05.11.2017.
- T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. (2017f). Toplumsal Cinsiyete Dayalı Şiddetle Mücadele ve Müdahale İnsani Yardım Programı. <https://kadininstatusu.aile.gov.tr/faaliyetler/projelerimiz/tamamlanan-projeler/ulusal-projeler/toplumsal-cinsiyete-dayali-siddetle-mucadele-ve-mudahale-insani-yardim-programi> Erişim Tarihi: 05.11.2017.
- T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. (2017g). Türkiye’de Kadın. <https://kadininstatusu.aile.gov.tr/uygulamalar/turkiyede-kadin> Erişim Tarihi: 30.10.2017.

T.C. Resmi Gazete. (2011). Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi. <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/03/20120308M1-1.pdf> Erişim Tarihi: 01.10.2017.

T.C. Resmi Gazete. (2012). Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun, 6284. <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/03/20120320-16.htm> Erişim Tarihi: 02.10.2017.

Türk Dil Kurumu (2017). Büyük Türkçe Sözlük. http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&view=bts&kategori1=veritb_n&kelimesec=298685 Erişim Tarihi: 20.10.2017.

The Committee on Divisions/APA (CODAPAR). (2002). Intimate Partner Abuse and Relationship Violence. <https://www.apa.org/about/division/activities/partner-abuse.pdf> Erişim Tarihi: 23.10.2017.

Usta, B. (2006). *Küçükçekmece Kadın Sığınma Evi'nin Antropolojik Açısından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü.

Who Are The Abusers? (2017). <http://domesticviolence.org/who-are-the-abusers/> Erişim Tarihi: 29.10.2017.

World Health Organization. (2010). Global Health Observatory Data-Violence Against Women. http://www.who.int/gho/women_and_health/violence/en/ Erişim Tarihi: 21.10.2017.

World Health Organization. (2016). Violence Against Women. <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs239/en/> Erişim Tarihi: 21.10.2017.

Yıldırım, S. (2015). *Kadına Yönelik Şiddet ve Ataerkillik*. Yüksek Lisans Tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi.

EKLER

ÜNİVERSİTE GENÇLERİNİN KADINA YÖNELİK AİLE İÇİ ŞİDDET ALGI VE FARKINDALIK DÜZEYİ ÖLÇEĞİ

Yaşınız		Annenizin Eğitim Durumu		Babanızın Eğitim Durumu		Aile Geliriniz	Cinsiyetiniz	
18-20		İlkokul		İlkokul		1400-2500TL	Kadın	
21-23		Ortaokul		Ortaokul		2501-3500TL	Erkek	
24-26		Lise		Lise		3501-4500TL	Sınıfınız	
27-29		Lisans		Lisans		4501-5500TL	3.Sınıf	
30+		Lisansüstü		Lisansüstü		5501 TL+	4.Sınıf	
Fakülteniz						Memleketiniz Hangi Bölgede?		
Siyasal Bilgiler Fakültesi				Spor Bilimleri Fakültesi		Marmara Bölgesi		
İşletme Fakültesi				Mühendislik Fakültesi		Ege Bölgesi		
Hukuk Fakültesi				Sağlık Bilimleri Fakültesi		Akdeniz Bölgesi		
Fen-Edebiyat Fakültesi				Teknoloji Fakültesi		Karadeniz Bölgesi		
İletişim Fakültesi				Turizm Fakültesi		İç Anadolu Bölgesi		
Güzel Sanatlar Fakültesi				Bilgisayar ve Bilişim Bil.F.		D.Anadolu Bölgesi		
İlahiyat Fakültesi				Eğitim Fakültesi		Güney D.Anadolu B.		
Tıp Fakültesi						Yabancı Öğrenci		
Yabancı Diller Yüksekokulu								

SORULAR	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1) Erkek, bazı durumlarda eşine fiziksel şiddet (tokat, yumruk vb.) uygulayabilir.					
2) Erkek, kadına para vermeyebilir ya da kadının parasını elinden alabilir.					
3) Erkek, kadının iş hayatına katılımı konusunda, istediği kararı vermekte özgürdür.					
4) Erkek, kadına aşağılayıcı ve uygunsuz sözler kullanabilir.					
5) Erkek, kadını cinsel ilişki konusunda zorlayabilir.					
6) Erkek, sinirlendiğinde kadına kötü sözler söyleyebilir.					
7) Erkek, kadın tarafından tahrik edildiğinde şiddet uygulayabilir.					
8) Kadına yönelik şiddet, erkeğin haklı gerekçesi olduğunda kabul edilebilir.					
9) Evde kararları erkek almalı, kadın bu kararlara uymalıdır.					
10) Kadın, her şartta ve her durumda erkeğin sözünü dinlemelidir.					
11) Erkekler, doğası gereği şiddet uygular.					

	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
12) Kadına yönelik şiddet, kadını terbiye etmek amacıyla kullanılabilir.					
13) Kadın, erkeğin isteklerini yerine getirmese; erkek kadına şiddet uygulayabilir.					
14) Kadınların bazı davranışları, erkeğin şiddet uygulamasını zorunlu hale getirmektedir.					
15) Kadın, erkeği sorguladığında, erkek şiddet uygulayabilir.					
16) Erkeğin, kadına şiddet uygulaması dinsel inanca uygundur.					
17) Erkek, kadına şiddet uyguladığında hukuki yollarla cezalandırılmalıdır.					
18) Kadın-erkek arasında tartışma olduğunda, erkek kadına şiddet uygularsa, aradaki sevgi bağı yok olur.					
19) Erkek, kadına şiddet uygularsa eşler kesinlikle boşanmalıdır					
20) Kadın aile içi şiddete maruz kaldığında, devlet tarafından koruma altına alınmalıdır.					
21) Kadına yönelik şiddet, aile huzurunun bozulmasının temel nedenidir.					
22) Kadın şiddete maruz kaldığında, erkeğe aynı şekilde karşılık verebilir.					
23) Kadına yönelik şiddetin önlenmesi, toplumun eğitim ve bilinçlendirilmesine bağlıdır.					
24) Şiddetin önlenmesi tüm toplumun sorumluluğundadır.					
25) Kadınlar, şiddeti önleyebilir.					
26) Kadına yönelik şiddetin önlenmesi, devletin sorumluluğundadır.					
27) Kadına yönelik şiddet, şiddetin derecesine göre bazen hoş görülebilir.					
28) Kadın, şiddete maruz kaldığında, bunu aile sırrı olarak saklamalıdır.					
29) Kadına yönelik şiddetin, günümüzde çok abartıldığını düşünüyorum.					
30) Bir şiddet vakası gördüğümde müdahale etmemeyi tercih ederim.					
31) Kadına yönelik aile içi şiddet bir aile sorunudur, aile içinde çözülmemelidir.					
32) Kadına yönelik şiddet denince, akla fiziksel şiddet gelmektedir.					
33) Küçük dokunmalar ve vurmalar şiddet olarak görülmemelidir.					
34) Kadına yönelik şiddetin bazı durumlarda gerekli olduğunu düşünüyorum.					
35) Kadına yönelik şiddet hiçbir zaman sorunların çözümü değildir.					
36) Kadına yönelik şiddet, erkek için itaat ve yönetim aracıdır.					

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Etik Kurulu

Sayı : 61923333/044/
Konu : 044/ 15 Elifnaz ÖZKAN

Elifnaz ÖZKAN

İlgi : Elifnaz ÖZKAN 30/11/2017 tarihli ve 0 sayılı yazı

Üniversitemiz Etik Kurulu Başkanlığının 06.12.2017 tarihli ve 77 sayılı toplantısında alınan "15" nolu karar örneği ekte sunulmuştur.
Bilgilerinizi rica ederim.

Prof.Dr. Haluk SELVİ
Etik Kurulu Başkanı

15- Elifnaz ÖZKAN'ın "Kadına Yönelik Şiddeti Önlemede Toplumsal Unsurlar:Serdivan Örneği" başlıklı çalışması görüşmeye açıldı.

Yapılan görüşmeler sonunda; **Elifnaz ÖZKAN'ın "Kadına Yönelik Şiddeti Önlemede Toplumsal Unsurlar:Serdivan Örneği"** başlıklı çalışmasında;

- Çalışman üniversite öğrencilerine yönelik olarak yapılmaktadır ancak başlığında "Serdivan Örneği" ifadesi kullanılmış bu durumda toplumun geneline yayılmış gibi algılanıyor, bu nedenle "Üniversite Öğrencileri Örneği" ya da "Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma" başlığı daha uygun olabilir.

- Veri nasıl toplanacağına açıklık getirilmesi (örneğin bir kafede öğrencilere bu anket dağıtılsa ne kadar sağlıklı cevaplanır?)

- Örneklem süreci ve veri toplama nasıl yapılacak açıklık getirilmesi, eksiklerini yerine yetirilmesi şartı ile; Etik açıdan uygun olduğuna oy birliği ile karar verildi.

Güvenli Elektronik
İmza Aslı ile Aynısı
19.12.2017

Evrakı Doğrulamak İçin : <http://193.140.253.232/envision.Sorgula/BelgeDogrulama.aspx?V=BEND4B9U2>

Etik Kurulu Esentepe Kampüsü 54187 Serdivan SAKARYA / KEP Adresi:
sakaryauniversitesi@hs01.kep.tr
Tel:0264 295 50 00 Faks:0264 295 50 31
E-Posta :ozelkalem@sakarya.edu.tr Elektronik Ağ :www.sakarya.edu.tr

ÖZGEÇMİŞ

Elifnaz ÖZKAN, 27.04.1993 tarihinde Sakarya’da doğdu. İlkokul ve ortaokulu, Ahmet Akkoç İlköğretim Okulu’nda, liseyi Fikret-İsmet Aktekin Anadolu Lisesi’nde okudu. Lisans eğitimini, 2015 yılında, Marmara Üniversitesi Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü’nde tamamladı. Aynı yıl, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü’nde yüksek lisans eğitimine başladı. Hala Sakarya Üniversitesi’nde eğitim hayatına devam etmektedir.

